

**N E X T
G E N E R A T I O N
T Ü R K İ Y E**

Gençlerin Sesini Dinlemek

> İÇİNDEKİLER

> TEŞEKKÜR	03	> 3. BÖLÜME GİRİŞ	57
> ÖNSÖZ	04	> 3. BÖLÜM – KİMLİKLER, SİYASET VE KATILIM	58
> YÖNETİCİ ÖZETİ	06	Kimlikler ve Etkileşimler	58
Temel Bulgular	06	Siyasi Meselelere Bakış	71
Gündelik Yaşam ve Bağlantılar	06	Özet	75
Geleceğe Yatırım	07	> SONUÇLAR VE ÖNERİLER	77
Kimlikler, Siyaset ve Katılım	08	> ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	83
> GİRİŞ	10	Keşif Çalışması	84
Türkiye Gençliği	10	Nicel Aşama	84
Değişen Bir Gençlik Politikasına Doğru	12	Verilerin Kalitesi ve Gizliliği	85
Next Generation Türkiye	13	Nitel Araştırma	86
Raporun Çerçevesi	13	> EK 1 – BİLİŞSEL HARİTALAMA	90
> 1. BÖLÜME GİRİŞ	15	> EK 2 – ÖRNEKLEM	94
> 1. BÖLÜM – GÜNDELİK YAŞAM VE BAĞLANTILAR	16	Son notlar	95
Gündelik Uğraş ve Aktiviteler	16	> KATKIDA BULUNANLAR	99
Televizyon	19	Sorumluluk Reddi Beyanı	
İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı	20	Next Generation Çalışma Grubu,	
Topluluklarla Bağlar	22	British Council Türkiye tarafından bir araya	
Aile	23	getirilmiştir. Çalışma Grubu,	
Türkiye	25	Next Generation araştırma dizisi için bir danışma	
Dış Dünya	26	organı olarak görev almıştır.	
Özet	32	Burada geçen görüş ve önerilerin YADA, GDN	
> 2. BÖLÜME GİRİŞ	35	veya British Council'a değil, gençlere ait olduğu	
> 2. BÖLÜM – GELECEĞE YATIRIM	36	unutulmamalıdır. British Council bu raporun	
Gelecek Rotaları	39	yayınlanmasını desteklemekle birlikte, raporda ifade	
Eğitim	39	edilen tüm görüşleri onaylamak zorunda değildir. Bu	
İstihdam	44	raporda sözlerine yer verilen tüm gençlerin onayı	
Evlilik	48	alınmıştır.	
Yurtdışına Çıkmak	49		
İyimserlik ve Beklentiler	50		
Özet	55		

> TEŞEKKÜR

Görüşmeler, anketler ve atölyelerle Next Generation Türkiye'ye katılan tüm gençlere teşekkür ederiz.

Projeyi yönlendiren, proje boyunca fikirleri ve yapıcı eleştirileriyle bizlere zenginlik katan Next Generation Türkiye Çalışma Grubu'na teşekkürler.

Ayrıca, araştırmanın akademik danışmanlığını üstlenen ve araştırma sonuçlarının analizi ve yorumlanması sürecine katkıda bulunan İstanbul Şehir Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ferhat Kentel ve Yeditepe Üniversitesi'nden Doç. Dr. Gülden Demet Lüküslü'ye teşekkürlerimizi sunarız.

Mehmet Ali Çalışkan, Demet Taşkan ve Uğraş Ulaş Tol başta olmak üzere Yaşama Dair Vakıf (YADA) ve Serra Titiz ve Genar Ersoy başta olmak üzere Gelecek Daha Net Gençlik Platformu'na (GDN) teşekkürlerimizi ve minnettarlığımızı sunarız.

Çalışma Grubu'nun başkanlığını ve Next Generation Türkiye ekibinin liderliğini üstlenen İsmail Badat'a ve ayrıca, içerik yönetimi ile iletişimin yanı sıra ortaklarla ve paydaşlarla koordinasyonu yürüten Meltem Günyüzlü Ateş'e teşekkür ederiz.

Proje süresince sunduğu değerlendirmeler ve desteğin yanında bu raporun taslakları üzerinde yaptığı yoğun geribildirim ve düzeltmeler için Next Generation Araştırma Direktörü Christine Wilson'a özel teşekkürlerimizi sunarız.

British Council Ekibi

Meltem Günyüzlü Ateş

Pazarlama ve İletişim Direktörü

İsmail Badat

British Council Türkiye Eğitim ve Toplum Çalışmaları Direktörü

Cenk Cengiz

İnternet Sitesi ve Sosyal Medya Koordinatörü

Özlem Ergun

Dijital Pazarlama Müdürü

Cherry Gough

British Council Türkiye Ülke Direktörü

Margaret Jack

British Council Türkiye Ülke Direktörü (araştırma dönemi)

Zeljko Jovanovic

Dijital Pazarlama ve İletişim Direktörü, Wider Europe

Catherine Sinclair-Jones

Ülke Direktörü Yardımcısı

Andy Williams

Bölgesel Direktör, Wider Europe

Christine Wilson

Toplum Araştırmaları Başkanı ve Next Generation Direktörü

Araştırma Ekibi

Yaşama Dair Vakıf (YADA)

Saygın Vedat Alkurt, İstatistik Uzmanı

Mehmet Ali Çalışkan, Kurucu Üye

Ayşe Pınar Gürer, Yönetici Müdür

Melek Özmüş, Saha Koordinatörü

Asuman Şahin, Saha Asistanı

Demet Taşkan, Uzman Araştırmacı

Dr. Uğraş Ulaş Tol, Kurucu Üye

Saha Araştırmacıları

Yağmur Açar

Nisanur Akçay

Elif Altın

Gökhan Aydar

Kerem Gülen

Bahar Kılınc

Nazlı Mayuk

Nehir Kovar

Gelecek Daha Net Gençlik Platformu (GDN)

Genar Ersoy, Proje Koordinatörü

Serra Titiz, Kurucu

Akademik Danışmanlar

Prof. Dr. Ferhat Kentel,

İstanbul Şehir Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

Doç. Dr. Gülden Demet Lüküslü,

Yeditepe Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

Çalışma Grubu

Batuhan Aydagül,

Eğitim Reformu Girişimi Direktörü

Rümeysa Çamdereli,

Reçel Blog Kurucu Ortağı

Hansın Doğan,

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Özel Sektör Programı Yöneticisi

Nilay Erdem, Facebook Kamu Politikaları Türkiye Müdürü

> ÖNSÖZ

Daha önce görülmemiş bir dönüşüm sürecini yaşamakta olan Türkiye'deki gençlerin görüşleri üzerine şekillenen bu önemli araştırmanın önsözünü yazmam istendiği için çok mutluyum. Geçtiğimiz yıl 15 Temmuz'da yaşanan sarsıcı olaylar, Türkiye'deki genç yaşlı tüm insanlar üzerindeki etkisini sürdürüyor, fakat yeni bir gelecek inşa etmesi gereken Türkiye'deki gençlerdir.

Ancak bir takım iyimserlik işaretleri de mevcut; özellikle gençlerin başarısız darbe girişiminden sonra kısa bir süre içinde gündelik yaşamlarına ve rutinlerine dönmeleri beni hayran bıraktı.

Türkiye'nin sahip olduğu bu demografik yapıdan faydalanma imkanı var ancak bunun için politika belirleyicilerin hızlı ve mantıklı adımlar atması gerekiyor. Bunun yalnızca gençlerin iş hayatına girmesini sağlamak anlamına gelmediği, daha ziyade gelecek neslin özgür iradesini tanımakla ilgili bir durum olduğu da hatırlanmalı. Ülke çapındaki akranlarının fikirlerini temsil ederek bu rapora katkıda bulunan gençlere kulak vermek son derece önemli. Gençler geleceğin liderleri, şekillendiricileri ve küresel vatandaşlarıdır. Onların eylemleri Türkiye'nin ve komşularının güvenlik ve refahına dair gündemi şekillendirecektir.

Next Generation Birleşik Krallık raporu bu yılın başlarında yayınlandı; her iki raporu incelediğimizde Türkiye'deki gençlerin Birleşik Krallık'taki akranlarıyla birçok ortak noktası olduğunu görüyoruz. Birleşik Krallık'taki gençler de kaliteli eğitim, güvenilir istihdam ve yurtdışı seyahat fırsatları için çabalyor. Onlar da komşuları ve topluluklarıyla iyi ilişkilere sahip olmak istiyorlar. Türkiye'deki gençlerin yükseköğrenim, İngilizce eğitimi veya kültürel deneyim gibi alanlarda Birleşik Krallık'a dair olumlu düşünceler taşımasına çok sevindim. Bunu, ülkelerimiz arasındaki güçlü ilişkinin bir kanıtı olarak görüyör ve birlikte daha sıkı çalışmalar yürütmek için potansiyelimiz olduğuna inanıyorum.

Birleşik Krallık ile Türkiye birçok ortak sorunu paylaşıyor. Mülteci topluluklarının entegrasyonu, kadınların ve kız çocuklarının haklarını korumak ve toplumsal bütünlüğü teşvik etmek gibi alanlardaki deneyimlerden ve zorluklardan çıkarılacak ve paylaşılacak çok ders olduğuna inanıyorum. Hepimizin, bu paylaşımın sağlayacağı ekonomik ve toplumsal kazancın farkına varmamız gerekiyor.

Bu raporun daha fazla tartışmanın önünü açacağına ve gençlerin, yaşamları üzerinde kontrol ve etkiye sahip olanlarla diyalog kurmasına olanak tanıyacak bilinçli bir platform sağlayacağına inanıyorum. Birleşik Krallık'ın ve özellikle de kültürel ilişkilere dayalı yaklaşımı sayesinde British Council'in sunduğu özgün katkının diyaloga ve eyleme çağrı açısından oynayabilecekleri rol beni gururlandırıyor.

Katkıları için British Council'a, Next Generation Çalışma Grubu üyelerine, ortaklara ve işbirliği içinde olunan kurumlara teşekkür ederim. En önemlisi de, hayatları hakkında açık yüreklilikle konuşarak algıladıkları dünyayı anlamamıza yardımcı olan gençlere teşekkürlerimi sunuyorum. Umarım bu raporu okuyanlar, edinecekleri bilgi ile genç seçmenlerine daha etkili bir hizmet sunabilirler. Diyalogun devam etmesini ve takip eden adımları dört gözle bekliyorum ve Birleşik Krallık'ın Türkiye'nin güvenilir bir ortağı olmaya devam edeceğinin sözünü veriyorum.

Richard Moore CMG,
Birleşik Krallık Türkiye Büyükelçisi

British Council Next Generation araştırma raporlarının amacı, gençlerin sesinin, onlara daha iyi bir gelecek sunmak için çalışan politika belirleyiciler, eğitimciler ve işverenler tarafından duyulmasını sağlayacak bir platform yaratmaktır. British Council raporlarının odak noktasını, Nijerya, Bangladeş, Türkiye, Birleşik Krallık ve Ukrayna gibi kayda değer değişim dönemlerinden geçen ülkeler oluşturmaktadır. Bu yeni raporla birlikte gençlerin görüşlerini ve bakış açılarını ulusal politika tartışmalarının gündemine getirmeyi umuyoruz.

Next Generation Türkiye, gençler için önem taşıyan üç alanı inceliyor: gençlerin gündelik yaşamları ve bağlantıları; kendi geleceklerine dair tasarımları ve yatırımları; ve kimlik, siyaset ve katılıma yönelik tavırları. Karşılaştıkları zorluklara rağmen Türkiye'deki gençliğin bir hayli iyimser olduğunu görmek mutluluk verici. Bu bulgu, diğer çalışmalarla da örtüşüyor. Dünya Mutluluk Raporu'na göre Türkiye, ankete katılan ülkeler arasında orta sıraların üstünde, 155 ülke arasında 69'uncu sırada yer alıyor. Öte yandan, politika belirleme süreçleri üzerinde bir etkileri olabileceğinden şüphe duyan ve siyasete katılmaya isteksiz bir nesil de görüyoruz. Bireysel gelişime yönelik destekten yoksun bu nesil, aynı zamanda eğitim konusunda da bir hayli kaygılı. Eğitim sistemi içerisinde ne kadar ilerleme sağlarsa, kendi hayatlarının kontrolüne o kadar sahip olabileceklerinin farkındalar.

Türkiye'deki gençliğin, yalnızca kendini düşünen bir nesil olmanın çok ötesinde, ailelerine gelecekte nasıl daha iyi bir hayat sunacağını aktif bir şekilde düşünen bir nesil olduğunu da görüyoruz.

Bununla birlikte, gençlerin gözünde iyi bir eğitim tek başına yeterli değil. Türkiye gençliği, İngilizce dil yeterliliği, iyi iletişim ve kişisel bağlantılar geliştirme gibi modern becerilere yönelik ihtiyacın da açıkça farkında. Gençlerin çoğu, uluslararası deneyimin paha biçilemez olduğunu düşünüyor ve ufuklarını açmak için kültürel fırsatların ve eğitim imkanlarının peşinde koşuyor.

Bu sonuç, ankete katılan gençlerin yarısından çoğunun, hedeflerine ulaşmak için uluslararası deneyimin elzem olduğunu belirttiği Next Generation Birleşik Krallık araştırmasıyla da örtüşüyor.

Dünyadaki akranları gibi Türkiye'deki gençlerin de, geleceklerini inşa etmek için kendilerini daha güçlenmiş hissetmek istediğini görüyoruz. Fakat, bunu başarabilmeleri için gereken desteğin yokluğu, siyasete yönelik hoşnutsuzluklarıyla da birleşince, Türkiye'de siyasetten tamamen uzak bir genç neslin oluşmasına sebep olabilir. Diğer yandan artan eşitsizlik ve yükselen hoşgörüsüzlüğe dair güçlü duygular besleyen gençler, şans verilirse daha güçlü ve kapsayıcı bir toplumun oluşmasına yardımcı olmak istiyorlar.

Küresel araştırma dizisinin bir parçası olarak bu araştırmanın yürütülmesini yöneten British Council, gençlerin talep ettiği değişiklikleri gerçekleştirmeye destek olmak için Türkiye'deki ortakları ve paydaşlarıyla çalışmaya hazırdır. Bu araştırma ve ortaya koyduğu öneriler, yaşadığımız ortak zorlukların hepsine çözüm getirmeyecek, fakat umuyoruz ki gençlerin hayallerini gerçekleştirmesine destek veren politikaların geliştirilmesi için ilgili aktörler arasında diyalog kurulmasına vesile olacak. Türkiye ve Birleşik Krallık; kültürel deneyimler paylaşmaya, uluslararası eğitim ve niteliklere erişmeye ve gençlerin dış dünyayla iletişim kurma isteğini yerine getirmeye yönelik fırsatlar yaratmak için birlikte çalışarak, ülkelerimizde gençlerin olumlu birer geleceğe sahip olmalarına yardımcı olabilir.

Cherry Gough
British Council Türkiye Direktörü

> YÖNETİCİ ÖZETİ

Türkiye her açıdan genç bir ülke: Türkiye Cumhuriyeti 1923'te kuruldu ve ülkenin 80 milyonluk nüfusunun yarısı 30 yaşın altında.

Toplumsal, siyasi ve ekonomik anlamda derin bir değişim döneminden geçen Türkiye'deki bu genç nüfus, dünyanın dört bir yanındaki akranları gibi, bugünden tasarımları gereken zorlu ve öngörülemeyen bir gelecekle karşı karşıya. Bağımsızlıklarını ve bireyselliklerini elde etmek için çabalarken, aileleriyle ve içinde yaşadıkları topluluklarla da aralarını açmamaya çalışıyorlar. Her gün tanık oldukları siyasi çatışmalar ve gerilimler yüzünden hayal kırıklığına kapılıyorlar, ancak toplumlarına aktif vatandaşlar olarak dahil olmayı ve dış dünya ile bağlantı kurmayı arzuluyorlar. Doğal olarak, hem kendilerinin hem de kendilerinden sonraki neslin iyi koşullara sahip olması için güçlü bir istek duyuyorlar.

British Council, tüm dünyada yürüttüğü Next Generation araştırma serisi kapsamında, Yaşama Dair Vakıf (YADA) ve Gelecek Daha Net (GDN) Gençlik Platformu ile işbirliği yaparak Next Generation Türkiye araştırmasını tamamladı. Türkiye'deki gençlerin çeşitliliğine ve seslerinin duyulmasına hassasiyet gösteren bu araştırma, Türkiye gençliğinin ortak noktalarını ve onları birbirlerinden ayıran unsurları açığa çıkarmayı amaçlıyor.

Araştırma, karma bir metodoloji üzerine inşa edildi. Öncelikle, 1 Mart - 10 Nisan 2017 tarihleri arasında, 12 şehirde, yaşları 18 ve 30 arasında değişen 2.524 kişinin oluşturduğu bir grupla Türkiye

temsili bir anket çalışması yapıldı. 18 Mayıs - 23 Haziran 2017 tarihleri arasında İstanbul, Kayseri, Konya ve Diyarbakır'da, farklı toplumsal kesimlerden gelen 93 genç ile görüşmeler gerçekleştirildi. Ayrıca, gençlerin gelecek planlarını şekillendirirken kendilerine destek veya engel olarak gördükleri unsurları daha iyi anlamak için yenilikçi bir araştırma aracı olan Bulanık Bilişsel Haritalama (Fuzzy Cognitive Mapping) kullanıldı.

Akademik danışmanlar ve Çalışma Grubu üyeleri, araştırmanın sonuçlarının analizine ve yorumlanmasına katkıda bulundu. Araştırma döneminde, sivil toplum kuruluşlarından, özel sektörden ve kamu sektöründen profesyonellerin Türkiye'deki gençliğe ilişkin görüşlerini dinlemek üzere bir yuvarlak masa toplantısı düzenlendi.

Ek olarak, araştırmanın bulgularını gençlerle tartışmak ve gençleri, araştırmada değinilen konular üzerine fikir bildirmeleri konusunda teşvik etmek amacıyla bir gençlik atölyesi gerçekleştirildi.

Araştırma sonuçlarının genel değerlendirilmesi, gençlerin algılarının ve deneyimlerinin iki yönü olduğunu ortaya koyuyor: Gençler bir yandan sabit, sağlam, geleneksel ve kapalı yapılara (eğitim, siyaset, aile, kimlik, topluluklar, ülke vb.) çeşitli düzeylerde bağlılar. Bu yapılardan aldıkları desteğe dayanırken kendilerini bu destekle özdeşleştiriyorlar da. Öte yandan gençler, bağımsız, kendi kendilerine yeten bireyler olmak istiyor,

toplumlarındaki çeşitliliği büyük ölçüde kabul ve takdir ediyor ve değerlerinde ve davranışlarında kendilerinden önceki nesillere göre daha fazla esneklik sergiliyorlar. Hayatlarının bu iki yönü "ya ... ya da ..." şeklinde değil, "hem ... hem de ..." şeklinde, aynı anda ve bir arada mevcudiyetini sürdürüyor. Bu iki kuvvet arasında sürekli orta yol bulmaya çalışan gençler, ailelerinden ve topluluklarından vazgeçmeden veya onlarla çatışmaya girmeden kendi bireyselliklerine ulaşmalarını sağlayacak yollar geliştirmek için uğraş veriyor.

Araştırma süresince karşımıza çıkan üç temaya dayanan temel bulgular, aşağıda tartışılıyor.

Temel Bulgular

Gündelik Yaşam ve Bağlantılar

Farklı toplumsal kesimlerden gelmiş olmalarına rağmen gençlerin benzer yaşam tarzı tercihleri mevcut: neredeyse tamamı gündelik hayatlarını en yakın çevreleriyle sosyalleşerek geçiriyor, tiyatro gibi kültürel aktivitelere duyulan ilgi ise çok az. Gençlerin büyük çoğunluğu her gün televizyon izliyor ancak boş zamanlarını değerlendirme biçimleri ebeveynlerinden farklılık gösteriyor. Günlük etkileşimlerinin çoğu internet ve sosyal medya üzerinden gerçekleşiyor. Dünyada olan biteni sosyal medyadan takip etmeyi tercih ediyor, dizi ve filmleri de internet üzerinden izliyorlar. Evde televizyon sadece arka planda çalışıyor. Gençler televizyon izlemeyi daha çok aileleriyle zaman geçirmenin bir yolu ve bu

anlamda amaca götüren bir araç olarak görüyor. Gençler zamanlarının çoğunu sosyal medyada geçiriyor: Ankete katılanların yüzde 97'si her gün WhatsApp ve diğer sosyal medya uygulamaları üzerinden sohbet ediyor. Gençlerin yarısı için ise bunu yaparken geçirdikleri süre günde iki saati aşıyor Instagram, Türkiye'deki gençler arasında en yaygın kullanılan sosyal medya platformu. Siyaseti ve diğer toplumsal meseleleri sosyal medya etkileşimlerinin dışında tutmak isteyen gençler, Instagram'ı bir sosyalleşme aracı olarak görüyor. Ancak, gençlerin sosyal medyaya ilgisi tümüyle yüzeysel değil. Gençler, sosyal medyanın değerli ve faydalı olduğunu düşünüyor. Neredeyse hepsi gelecek planlarıyla bir şekilde ilgili olan hesapları takip ediyor, ilgilendikleri alanlara dair bilgi ve ilham almak istiyor. Sosyal medya, aynı zamanda, kuşaklar arası farkın görünür olduğu bir alan. Gençlerin sosyal medyayla olan etkileşimleri, onları, kullandıkları jargondan bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma yollarına kadar çok çeşitli açılardan ebeveynlerinden ayırıyor. Kuşaklar arası farkın gençler açısından avantajları da bulunuyor: Gençler, kendilerini yetişkinlerden daha açık, özgüvenli, deneyimli ve bilgili hissedebilecekleri ve dolayısıyla kendilerinden önceki nesillerin saygısını kazanabilecekleri kendilerine ait bir alana, sosyal medya sayesinde sahip oluyorlar. Bilgi teknolojilerine dair becerileri, gençler ve yetişkinler arası hiyerarşiye meydan okumalarına hatta bu hiyerarşiyi tersine çevirmelerine dair bir potansiyel taşıyor.

Türkiye'deki gençlerin ev, aile, ülke ve bölge gibi topluluklarla güçlü bağları bulunuyor. Söz konusu bağlar onlara vazgeçilmez bir destek ve güvenlik sunuyor. Öte yandan, gençler bu bağlardan bağımsızlaşma ihtiyacı da hissediyor. Kendi bireysel benlikleri ve bağımsızlıkları ile içinde yaşadıkları topluluklara ve diğer sabit yapılara duydukları bağlılık arasında denge kurmaya çalışmaları onları sürekli bir gerilim içerisinde tutuyor. Sosyo-ekonomik şartlar da bu dengeleme çabasında önemli bir rol oynuyor. Evli ve çalışan gençler ile NEET (çalışmayan, eğitim veya öğretim görmeyen) grubunda yer alan gençlerin, yaşlılarına kıyasla sabit kimlikler ve yapılarla daha uyum içinde olduğu; evli olmayan ve ailesinden uzakta yaşayan gençlerin bireyselliklerine daha fazla önem verdikleri görülüyor.

Aile ile olan ilişkileri, Türkiye'deki gençlerin hayatlarında merkezi bir yer teşkil ediyor. Bu, bağımsız yetişkinliğe geçişi de zorlaştırıyor. Çalışan bekar gençlerin çoğunluğu (yüzde 73'ü) aileleriyle yaşamaya devam ediyor. Hem kişisel, hem de paylaşılan alan açısından hayli yakın olan bu ilişki, farklılıkların hassasiyetle gözetilmesini gerektiriyor. Yine gençlerin bir yandan bağımsız bir yaşam sürmeyi arzu ederken, bir yandan da aileleriyle doğrudan çatışma ve yüzleşmeden kaçınmak için bilinçli başa çıkma stratejileri geliştirdiklerini görüyoruz.

Ailenin yanı sıra Türkiye'nin kendisi de, gençlerin benliklerinde ve aidiyet duygularında önemli bir rol oynuyor. Gençlerin neredeyse hepsi, kendilerini

Türkiye'ye ait hissettiklerini ifade ediyor ve ortak gelenekler ve ortak bir kültürü paylaşma vurgusu tüm görüşmelerde ve tartışmalarda gündeme geliyor. Orta Doğu ve Avrupa'ya dair görüşlerinde de benzer bir durum söz konusu. Gençler, bir taraftan Orta Doğu'yla paylaştıkları kültürü ve gelenekleri kabul ederken, diğer yandan Avrupa'nın sunduğuna inandıkları fırsatlara ve yaşam tarzına sahip olmak istiyorlar. Gençler için Türkiye, sorunlarına rağmen hala sevindikleri ve saygı duydukları bir yuva. Yurtdışına çıkıp yeni fırsatlar da yakalamak istiyorlar, ancak çoğu ilerde ülkelerine geri döneceklerini söylüyor ve kendilerini Avrupalı olarak görmek yerine Avrupa'da yaşayan Türkler veya Müslümanlar olarak görmeyi uygun buluyorlar.

Geleceğe Yatırım

Türkiye'de genç işsizliği ve NEET (çalışmayan, eğitim veya öğretim görmeyen gençler) oranları yüksek: 18-30 yaş arası gençlerin yüzde 26'sı NEET kategorisine dahil ve yüzde 12'si herhangi bir işte çalışmıyor. NEET kategorisine dahil olan genç kadınların oranı genç erkeklere göre iki kat yüksek. (yüzde 36'ya yüzde 17) Bu karamsar istihdam tablosuna rağmen, gençler kendilerini maddi ve manevi açıdan memnun edecek meslekleri kovalamaya devam ediyor ve hedeflerini başarmada eğitimin esas olduğunu düşünüyor. Gençlerin yüzde 65'i gelecekte başarılı olmanın yolunun yükseköğretimden geçtiğini, yüzde 29'u ise lisansüstü çalışmalarına devam etmek istediğini söylüyor.

Diğer yandan, gençler mevcut eğitim sisteminden memnun değil. 1'den 10'a kadar puanların yer aldığı bir ölçekte (1 en az memnun ve 10 çok memnun) eğitim sisteminin neredeyse tüm unsurları 5'in altında puanlar alırken, sınav sistemi en az memnun olunan unsur olarak ortaya çıkıyor.

Gençlerin yarısı iyi bir eğitim almak için Batı ülkelerine gitmeleri gerektiğini düşünüyor. Buna ek olarak, gençlerin yüzde 56'sı, iş piyasasındaki deneyimlerine dayanarak, hayatta başarı elde etmek için tanıdıkların okul başarısından daha önemli olduğunu düşünüyor. Bunun da ötesinde, gerek ulusal gerekse küresel iş piyasasında öne çıkmak için iyi derecede İngilizce bilmeleri gerektiğine inanıyorlar.

Türkiye'deki gençler, hayatlarının çoğu alanında olduğu gibi, hedeflerine ulaşmak için plan yaparken esnek davranıyor. Tutkularını ve isteklerini yansıtan bir "A Planı"nın yanı sıra daha konvansiyonel ve gerçekçi yedek planlar da yapmak eğilimindedir. Hem en büyük destek kaynağı hem de kendilerini gerçekleştirmenin önündeki en büyük ikinci engel olarak gördükleri aile, bu anlamda da gençlerin gelecek planlarında büyük rol oynuyor. Gençler hayatlarının her aşamasında, başka destek sistemlerinin yokluğunun da etkisiyle, ailelerinin maddi ve manevi desteklerine bel bağlıyorlar. Bunun sonucunda, ailelerinin onlar için uygun gördüğü seçeneklere karşı çıkmalarını zorlaştıracak derecede ailelerine bağımlı oluyorlar.

Neredeyse tüm gençlerin gelecek planlarında evliliğin önemli bir yeri var. Güvenli ve geleneksel bir gelecek sunmasının yanında evlilik, ailelerden bağımsızlık kazanma anlamına da geliyor. Gençler, kendi evlerinde yaşamak ve hayatlarını kendi tercihleri doğrultusunda sürdürmek için evlenmek istiyor. Bu şekilde kazanacakları bağımsızlık, ebeveynleriyle aralarında çatışmaya yol açma ihtimalinin en zayıf olduğu seçenek olarak görülüyor.

Gençler gelecek konusunda iyimser. Çoğu, yaşam koşullarının gelecekte daha iyi olacağını düşünüyor: 1'den 5'e kadar

puanların yer aldığı bir ölçekte, gençlerin ortalama puanlarının 3'ün üstünde olduğu görülüyor. Ancak, söz konusu Türkiye'nin gelecekteki yaşam koşulları olduğunda, gençlerin daha az iyimser oldukları ortaya çıkıyor.

Kimlikler, Siyaset ve Katılım

Gençler bireysel olarak etnik, kültürel ve dini kimliklerine bağlılar ancak görüşmelerimiz, gençlerin çoğunun etnik, siyasi ve kültürel açıdan çeşitlilik gösteren bir sosyal çevreleri olduğuna işaret ediyor. Farklı toplumsal kesimlerden gelen yeni insanlarla tanışmayı ve farklı kimliklere sahip kişilerle iyi ilişkiler kurmayı arzuluyorlar. Bununla birlikte, anketimizi yanıtlayan gençler: Suriyeli mülteciler, Müslüman olmayanlar ve lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüel (LGBT) bireyler de dahil olmak üzere bazı gruplara uzaklık ve önyargı işaretleri gösteriyorlar. Önceki nesillere kıyasla farklılıklara karşı daha açık olsalar da bugünkü gençlerin Türkiye'nin etnik ve kültürel çeşitliliğini tamamiyle kabul etme konusunda aşması gereken hala çok mesafe var.

Gençler ilişkilerinde ilk seçenek olarak en az direnç içeren yolu, yani çatışmaya girmekten kaçınmayı tercih ediyorlar. Bu en çok, sosyal etkileşimlerinde bilinçli bir şekilde siyasetten konuşmamayı tercih etmelerinden belli oluyor. Eğitim, popüler kültür, spor veya -eğer varsa- hobiler gibi siyasetin yükünü taşımayan diğer konulardan bahsederek sosyalleşmeyi tercih ediyorlar. Bu, Türkiye'de gençlerin resmi siyaset süreçlerine katılım oranlarının düşük olmasının, örneğin, siyasi partilere üye olan gençlerin oranının sadece yüzde 4,8'de kalmasının potansiyel sebeplerinden biri olabilir. Gençler arasında siyasi partilere üye olanların oranı diğer birçok ülkede de düşük, örneğin Birleşik Krallık'ta bu oran yüzde 1.² Ancak, genç nüfusu yetişkin nüfusla karşılaştırdığımızda ortaya daha net bir tablo çıkıyor: Türkiye'de 11 milyon siyasi parti üyesi var ve bu, yetişkin nüfusun yüzde 20'sine denk geliyor.³ Oysa Birleşik Krallık'ta siyasi partilere üye olan yetişkinlerin oranı yüzde 1,3.⁴

Gençlerin resmi süreçlere ilişkin hissettikleri bu hayal kırıklığı, ülkeye etki eden önemli meselelerden kopuk oldukları ya da bu meselelerle ilgilenmedikleri anlamına gelmiyor. Tam tersine, gençlerin yarısından fazlası Türkiye'de hoşlarına gitmeyen bir olay/durum ile karşılaştıklarında, bir şekilde harekete geçmek istediklerini belirtiyor. Ancak yüzde 54'ü, daha geleneksel ifade yollarını kullanmaktansa söz konusu olayı sosyal medyada gündeme getireceğini söylüyor. Toplumun çeşitli kesimlerinin birbirinden farklı ihtiyaçlarının ve görüşlerinin tanınması ve kabul edilmesi söz konusu olduğunda gençler, daha önceki nesillere kıyasla daha açık fikirli.

Gençlerle araştırma sonuçlarının tartışıldığı bir dizi atölye düzenlendi. Üzerinde en fazla mutabık kalınan fikirler, aşağıda sunulmuştur. Buradaki önerilerin YADA, GDN veya British Council'a değil gençlere ait olduğu unutulmamalıdır.

Birinci Öneri:

Eğitim kalitesinin iyileştirilmesi, eğitimin tüm biçimlerine kapsayıcı erişimin sağlanması ve gençlerin iş hayatına ve dış dünyaya hazırlanmasına destek olunması.

Atölyeye katılanlar, gençlerin karşısına çıkan en genel sorunun hem okulda hem de yükseköğrenim düzeyindeki düşük eğitim kalitesi olduğu konusunda hemfikir.

Bu yüzden gençler, hükümetten eğitim sistemine yönelik bir kalite güvencesi talep ediyor. Böyle bir sistem, gençlerin, küresel seviyede kabul gören yeterlilik seviyelerine ulaşmalarına destek olacağı gibi, dünyanın her tarafındaki akranlarıyla işbirliği yapmalarına ve rekabet etmelerine imkan tanıyacak ve iş hayatına hazırlanmaları ve mesleki gelişimlerini sürdürmeleri için gerekli becerileri sağlayacaktır.

Katılımcılar, ayrıca, eğitimin kapsayıcı olması gerektiğini ve eğitim görmeyen ve işsiz (NEET kategorisindeki) gençler için alternatif yollar yaratılması gerektiğini düşünüyor.

Bu sistemin; uygulanabilir olması, yaşam becerilerini desteklemesi ve deneyim yoluyla edinilen öğrenme becerilerine odaklanması gerekir.

Politika belirleyiciler, burs ve krediler gibi mevcut destek mekanizmalarını daha şeffaf hale getirmelidir. Bu prensip, sistem çapında desteklenmeli ve eğitim sisteminin her seviyesine yerleşmelidir.

Son olarak, gençler, hükümetin mevcut sınav sistemini yeniden değerlendirmesi gerektiğine dair beklentilerini gündeme getirdiler. Gençler mevcut sistemin ezber dayalı öğrenmeye çok fazla ağırlık verdiğini düşünüyor. Üniversiteye girememek hayal kırıklığıyla sonuçlandı için bu sistem öğrenciler ve ailelerinin üzerinde çok yoğun bir baskı oluşturuyor. Gençler, İngilizce dil becerilerini, kültürlerarası deneyimleri ve sosyal çevrelere erişimi içeren daha bütünsel bir yaklaşım talep ediyor.

İkinci Öneri:

Gençlerin yaşadıkları toplumda bağımsız ve aktif vatandaşlar haline gelmeleri ve kendi geleceklerine daha fazla sahip çıkmaları için güçlenmeleri.

Gençlerin, birer birey olarak gelişmeye ve kendi hayatlarının kontrolünü ele alacak şekilde güçlenmeye ihtiyaç duyduklarına dair güçlü bir kanı mevcut. Fakat bunu, aileleriyle, topluluk liderleriyle ve hükümetle çatışmaya girmeyecek şekilde yapmayı tercih ediyorlar. Şu anda gençlerin çoğu, geleneksel yapılara yönelik zorunlu bağımlılıklarının, hayallerinin önünde bir engel teşkil ettiğini hissediyor.

Katılımcılar hükümetin, eğitim sistemini iyileştirmenin yanında gençlerin aile ve sosyal çevrelerinden aldıkları maddi ve manevi desteği tamamlayacak, hatta onun yerine geçecek sosyal destekler geliştirmesi gerektiğini düşünüyor. Bu, gençlerin daha büyük bir bağımsızlık elde etmelerine ve daha farklı seçimler yapmalarına olanak tanıyacak. Bu destek, halihazırda aile desteğine sahip olmayan gruplar veya bireyler için özellikle önemli.

Atölyeye katılanlar, sivil toplum kuruluşlarının politika belirleyicilerle birlikte çalışarak gençlere yönelik basamaklı yargıların önüne geçecek proje ve kampanyalar planlayabileceğini düşünüyor. Bu projeler, "bağımsız bir gençliğin" topluma yönelik bir tehdit değil, bir kazanç olduğunu göstermeyi hedeflemeli.

Atölyede, gençlerin, gençlik politikalarının oluşturulmasında merkezi bir noktada temsil edilmesinin önemi de vurgulandı. Gençlerin politika belirleyicilere ve siyasete karşı mesafeli durduklarına, fikirlerinin pek bir fark yaratmayacağını hissettiklerine de dikkat çekildi. Atölyedeki katılımcılar, gençlerin topluluklarında aktif vatandaşlar olmalarını sağlamak üzere geleneksel siyasetten farklı, yeni katılım biçimlerinin araştırılması gerektiğini düşünüyorlar.

Bir şikayetin yerel yönetimlere nasıl iletileceği ve şehir planlamacılarla nasıl iletişime geçileceği gibi yerel katılım biçimleri ile başlanabilir ve gençlerin önderlik ettiği katılım alanları açılabilir.

Üçüncü Öneri:

Tüm gençliğe hoşgörülle bakan ve saygı duyan kapsayıcı bir toplumun desteklenmesi.

Gençleri en çok endişelendiren problemlerden biri de bazı kimliklere yönelik uzaklık ve önyargı. Gençler kendi kimlikleri ve inançlarına sıkı sıkıya bağlılar. Öte yandan, sosyal çevrelerinde etnik, dini ve siyasi açıdan bir çeşitlilik mevcut. Atölyeye katılanlar, ötekileştirilenlerle empati kurduklarını gösterdiler ve çoğulculuğa yönelik ihtiyacın altını çizdiler.

Atölye çalışmasında, yerel yönetimlerin ve hükümetin, gençlerin yakın çevreleri dışında da sosyalleşebilmesi için uygun ortam ve imkanlar sağlaması gerektiğine işaret eden politika önerileri ortaya atıldı. Gençlik merkezleri ve spor kulüplerinin de, gençlerin ortak vakit geçirerek ve beraber eğlenerek birbirlerine dair daha iyi anlayışa ulaşmalarına olanak tanıyan mekanlar olarak altı çizildi.

Gençler, hükümeti ve sivil toplumu, nefret söylemiyle savaşmak ve LGBT bireyler, Suriyeli mülteciler ve Müslüman olmayanlara yönelik suçların üzerine gitmek için proaktif adımlar atmaya çağırırdı.

Politika belirleyicilerin, bu tür bir kampanyaya sosyal medya üzerinden sağlanabilecek desteğin ve gençlerin becerilerini bu kampanyalar için kullanmaya gönüllü olduğunun farkında olması gerektiği belirtildi. Farkındalık yaratmaya, eşit vatandaşlığı ve eşit hakları desteklemeye odaklanan müdahaleleri incelemek de mümkün olmalıdır. Atölye çalışmasında, özel sektör, basın, sivil toplum ve politika belirleyiciler de dahil olmak üzere toplumun her kesiminin bu süreçte yer alması gerektiğine dair bir kanı oluştu.

Katılımcılar, özellikle kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesine ilişkin cinsiyete duyarlı politikaların aktif olarak takip edilmesi ve benimsenmesi gerektiğini vurguladılar. Erkek ve kız çocuklarına yönelik olumsuz toplumsal cinsiyet kalıplarının genç yaşta itibaren sorgulanması ve cinsiyete duyarlı anlayışın, politika oluşturma sürecinin merkezinde yer alması gerektiğini belirttiler ve cinsiyete duyarlı anlayışın, politika oluşturma sürecinin merkezinde yer alması gerektiğini belirttiler.

> GİRİŞ

Nüfusunun neredeyse yarısı 30 yaşın altında bir ülke olarak Türkiye, demografik bir avantaja sahip. Bununla birlikte, kaliteli eğitim ve iş imkanları, tüm vatandaşlar için eşitlik ve kapsayıcılık ve aktif vatandaşlığı teşvik edecek politikalara erişim sağlanmadığı sürece, ülke kayıp bir kuşakla karşı karşıya kalabilir.

Türkiye'de Gençlik

Türkiye'nin genç bir nüfusu bulunuyor: Ülkede 15-24 yaş aralığındaki yaklaşık 13 milyon insan, toplam nüfusun yüzde 16,3'üne karşılık geliyor.⁵ Aynı yaş grubunun Birleşik Devletler toplam nüfusu içindeki oranı yüzde 13,6; Birleşik Krallık'taki oranı 12,3; Almanya'daki oranı 10,4, Suudi Arabistan'daki oranı 15,6 ve dünyanın en genç nüfuslarından birine sahip Nijerya'daki oranı 19,0.⁶ Nüfus projeksiyonlarına göre Türkiye'deki genç insan sayısının gelecek nesillerde düşmesi bekleniyor olsa da (2073 itibarıyla Türkiye'deki genç nüfus oranınının 10,1 olması öngörülmüyor) ülke, önümüzdeki yıllarda azımsanamayacak bir genç nüfusa sahip olmaya devam edecek.

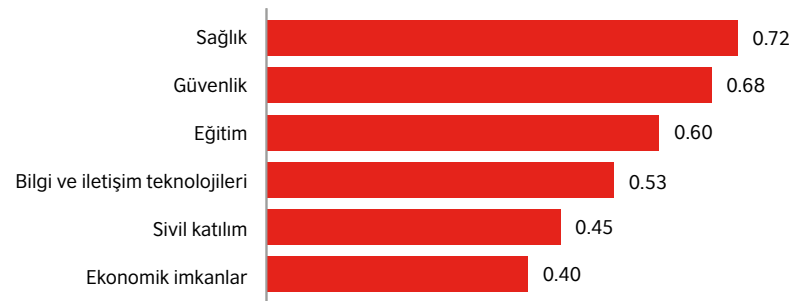
Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın⁷ 2013 yılında hazırladığı Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi'nde yer aldığı şekliyle Türkiye'de gençliğin resmi tanımı 14 - 29 yaş arası gençleri kapsıyor. Öte yandan, literatürde gençliğin pek çok tanımı bulunuyor. Kimileri, gençliğin çocukluk ya da yetişkinlik gibi insan hayatının "doğal" bir evresi olarak anlaşılmasını gerektiğini, bu nedenle evrensel bir sabit olmadığını savunuyor.⁸ Gençliği biyolojik bir evreye indirgemek ve belli bir yaş aralığında tanımlamak, gençliğin tarihi ve sosyal etkilerden bağımsız olduğunu varsaymak anlamına geliyor.⁹ Bazı ortak unsurlar olsa da,¹⁰ toplumsal, siyasal ya da bazı başka değişkenler farklı gençlik deneyimleri

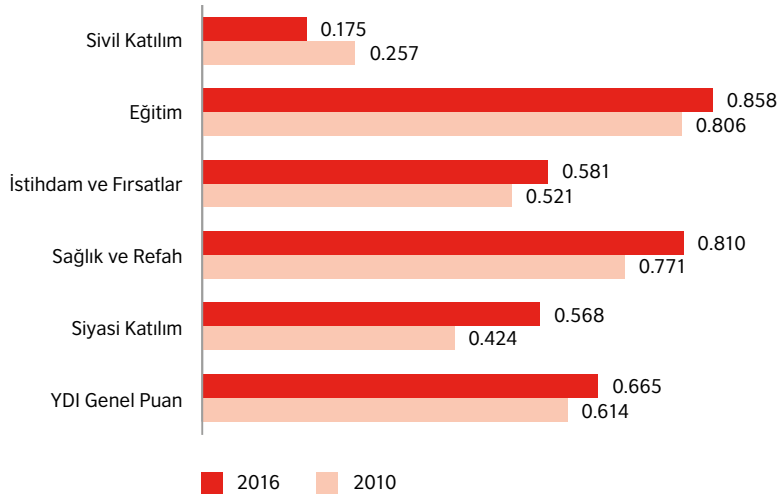
doğuruyor. Örneğin, 25 yaşında, evli, iki çocuğu olan ve küçük bir şehirde yaşayan bir kadının gençlik deneyimiyle; aynı yaşta, ailesinden ayrı ve yalnız yaşayan ve büyük bir şehirde çalışan kadının gençlik deneyimi birbirinden farklı. Bazı akademisyenler, tek bir gençlik deneyiminden bahsedilemeyeceğinden hareketle, politika üretenlerin farklı yerlerde yaşayan, farklı sosyo-ekonomik geçmişlere sahip gençlerin gelişimi için farklı politika tasarımları sunmaları gerektiğini öne sürüyor.¹¹ Toplumun tüm kesimlerinde olduğu gibi genç nüfus da kendi içinde kayda değer sosyal, kültürel, etnik ve başkaca çeşitlilikler barındırıyor; dolayısıyla genç olmak, her birey için çok daha eşsiz bir deneyim anlamına geliyor. Bu yaklaşımı temel alarak, Next Generation araştırmasıyla olabildiğince

farklı gençlik deneyimlerine ses verebilmek için 18-30 yaş aralığını seçtik.

Farklı ülkelerdeki gençlerin genel refah durumunu ve gelişimini değerlendiren iki uluslararası endeks bulunuyor. Bunlardan birincisi, Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi'nin (CSIS) hazırladığı *Küresel Gençlik Refah Endeksi*.¹² Bu endeks, gençlerin hayat kalitesini ölçmek amacıyla altı farklı alanda 40 göstereyi değerlendiriyor. Türkiye, endekste 30 ülke arasında 18'inci sırada yer alıyor. Endekse göre, Türkiye'nin ekonomik imkanlar ve sivil katılım alanlarındaki puanları 0,5'in altında; öte yandan Türkiye, toplamda altı alan içerisindeki en yüksek puanları, sağlık ve güvenlik alanlarında elde etmeyi başarıyor (Tablo 1).

Tablo 1: Küresel Gençlik Refahı Endeksi¹³

Tablo 2: Küresel Gençlik Gelişim Endeksi¹⁴

Alan	Sıra
Küresel Sıra	62
Sağlık ve refah	31
Eğitim	49
İstihdam ve fırsatlar	71
Sivil katılım	177
Siyasi katılım	100

İkinci gösterge ise *Uluslar Topluluğu Küresel Gençlik Gelişim Endeksi*.¹⁵ Bu endeks, 183 ülkede 15-29 yaş arası gençlerin gelişimine ilişkin beş alanda 18 gösterge kullanarak değerlendirmeler yapıyor.

Sonuçlar, Türkiye'nin 183 ülke arasında eğitimde 49'uncu sırada yer aldığı; toplam puanının ise 0,616 puanlık küresel ortalamasının biraz üstünde olduğunu gösteriyor. Türkiye, Sivil Katılım hariç her kategoride gelişme göstererek 2010'da elde ettiği puanları geçmeyi başardı (Tablo 2).

İki endeks de özellikle katılım konusunda çok parlak bir tablo çizmiyor. Ayrıca, Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi, Türkiye'de gençlik politikalarının gelişmesinin önünü açmış olsa da¹⁶ gençlik için yapılan harcamalara ve politika uygulamalarına bakıldığında kaynakların çoğunun resmi eğitim sistemi içerisinde yer alan gençlere ayrıldığı görülüyor. Bu, dezavantajlı konumdaki gençlerin durumunu daha da zor hale getirerek önceden beri var olan toplumsal eşitsizlikleri alevlendirme potansiyeli taşıyor. Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Türkiye'de doğrudan gençlere hizmet sağlamakla yükümlü tek kurum ve sorumluluk alanı, boş zaman aktiviteleri ve gençlerin korunması gibi konularla sınırlandırılmış.

Değişen Bir Gençlik Politikasına Doğru

Türkiye'nin koşullarında, genç nüfusun topluma sunduğu potansiyel kazançlar tam anlamıyla değerlendirilemiyor. Ülkenin karşı karşıya kaldığı üç sorun bulunuyor. Birincisi, Türkiye'nin hala genç bir nüfusu olmasına karşın bu durum, yukarıda da belirtildiği gibi, sonsuza kadar sürmeyecek. İkincisi, ülkedeki genç işsizliği oranı yüksek. ¹⁷ Üçüncüsü, her üç genç kadından biri ne çalışıyor ne de eğitim alıyor; dolayısıyla genç kadınların işgücüne katılım oranı oldukça düşük. ¹⁸ İstihdam sorunu halledilmediği sürece Türkiye'nin genç nüfusunun enerjisinden yararlanması mümkün görünmüyor.

Bu sorun, üst merciler tarafından da kabul edilmiş durumda. 2014-2018 yılları için tasarlanan *10. Kalkınma Planı'nda* gençliğe ilişkin ilgileneilmesi gereken meseleler şu şekilde listeleniyor: Genç işsizliğinde görülen artış, işgücü piyasasının başlıca problemlerinden biri haline geldi.

- Gençlerin işgücüne katılım oranının düşük olması, genç işsizliğinin artması ve gençlerin becerilerinin zayıf kalması gibi sorunlar ciddiyetini koruyor.
- Sosyo-ekonomik ve bölgesel eşitsizlikler, yoksulluk, cinsiyet eşitsizliği, çocuk evlilikleri, çocuk işçiler, çocuklara karşı şiddet ve cinsel istismar, aile yapısında bozulma, aidiyet ve birlik duygularının azalması, sigara, alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi zararlı alışkanlıklar ve internet bağımlılığı çocuklar ve gençler için hala risk oluşturuyor.

Gençlik, 1982 Anayasası'nda şöyle tanımlanıyor:

- **MADDE 58.** Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.¹⁹

Gençlerle ilgili konularda çalışan pek çok kişi, bu resmi belgelerin kabul ettiği gençlik yaklaşımını eleştiriyor. Bu kişilere göre, gençlerin bir "sorun" olarak ele alınması ve toplumsal problemlerin öne çıkarılması, Kalkınma Planı ve Anayasanın eksik ve araçsalcı bir yaklaşıma dair unsurlar barındırdığını gösteriyor. Söz konusu yaklaşım, gençleri ülkenin büyümesine katkıda bulunan "insan kaynağı" olarak kabul ediyor. Öte yandan, gençlerin yeteneklerini göz önüne alan, güçlenmelerini teşvik eden ve toplum genelinde refahlarını artırmayı amaçlayan yeni bir yaklaşıma ihtiyaç olduğunu düşünenler de var.

Türkiye Gençlik Alanı İzleme Raporu 2009 – 2012, "gençlerin güçlenmesi", "eşit statüde katılım fırsatları yaratılması", "kurumlar arası iletişimin artırılması" ve "gençlik alanında toplumsal cinsiyete ilişkin farkındalık yaratılması" gibi konulara odaklanan politikalara duyulan ihtiyacı özetliyor.²⁰

Gençlerin güçlenmesine odaklanan pek çok çalışma, genç katılımı meselesine özellikle vurgu yapıyor. Lüküslü²¹, Türkiye'de en azından 1980'lere kadar idealize edilmiş bir gençlik tanımı benimsendiğini öne sürüyor ve bunu "Gençlik Miti" olarak kavramsallaştırıyor. Bu tanım gençliği, siyasi sahnenin toplumu bir adım daha ileriye taşıyacak aktif ve dinamik aktörleri olarak sunuyor. 1980'lerden bu yana Türkiye toplumu, gençlerini altın jenerasyon olarak görmeyi bıraktı ve onları apolitik olarak nitelemeye başladı. Gerçekten de siyasete veya kamusal meselelere katılım çok düşük, ancak Lüküslü'nün de belirttiği gibi bunun altında yatan neden siyasi ilgisizlik ve cehalet değil, siyasetle ilgili hayal kırıklığı. Siyasetle ilgilenmeyi seçen gençler karar alma süreçlerinin dışında bırakılıyor; diğerleri ise sisteme dair inançlarını yitirmiş durumdadır ve siyasete git gide daha hakim olan kutuplaştırıcı söylemlerden rahatsızlık duyuyorlar. Ayrıca gençler, son yıllarda yaşanan olaylar, trajediler ve Türkiye'nin jeopolitik ortamındaki değişimlerin merkezinde yer aldılar ve/veya bütün bunlardan doğrudan etkilendiler. Uluslararası cephede ise, Suriye'de devam eden iç savaş Türkiye toplumunu ve ekonomisini derinden etkilemeye devam ediyor. Türkiye, dünyadaki bütün ülkelerden daha fazla sayıda, üç milyonun üzerinde Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapıyor ve AB'ye düzensiz göçü önlemede de önemli bir rol oynuyor. Buna ek olarak, ülkede, 15 Temmuz 2016 darbe girişimi ile doruğa ulaşan bir dizi güvenlik sorunu ve terör olayı yaşandı. Türk hükümeti demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü yeniden tesis etmek için seri adımlar attı, ancak bu, Türkiye'nin siyasi ve ekonomik durumunu, gençlerin yaşamlarını doğrudan etkileyen kırılğan bir noktaya taşıdı. Öte yandan, Türkiye'deki gençler iyimser kalmaya devam ediyor. Güzel bir geleceğe inanıyor, hedeflerini yüksek tutmaktan korkmuyorlar. Endişeleri, özgüvenlerinin yanında anlamsız kalıyor.

Next Generation Türkiye

Next Generation Türkiye, British Council'in yürüttüğü küresel bir araştırma programının parçasıdır. Next Generation araştırma programı, toplumsal, siyasi ve ekonomik değişim sürecinden geçen ülkelerde yürütülmektedir. Araştırma, gençlerin eğitime, istidama ve yaşam tarzlarına ilişkin görüşlerine; ülkelerine dair umutlarına ve endişelerine; uluslararası hayata katılım seviyelerine; dış dünyaya dair görüşlerine ve yaşamlarını etkileyen değerlere ve inançlara yer veriyor. Şimdiye kadar Pakistan, Tanzanya, Bangladeş, Ukrayna ve Birleşik Krallık'ta Next Generation araştırma serisinin raporları hazırlandı. Kolombiya, Kenya ve Güney Afrika'da ise raporların hazırlanma süreci devam ediyor. Türkiye araştırması, British Council, Yaşama Dair Vakıf (YADA) ve Gelecek Daha Net (GDN) Gençlik Platformu işbirliğinde Kasım 2016 - Temmuz 2017 arasında tamamlandı.

Next Generation Türkiye, gençliğe dair mevcut bilgi birikimine iki yolla katkı sağlamayı amaçlıyor. İlk olarak eğitim, işsizlik, sivil ve siyasi katılım gibi geniş çapta ele alınmış konulara ilişkin nicel ve temsili veri tabanını güncellemeyi hedefliyor. İkincisi, çoğunlukla kutuplaşmış ve bölünmüş olarak nitelendirilen genç nüfusun farklı toplumsal kesimlerden gelen, farklı inançlara mensup ve farklı fikirleri olan üyeleri arasındaki benzerlikleri ve ortak çıkarları araştırarak Türkiye'deki gençliğin ayrıntılı bir tablosunu çizmeyi amaçlıyor. Bunu yapabilmek için gençlerin günlük yaşamlarını; sosyal çevrelerini ve etkileşimlerini; ailelerine, topluma ve ülkelere hissettikleri aidiyet duygularını; kendilerini bir birey olarak nasıl gördüklerini ve gelecek planlarını araştırdık.

Her aşamada önceki çalışmaların bulgularını da göz önünde bulunduran Next Generation Türkiye, gençlerin güçlenmesine ve katılımının artırılmasına odaklanan politikalar geliştirmek isteyen yetkililer için bir referans kaynağı olmayı hedefliyor. Araştırma aynı zamanda, gençliğin tek ve sabit bir kategoriden ibaret olmadığı; toplumsal koşulların şekillendirdiği birbirinden farklı yaşantıları deneyimleyen gençliğin kendi içinde farklılıklar barındırdığı yaklaşımını benimsiyor. Bu yaklaşım, yararlı olması istenen gençlik politikalarının sadece belirli gençlik modellerine odaklanmak yerine kapsayıcı olması gerektiği sonucunu doğuruyor. Bu rapor, araştırma boyunca ortaya çıkan bir dizi merkezi tema etrafında şekillendi. Her tema, araştırmamızın farklı aşamalarında toplanan ilgili nicel ve nitel veriler kullanılarak bölümler halinde sunulmuştur. Mümkün olduğu durumlarda, sonuçları yakın dönemde diğer bulgularla karşılaştırmak ve Türkiye'deki gençliği ulusal ve uluslararası bağlamda ele almak için daha önce yürütülen ulusal ve uluslararası araştırmaların verilerini kullandık.

Raporun Çerçevesi

Rapor aşağıdaki bölümlerden oluşmaktadır:

1. Bölüm – Gündelik Yaşam ve Bağlantılar gençlerin gündelik yaşamlarını, bir başka deyişle, boş zamanlarını, kültürel alışkanlıklarını, dijital dünyayla ilişkilerini ve sosyal medyaya dair görüşlerini derinlemesine araştırıyor. Ayrıca gençlerin aileleriyle, içinde yaşadıkları topluluklarla, Türkiye'yle ve dış dünyayla olan ilişkileri ve bağlarını inceliyor. Türkiye'deki gençlerin Birleşik Krallık ve diğer yabancı ülkeler hakkındaki görüşlerini ve bu ülkelerin gençlerin gelecek planlarında nasıl yer aldığını da sorguluyor.

2. Bölüm – Geleceğe Yatırım

gençlerin planlarına, gördükleri fırsatlara, bu fırsatları gerçeğe dönüştürürken karşılaştıkları engellere ve geleceklerini inşa ederken geliştirdikleri stratejilere odaklanıyor. Bu bölüm, eğitim, istihdam, evlilik ve yurtdışına çıkmak gibi deneyimleri ve bunların Türkiye bağlamında nasıl tecrübe edildiğini ele alıyor.

3. Bölüm – Kimlikler, Siyaset ve

Katılım siyasetin gençlerin yaşamındaki yerini mercek altına alarak gençlerin kimliklerinin ve siyasi fikirlerinin diğer insanlarla olan etkileşimlerini nasıl etkilediğini araştırıyor. Bu bölümde, gençlerin, Türkiye'nin gündeminde yer alan çeşitli meselelere yaklaşımları da inceleniyor.

Sonuçlar ve Öneriler gençlik politikaları perspektifinden araştırmamızın sonuçlarını sunuyor ve gençlerin, araştırmamızın sonunda düzenlenen gençlik atölyesinde ortaya attıkları politika önerilerini içeriyor.

Son olarak **Ekler** bölümünde, bilişsel haritalama çalışmasının detaylarını ve araştırmamızın nicel aşamasındaki katılımcılarının profillerini sunuyoruz.

1. BÖLÜME GİRİŞ

Gelecek değil şimdi; gençlerin gündelik yaşamlarının karmaşıklığını incelemek

Doç. Dr. Gülden Demet Lüküslü, Yeditepe Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

Gençlik, sıklıkla toplumun "geleceği" olarak tasvir edilir. Bu ifade aslında toplumumuzdaki yetişkin merkezliliğini göstermektedir; bu yaklaşım, yetişkin dünyasını "gerçek dünya" olarak, çocukluk ve gençliği ise bir eğitim süreci veya arzulan varış noktası olan yetişkinliğe geçiş süreci olarak görmeye dayanır. Bu ifade gençlere, toplumda söz sahibi olmak ve seslerini duyurmak için geleceği, yetişkin statüsü elde edecekleri zamanı beklemeleri gerektiğini söyler.

Bu bakış açısını değiştirmek ve yalnızca toplumun ve gençlerin geleceğine değil, şimdiki de odaklanmak önemlidir; gençlerin gerçekten yaşamakta olduğu deneyimlere. Gerçekten de, kendilerini yalnızca ailelerine değil, diğer yetişkinlere ve akranlarına da kanıtlamaları gerektiği için hayatlarındaki bu dönemin ne kadar zor ve stresli olduğu, gençlerin günlük yaşamı incelenerek görülebilir. Gençlerin kendilerine, ailelerine ve topluma yönelik de endişeleri vardır. Gençlerin gündelik yaşamlarını ve bağlantılarını incelemek, genç neslin şimdiki zamanına ve gündelik/sıradan aktivitelerine odaklanarak gençlerin, hayatlarında karşılaştıkları zorluklarla nasıl başa çıktıklarını değerlendirmemize imkan tanır.

Next Generation Türkiye araştırması, gençlerin gündelik yaşamını incelemenin ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Bu araştırma sayesinde yeni bilgi teknolojilerinin genç neslin gündelik yaşamını nasıl belirlediğini de öğreniyoruz. Sosyal medya, Türkiye'deki genç neslin gündelik yaşamında önemli bir rol oynuyor; gençlerin yüzde 51'i günde iki saatini sosyal medyada geçirdiğini söylüyor. WhatsApp/sosyal medya sohbetleri ve sosyal medya gönderilerini kontrol etmek, en popüler gündelik uğraşların başında geliyor.

Araştırmanın nitel anketi sayesinde, bazı gündelik aktivitelerin önemli dönüşümler geçirdiğini de öğreniyoruz. Örneğin, televizyon izleme oranlarında dünya birincisi olan Türkiye'de bu aktivite gençlerle birlikte değişiyor. "Geleneksel" televizyon aileyle vakit geçirmek için bir araç haline geliyor. Katılımcılar televizyonu, bağımsız bir aktiviteden ziyade bir yan ekran olarak gördüklerini ve haberleri takip etmek, film ve dizi seyretmek için televizyon yerine interneti tercih ettiklerini söylüyorlar.

Gençlere yönelik güçlü politikaların yokluğunda aile, gençlerin yaşamında onlara maddi ve manevi destek sunan önemli bir kurum görevi üstleniyor. Fakat burada bir çelişki gözlemliyoruz (gençlerin diğer bağlantılarında olduğu gibi); bir yandan ailenin önemli olduğunu ve aile üyelerinin görüşlerine saygı duyduklarını belirten gençler, diğer yandan ailelerinin yaşamlarını kısıtladığını ve belirli bir bağımsızlık kazanmanın önemini vurguluyorlar. Benzer bir çelişkiyi gençlerin ülkeleri ve bölgeleriyle olan ilişkilerinde de gözlemliyoruz. Bu da bize, genç nesli anlamının ne kadar karmaşık ve zor olduğunu gösteriyor. Genç olmanın deneyimini kavramak için, bireyselleşme ve toplulukçuluk, çatışma ve uyum, siyasi ve siyasi olmayan gibi ikiliklerin ve zıtlıkların ötesine geçmeyi öğrenmek ve tek bir bireyin aynı anda hissettiği çelişkili duygular/dilekler/beklentilerin bir arada bulunabilirliği üzerine düşünmek gerekiyor.

> 1. BÖLÜM – GÜNDELİK YAŞAM VE BAĞLANTILAR

Aileleri ve yakın topluluklarıyla güçlü bağları bulunan Türkiye'deki gençlerin gündelik yaşamında, tanıdıklarla sosyalleşmek ve sohbet etmek önemli bir yer kaplıyor.

Sosyal hayatlarındaki bu bağlantılar onlara destek ve güvenlik sunuyor. Bununla birlikte, bir yanda bireycilik ve diğer yanda uyum arasında sürekli bir denge kurmaya çalışmaları ve verdikleri kararlar neticesinde ortaya çıkan çatışmalardan kaçınmaları onları gerginliğe sürükleyebiliyor.

Gençlere, "genç" olmanın onlar için ne demek olduğunu sorduğumuz zaman, "istediğiniz her şeyi yapmak için enerjinizin olması" diye cevaplıyorlar. Fakat bunun aynı zamanda zorluklar ve mücadeleler ile dolu bir dönem olduğunu da vurguluyorlar. Genç olmak, zaman içinde değişen ve bireylerin sosyo-ekonomik koşullarına da bağlı olan bir deneyim. Dolayısıyla, genç olma deneyimi her bir bireye özgü anlamlar taşıyor. Evlenmek, çocuk yapmak ve erken yaşlarda bir işte çalışmaya başlamak gençlere kendilerini yaşlı hissettiriyor; bunlar, yetişkinliğe hızlı bir geçiş anlamına geliyor. Örneğin, 24 yaşında, evli bir genç kadın, kendini gençlere tavsiye verecek kadar yaşlı hissediyor.

"Genç olmak hayatı dolu dolu yaşamak, eğlenmek demek. Benim gençlere tavsiyem bu. Hayatı dolu dolu yaşasınlar, tadını çıkarsınlar, ne istiyorlarsa yapsınlar. Ben hayata hemen atılmasınlar derim, iş hayatına evlilik yoluna girmesinler derim. Gençlikteki gibi olmuyor hiçbir şey."

(Kadın, yaş 26)

İlkokulu bitirdiği günden beri tam zamanlı çalışan 26 yaşındaki bir genç erkek, gençliğini hiç yaşamadığını söylüyor:

"Gençlik bir kıvılcım. Gençlik gelecek. Ama ben gençliğimi yaşamadım. Buraya gelir gelmez büyüdük. İlkokul biter bitmez çalışmaya başladım, o zamandan bu zamana çalışıyorum."

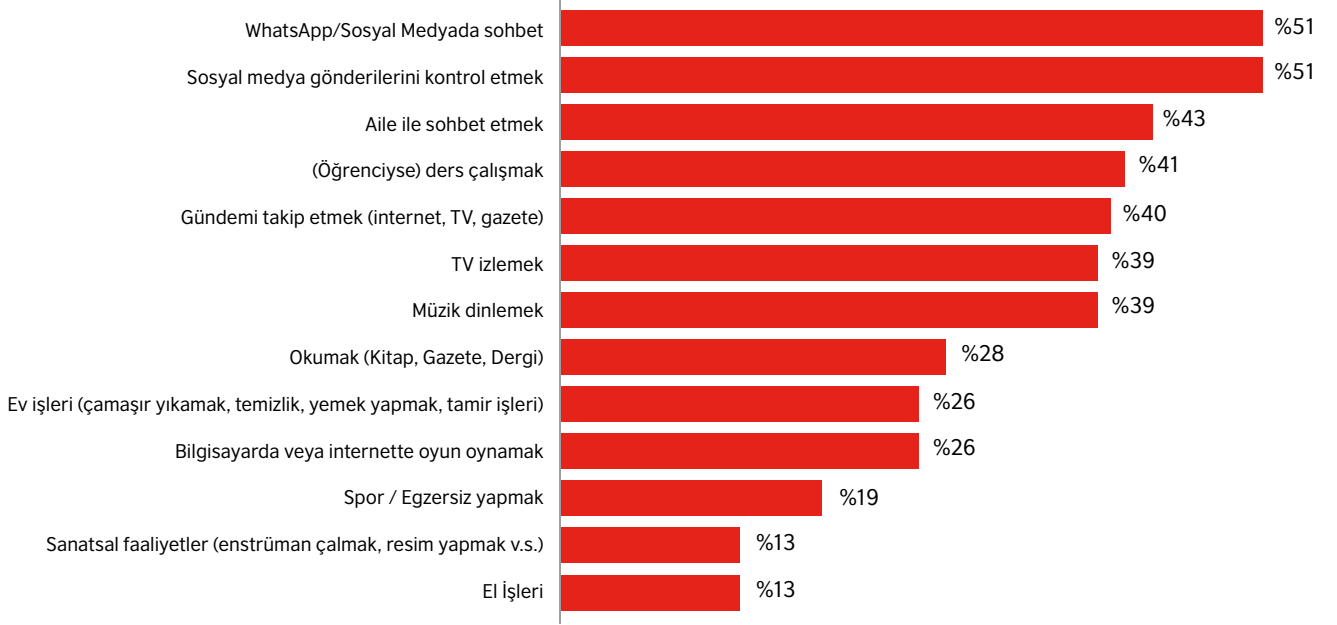
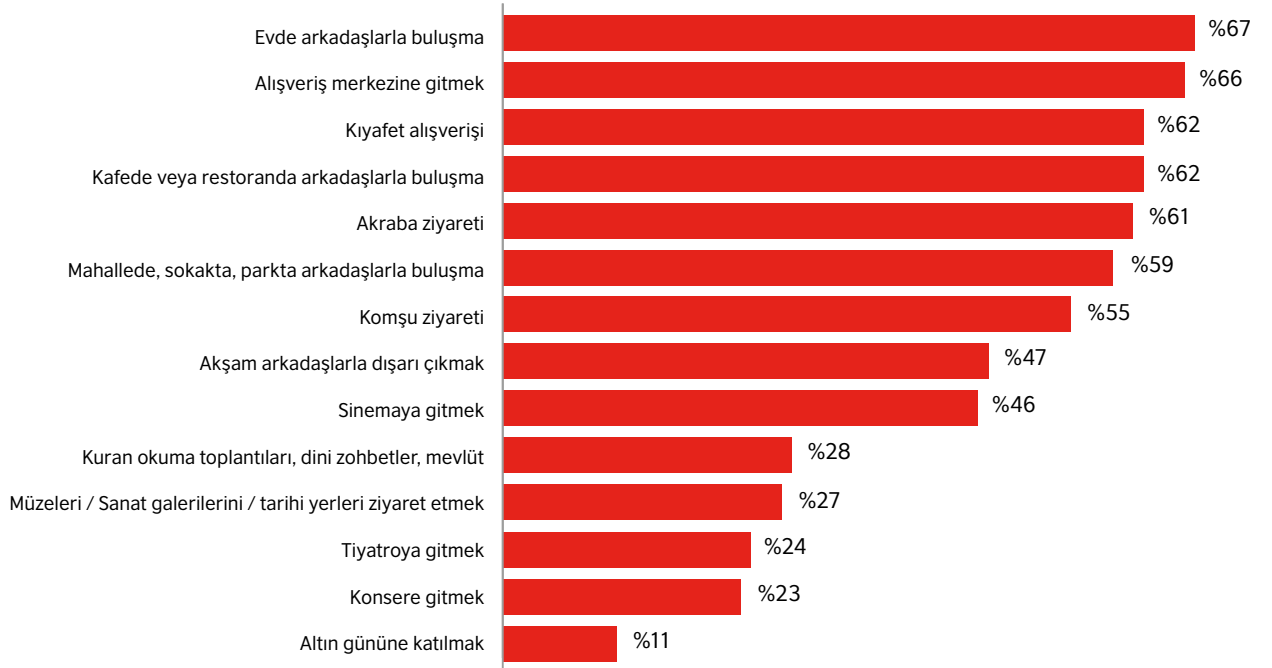
(Erkek, yaş 26)

Bunun tersi olarak uzun yıllar eğitim görmek, evlenmek için ileri yaşları beklemek ve iş yaşamına geç atılmak Türkiye'deki gençlerin yetişkinliğe doğru yolculukta gecikmiş hissetmelerine yol açıyor. Gençlerin deneyimleri kendilerine özgü koşullara göre değişiklik gösteriyor ancak yine de genç nüfus içerisinde benzerlikler ve ortak çıkarlar bulunuyor; gündelik yaşamları bu benzerliklerin bir örneğini oluşturuyor.

Gündelik Uğraş ve Aktiviteler

Türkiye'deki tüm gençler arasında bir benzerlik hemen göze çarpıyor: sosyal medya üzerinden veya gerçek yaşamda olsun, yakın çevreleriyle sosyalleşmeyi seviyorlar. Gündelik yaşamlarının çoğunu sosyalleşmeye ayırıyorlar: Gençlerin yüzde 51'i günde en az iki saatlerini sosyal medyada arkadaşlarıyla konuşarak geçirdiklerini, yüzde 43'ü ise yine günde en az iki saatlerini aileleriyle konuşmaya ayırdıklarını söylüyor. Spor/egzersiz, sanat, el işi ve kültürel etkinlikler gibi genellikle tek başına yapılan aktiviteler, gençler arasında yaygınlığı en az olan vakit geçirme biçimleri (Tablo 3).

Gençler sıklıkla tercih ettikleri aktiviteleri sıraladığında aynı durumu görüyoruz: gençler arasında en yaygın aktiviteler arkadaşlar, akrabalar ve komşularla ev, kafe, restoran veya parklarda buluşmak şeklinde ortaya çıkarken müze, sanat galerisi veya tarihi mekanları ziyaret etmek, konsere veya tiyatroya gitmek nadiren görülüyor (Tablo 4).

Tablo 3: En yaygın gündelik uğraş ve vakit geçirme biçimleri (bir uğraşa günde iki saatten fazla zaman harcayan gençlerin yüzdesi) ²²**Tablo 4:** En sık tercih edilen aktiviteler (söz konusu aktiviteleri geçtiğimiz ay içerisinde gerçekleştiren gençlerin yüzdesi) ²³

Doğal olarak, gençlerin sosyal ve ekonomik koşulları sosyal aktivitelerini belirliyor. Akrabalarını ziyaret etmeye ve ibadetlerini yerine getirmeye daha eğilimli olan NEET grubundaki gençler ve evli gençler, kafelerde veya restoranlarda arkadaşlarla buluşmak, akşamları dışarı çıkmak gibi ev dışında gerçekleştirilen aktivitelere daha az ilgi gösteriyor. Ailesinden ayrı yaşayan bekar gençler, dışarıda vakit geçirmeye daha

eğilimli oluyorlar. Erkekler kadınlara göre akşamları daha çok dışarı çıkıyor (sırasıyla yüzde 53 ve yüzde 39).

Buradaki bulgular, işsizliğin, evli olmanın ve kadın olmanın bu tarz bir sosyal hayata katılımda daha az fırsat anlamına geldiğini gösteriyor (Tablo 5).

Katılımcılarımıza göre maliyet, kültürel aktivitelere düşük katılımın sebebi olmak

zorunda değil; hatta, yüksek gelir grubundaki gençler arasında bu tür aktiviteler daha az yaygın. Ankete katılan gençler, bu davranış biçimini söz konusu aktivitelere ilgi duyulan bir ortamda yetişmemiş olmalarına ve onları katılım konusunda teşvik edecek canlı bir yerel kültür ortamı bulunmamasına bağlıyorlar. Bunlar, gençlerin kültürel aktiviteler için heves ve ilgi geliştirmek konusundaki motivasyon eksikliklerini açıklıyor.

Tablo 5: Genç kategorilerine göre en sık tercih edilen aktiviteler (söz konusu aktiviteleri geçtiğimiz ay içerisinde gerçekleştiren gençlerin yüzdesi)²⁵

	Kadın	Erkek	Bekar, ailesiyle yaşıyor	Bekar, ailesinden ayrı yaşıyor	Evli	İşsiz	Öğrenci	Çalışıyor	NEET	Aylık 2.000 TL'den az	Aylık 5.000 TL'den fazla
Evde arkadaşlarla buluşma	%70	%65	%71	%62	%62	%69	%66	%67	%69	%62	%64
Alışveriş merkezine gitmek	%69	%64	%67	%68	%60	%68	%69	%65	%64	%62	%69
Kıyafet alışverişi	%65	%60	%63	%63	%56	%65	%65	%60	%62	%61	%69
Kafede veya restoranda arkadaşlarla buluşma	%61	%63	%63	%66	%51	%62	%67	%64	%52	%60	%63
Akraba ziyareti	%62	%60	%62	%55	%68	%60	%58	%64	%62	%56	%66
Mahallede/sokakta/parkta arkadaşlarla buluşma	%56	%62	%61	%55	%56	%62	%61	%55	%61	%57	%61
Komşu ziyareti	%58	%51	%56	%48	%59	%57	%53	%52	%60	%50	%62
Akşam arkadaşlarla dışarı çıkmak	%39	%53	%46	%57	%29	%46	%55	%47	%35	%47	%54
Sinemaya gitmek	%45	%48	%46	%51	%38	%37	%52	%48	%36	%48	%56
Kuran okuma toplantıları, dini sohbetler, mevlüt	%32	%24	%26	%29	%31	%24	%27	%25	%33	%31	%27
Müzeleri/Sanat galerilerini/Tarihi yerleri ziyaret etmek	%26	%28	%24	%38	%20	%21	%34	%25	%21	%32	%28
Tiyatroya gitmek	%23	%25	%20	%36	%17	%17	%30	%23	%18	%30	%28
Konsere gitmek	%20	%26	%21	%35	%14	%16	%28	%24	%16	%26	%26
Altın gününe gitmek	%15	%7	%10	%10	%13	%7	%8	%10	%14	%13	%11

Genç kadınlar, ev işleri ve çocuk bakımı gibi zaman alan işler yüzünden dışarıya çıkmaya daha az meyilli olduklarını söylüyor.

"Küçükü okuldan almaya gidiyorum, evin ihtiyaçlarını gideriyorum, işimi yapıyorum, gücümü yapıyorum, yemeği yapıyorum, Akşam 6 ile 9 arası işe gidiyorum, sonra eve geliyorum. Evde yemek, sofra, bulaşık falan derken bu kadar yani, günüm böyle geçiyor, koşturmakla geçiyor. Eğlenmek dinlenmek için hiç vaktim yok, fırsatımız yok, bir hafta sonları binde bir çıkarsak çocuklarla parka gidiyoruz, eğleniyor onlar, eve geliyoruz. Bu."

(Kadın, yaş 30)

Televizyon

Ajans Press'in RTÜK'ün verilerinden²⁶ yararlanarak yaptığı araştırma, günde ortalama 330 dakikayla dünyada en çok televizyon izleyen ülkenin Türkiye olduğunu ortaya koyuyor.²⁷ Bizim araştırmamıza göre de, gençlerin yüzde 90'ı her gün televizyon izliyor. En çok televizyon izleyen gençler ise aileleriyle birlikte yaşayanlar ve evli olanlar. Televizyonun, öğrencilerin ve tek başına yaşayan bekar gençlerin kayda değer bir kısmının (sırasıyla yüzde 24 ve yüzde 27) hayatında hiç yeri yoksa da, TV izlemenin tüm genç kategorilerinde sıklıkla tercih edilen bir aktivite olduğunu görüyoruz (Tablo 6).

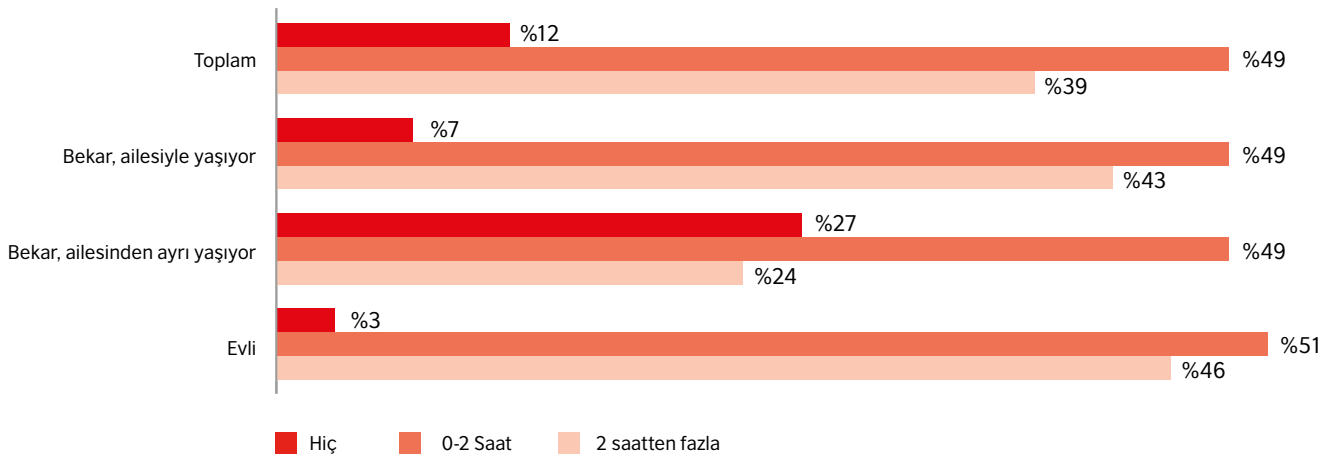
Öte yandan, gençlerle yaptığımız görüşmeler gençlerin televizyon izlemeyi tek başına bir aktivite olarak görmediğini, çoğu için televizyonun yalnızca arka planda çalıştığını gösterdi. Aileleriyle yaşayan gençler, evde televizyonu hep açık olduğu için izlediklerini ve bunun, aileleriyle vakit geçirmenin bir yolu olduğunu açıklıyor. Çoğu genç televizyon izlerken tabletleri ve cep

telefonlarıyla meşgul oluyor; haberleri, filmleri ve dizileri televizyondan değil, internetten takip ediyorlar. Farklı toplumsal kesimlerden gelen gençler, gündelik aktivitelerinden birinin internetten -özellikle yabancı- dizi izlemek olduğunu belirtiyor. Televizyon izlemek, Türkiye'deki tüm grupların hala tercih ettiği yaygın bir aktivite olsa da gençlerin televizyonu algılama biçiminin, önceki nesillerin algılayış biçiminden belirgin şekilde farklı olduğu anlaşılıyor. Bu, gençlerin bir yandan aileleriyle aralarında bir köprü kurarken ve televizyon izlemek gibi geleneksel bir aktivite sırasında iletişimlerini sürdürürken, bir yandan da asıl tercih ettikleri aktiviteleri yapabileme ihtiyaçlarının bir göstergesi.

"Akşam ailem izlemese ben hiç televizyona bakmam. Bir şey izlemek istiyorsam internetten oluyor. Eve gittiğimde televizyon açıksa bakarım, ailemle bir iki dizi izlerim ama kendi kendime televizyon izlemem."

(Kadın, yaş 28)

Tablo 6: Medeni duruma göre bir günde televizyon izleyerek geçirilen vakit ²⁸

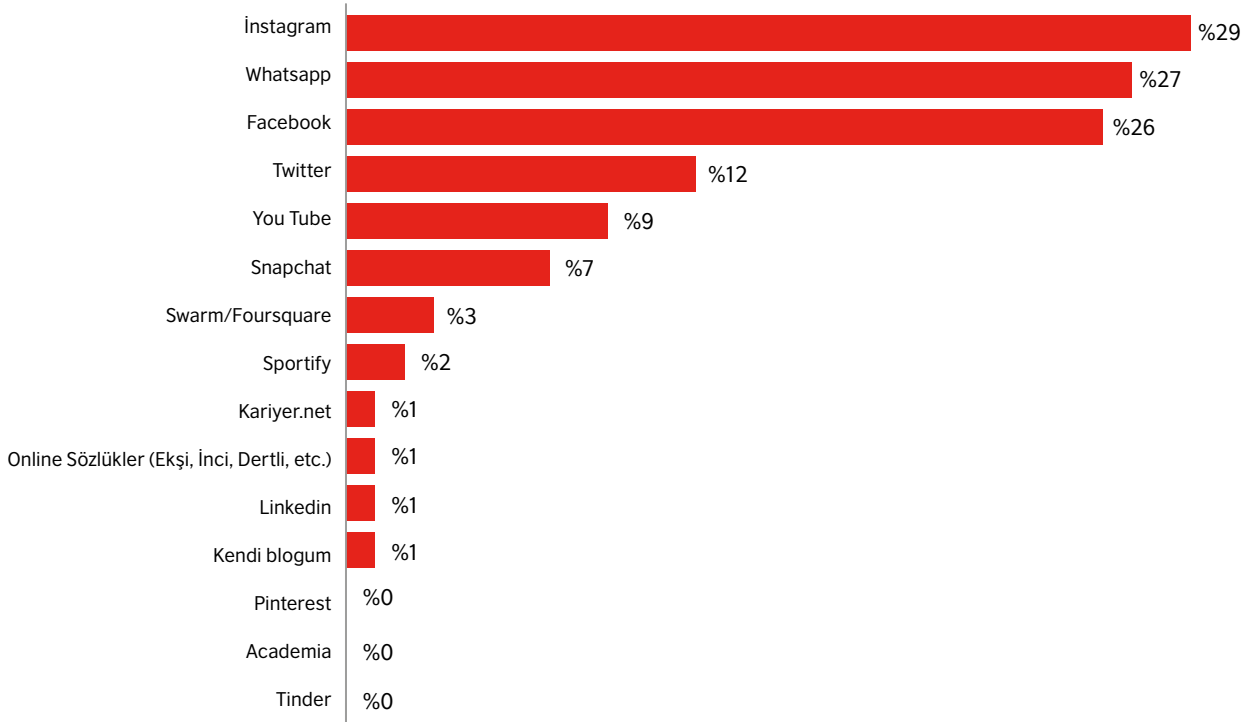
İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı

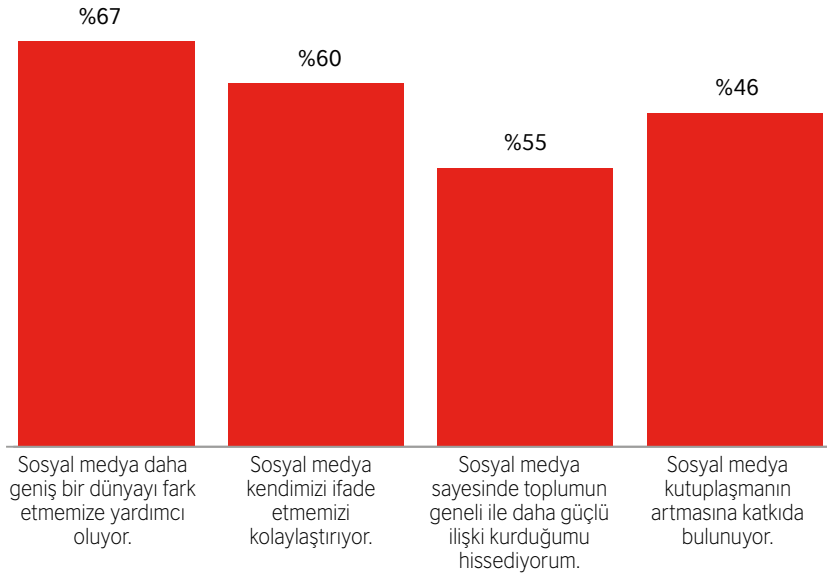
Türkiye İstatistik Enstitüsü'nün verilerine göre en yüksek internet kullanımı oranı (yüzde 84) 16-24 yaş grubuna ait ve bu grubu 25-34 yaş aralığındakiler (yüzde 79) takip ediyor.²⁹ Bu bölümün başında da belirtildiği gibi gençlerin yüzde 97'si her gün WhatsApp ve sosyal medyada sohbet ederek, yüzde 95'i ise yine her

gün sosyal medya gönderilerini takip ederek vakit geçiriyor. Instagram, gençlerin yüzde 29'u tarafından en çok kullandıkları üç sosyal medya kanalından biri olarak anılıyor. Instagram'ı yüzde 27 ile WhatsApp, yüzde 26 ile Facebook takip ediyor. (Tablo 7)

Gençler, sosyal medyanın kendileri için değerli ve faydalı olduğunu düşünüyor. Tüm gençlerin yüzde 67'si, sosyal medyanın dünyaya açılan bir pencere sağladığını ve güncel gelişmelere dair farkındalığı artırdığını düşünüyor. Gençlerin yarısından azı (yüzde 46'sı), kutuplaştırıcı etkilerinden dolayı sosyal medyayı eleştiriyor (Tablo 8).

Tablo 7: En çok kullanılan sosyal medya kanalları³⁰

Tablo 8: Sosyal medyaya yönelik tutumlar³¹

Görüşmelerimiz, kutuplaştırıcı yönü nedeniyle en sık eleştirilen sosyal medya platformunun Twitter olduğunu ortaya koyuyor:

"Tabii ki çok tartışma oluyor Twitter'da. Dediğim gibi karşıt görüşlü olan insanlar var. Çok ufak bir yazı bile tartışmaya yol açıyor. Genelde siyasi konular."

(Erkek, yaş 24)

Twitter kullanıcılarıyla yapılan kapsamlı bir çalışma, gençlerin yalnızca kendileriyle aynı düşünceleri paylaşan kişilerle etkileşim kurduğu Twitter'daki "yankı odası" etkisini tanımlamıştır; buna göre, sürekli olarak aynı fikirler dile getirilmekte ve bu kapalı çevrede düşüncelerin esnetilmesi zorlaşmaktadır.³² Katılımcılarımızın sözleri de bu etkiyi yansıtıyor:

"Yani Twitter'da kendi kapalı, filtrelenmiş dünyalarımızda yaşıyoruz aslında."

(Erkek, yaş 26)

Gençlerin çoğu sosyal medya etkileşimlerinde çatışmadan kaçınmaya

özen gösteriyor. Hatta Facebook ve Twitter hesaplarını siyasi içeriklerden dolayı kapattıklarını bile söylüyorlar. Esas itibarıyla görsel bir platform olan Instagram'ın gençlerin en çok kullandığı platform olması, gençlerin gerilime neden olabilecek tartışmalı ve siyasi içerikten uzak durmayı tercih ettiklerini gösteriyor.

"Ben kendi siyasi görüşlerimi paylaşmıyorum ve siyasi içerik paylaşanları da hesabımda arkadaş olarak tutmuyorum."

(Kadın, yaş 29)

"Facebook'u sadece resimlere bakmak için kullanıyorum zaten. Bir de etkinliklere bakmak için. (...) Onun dışında Instagram yeter dedim. Facebook'ta sürekli paylaşım oluyor, siyaset falan. Sevmiyorum. Sadece fotoğraf yetiyor."

(Erkek, yaş 26)

Gençler sosyal medyada siyaset konuşulmasından hoşlanmasa da mesleki konularla ilgili içerikleri seviyor, bu alandaki güncel gelişmelerden haberdar olmak için pek çok kanal kullanıyorlar. Neredeyse tüm gençler

gelecek planlarıyla bir şekilde ilişkili olan gönderileri inceliyor, hesapları takip ediyor. Sosyal medya, gençlere ilgilendikleri alanlara dair tüm dünyadan ilham verici örnekler göstererek gençlerin daha iyi bir gelecek kurma hayallerini destekliyor. Böylece gençleri, kendilerini geliştirmeleri için teşvik ediyor, hobilerinin gelecek planlarına nasıl katkı sağlayacağını öğrenmelerini sağlıyor.

"Kuaförlük sertifikası için kursa gittiğim için Instagram'da kuaförlükten dolayı takip ettiğim sayfalar var. Onları takip ediyoruz, derslerde uyguluyoruz."

Dubai'de çok iyi kuaförler var. Bir gün onlarla birlikte çalışabilsem süper olur."

(Kadın, yaş 28)

"Örneğin ünlü moda tasarımcılarının hazırlıklarını görebiliyorsunuz, sezon başlamadan önce bile. Gündelik yaşamlarını, yaşadıkları yerleri, nasıl çalıştıklarını görebiliyorum. Stüdyolarını görebiliyorum. Bir gün gidip oralarda onların yanında çalışabileceğimi hayal ediyorum."

(Kadın, yaş 21)

Görüştüğümüz gençler, özellikle kendilerini ifade edebilecekleri bir alan sağlaması açısından sosyal medyaya ve internete yönelik olumlu düşüncelerini dile getirdiler.

Sosyal medya, gençlerin yetişkinlere kıyasla kendilerini daha özgüvenli ve bilgili hissettikleri ve onlara, kendilerinden önceki nesillerin saygı duymasını sağlayan bir alan. Gençlerin bilgi teknolojileri alanındaki yetenekleri, gençler ve yetişkinler arasındaki hiyerarşiye meydan okuyacak, hatta bu hiyerarşiyi tersine bile döndürecek potansiyele sahip.

"Bence toplum bizim hakkımızda olumlu düşünüyordur. Hatta bize özeniyorlar bence, onlar da sosyal medyayı bizim gibi kullanmaya çalışıyorlar, bir sürü paylaşımlarda bulunuyorlar falan."

(Kadın, yaş 22)

"Bir de şöyle olumlu bakıyorlar: Sosyal medyayla büyümekle ilgili. Çok bilgili bir nesil yetişiyor diyorlar. Her alanda her konuda bilgisi var. Çocuk tabletle falan büyüyor."

(Erkek, yaş 18)

Sosyal medya çoğunlukla arkadaşlar ve sosyal çevreyle iletişim kurmak ve onlardan haber almak için kullanılıyor. Üretken aktiviteler ise kısıtlı. Gençler, kendi gönderilerini yaratmak veya blog yazmak yerine mevcut gönderileri paylaşmayı, arkadaşlarıyla mesajlaşmayı ve hobileri ve ilgi alanlarına dair hesapları takip etmeyi tercih ediyor. Sosyal medya, gençlerin güncel olayları takip etmek için de temel olarak kullandığı platform. Haberleri sosyal medya ve web sitelerinden takip eden gençler okudukları bilgilerin doğruluğundan genelde şüphe duyuyor: "yalan haber" ve yanlış bilgi konusunda ciddi endişeleri var; gençler, bu endişelerini gidermek için haberleri birden fazla kaynaktan teyit ediyor. Öte yandan, sürekli tekrar edilen veya kendi dünya görüşlerini ve inançlarını yansıtan bilgilere inanmaya daha meyilli olduklarını da kabul ediyorlar.

"Pek güvendiğim kaynak yok şu an. Televizyon çok güvenilir değil. İnternet üzerinden büyük haber kanalları filan ama onların da çok güvenilir olduğunu düşünmüyorum. Kendimiz baktığımızda onu filtreden geçiriyoruz."

(Kadın, yaş 21)

"Güvendiğim net bir kaynak yok. Sadece iki kaynağı karşılaştırıp bakıyorum; ağız birliği yoksa kendi fikri düşünceme yakın olana inanıyorum. Net bir şekilde güvenmiyorum."

(Kadın, yaş 23)

Sosyal medya ve internet genel olarak Türkiye'deki gençlerde farklı duygular uyandırıyor. Önceden televizyon izlemeye getirilen eleştiriler şimdi internet ve sosyal medya ile ilgili tartışmalarda kullanılıyor. Gençler internet ve sosyal medyada zamanlarını

boşa geçirdiklerini hissedebiliyor; bu platformlara kendilerini kaptırıp çok fazla zaman geçirmekten kaçınmaya çalışıyorlar.

"Çok gereksiz bilgi var. Size verdiği şeyden çok aldığı oluyor. Vaktinizi çalıyor. Günlük zamanınızı çalıyor."

(Erkek, yaş 23)

"Instagram, Facebook ve Twitter kullanıyorum. Bir saat ekşisözlük'teysem bir saat de Facebook'ta takılıyorum. Ama çok da, böyle tamamen şey yapmıyorum. X, Y, Z jenerasyonları gibi bir ayırım var ya. Son jenerasyon gibi Snapchat'leri, yenilikleri kullanmıyorum. (...). Bir yandan da azaltmaya çalışıyorum. Çünkü beni zamanla ele geçirdiğini düşünüyorum. Çok zihnimi yoruyor. Boş şeyler gibi geliyor artık bana."

(Erkek, yaş 26)

Diğer yandan gençler, sosyal medyanın görece zararlarının veya yararlarının, bu platformların kullanılış biçimine bağlı olduğunu düşünüyor. Her şeyi göz önünde tuttuklarında katılımcılarımız, sosyal medyanın yararlarının zararlarından çok olduğuna inanıyor.

Topluluklarla Bağlar

Gençlerin ailelerinden, ülkelerine ve dış dünyaya kadar içinde yaşadıkları topluluklara karşı hissettikleri aidiyet duygularını tahlil ettiğimizde, bu topluluklara samimi bir bağlılık beslediklerini ama aynı zamanda bu bağlılığın yarattığı sınırları aşmak istediklerini görüyoruz.

Gençler kendilerini ailelerine yakın hissediyor, onlarla ortak değerleri ve fikirleri olduğunu söylüyorlar. Fakat diğer yandan, ailelerine kıyasla kendilerinin daha özgürlükçü, açık fikirli, hoşgörülü veya modern olduklarını da belirtiyorlar.

Ancak gençler farklılıklarına vurgu yaparak bu farklılıklar üzerinden aileleriyle çatışmaya girmektense, ailelerinin kurallarını ve fikirlerini

kendilerince yorumlamayı tercih ediyor; doğrudan yüzleşmeden kaçınarak kendi yaşamlarını kendi kurallarınca yaşamaya çalışıyorlar. Söz konusu ülkeleri olduğu zaman, farklı toplumsal kesimlerden gelen tüm gençler Türkiye'ye belli düzeyde bağlılık duyduklarını, ancak bu bağlılığı bazen bir görev gibi deneyimlediklerini söylüyorlar. Gençler, sorunlarına rağmen Türkiye'yi hala sevdikleri ve saygı duydukları bir yuva olarak görüyor. Diğer yandan, daha iyi fırsatlar yakalamak için en azından bir süreliğine yurtdışına çıkmak istiyorlar.

Keza Orta Doğu, kültürel anlamda ortak özellikler taşıdığı için kendilerini rahat hissettikleri bir yer iken, Avrupa, gençlerin özendikleri fırsatları ve yaşam tarzını temsil ediyor.

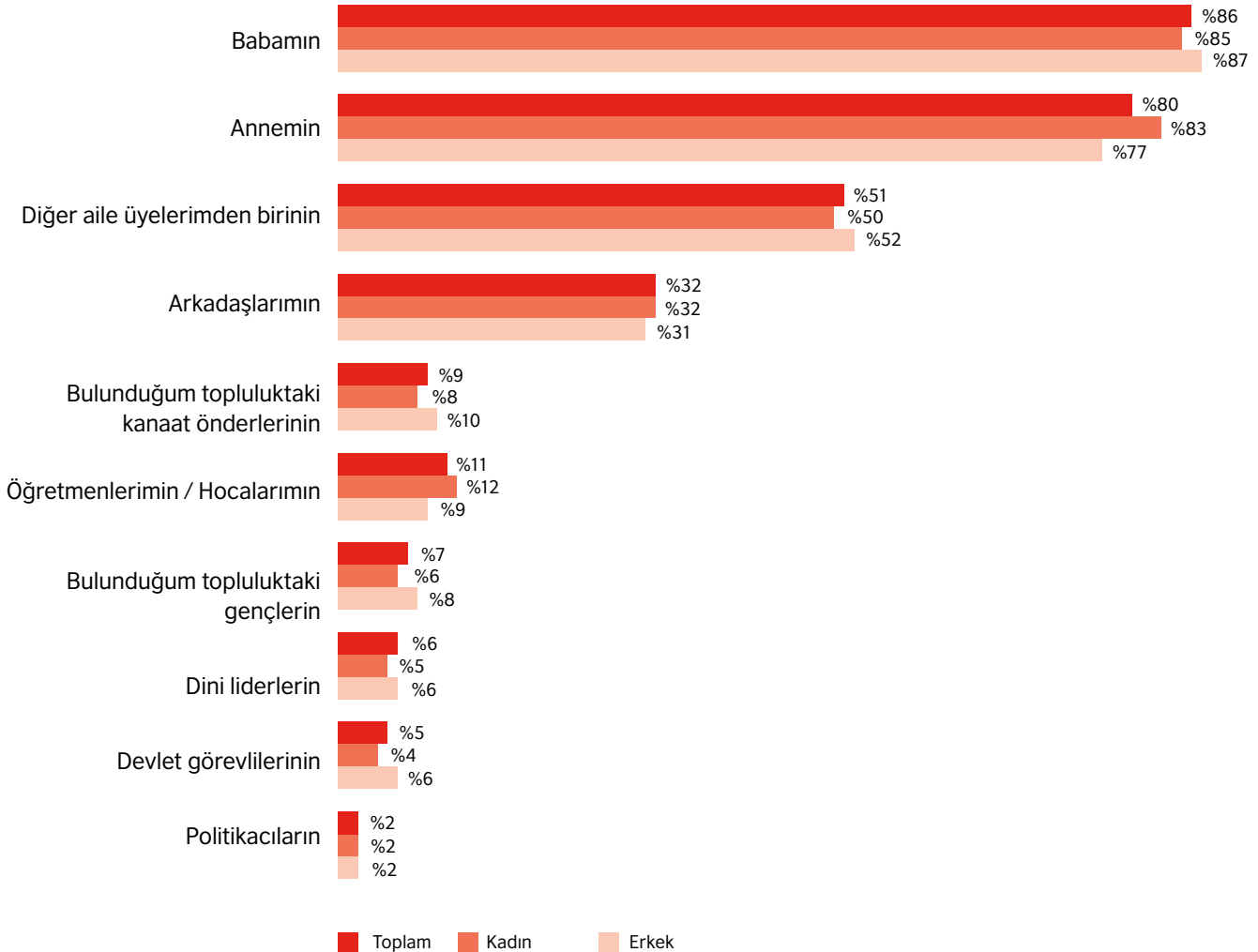
Aile

Aile, gençler için güçlü bir değer. Gençlerin yüzde 82'si kimliklerinin başlıca kaynağının aileleri olduğunu düşünüyor. Ayrıca, 1'den 5'e kadar puanların yer aldığı ölçekte ortalama 4,6 güven puanıyla en çok güvendikleri

insanların da aile üyeleri olduğunu belirtiyor. Gençlerin yüzde 46'sı için aile en güvenilir bilgi kaynağı. ³³Gençlere fikirlerine en çok saygı duydukları üç kişiyi sorduğumuzda, tüm genç kategorilerinde en çok adı geçen kişinin "baba" olduğunu gözlemledik. Babayı, "anne", "diğer aile üyeleri" ve

"arkadaşlar" takip ediyor. Genç kadınlar da en çok babalarının fikirlerine saygı duyuyor; diğer yandan genç erkeklere kıyasla annelerinden daha çok söz ediyorlar. En az saygı duyulan gruplar ise "dini liderler", "hükümet yetkilileri" ve "siyasetçiler". (Tablo 9)

Tablo 9: Görüşlerine en çok güvenilen kişiler³⁴

Görüşmelerimiz, gençlerin belirli bir dereceye kadar ailelerine benzediğini ortaya koydu. Çoğu, aileleriyle belli değerleri paylaştıklarını söylüyor; ancak aileleriyle aralarındaki farkları listelediklerinde gençlerin pek çok yönden kendilerini ailelerinden daha üstün gördüklerini anlıyoruz. Farklı toplumsal kesimlerden gelen gençlerin çoğu, aileleriyle ortak fikirleri olduğunu, fakat ailelerinin katı fikirlerini ve değerlerini yumuşatarak benimzediklerini söylüyor. Gençlerin akıllarına ilk gelen farklılık, "geleneksel" değerler kavramı oluyor. Ailelerinin muhafazakar ve katı olduğunu belirtirken, kendilerinin daha esnek ve özgürlükçü olduklarını söylüyorlar. Günlük ibadetlerini sadakatle yerine getiren bir genç kadın, babasının muhafazakar fikirlerine katılmadığını aktarıyor.

"Fikir olarak yüzde elli falan [benzeriz]. Biraz zıtlığımız vardır, düşüncelerimiz farklıdır. Benim babam biraz daha katıdır, biraz dindardır mesela. Açık bir kız görünce kafasında direkt farklı algılar oluşuyor. Bu açık, imanı biraz zayıf gibi [düşünüyor]. Ama ben de öyle değilim."

(Kadın, yaş 19)

Gençlerin kendilerini ailelerinden farklı gördükleri alanlardan bir diğerinde de farklı fikirlere açık olmak ve farklı etnik, dini ve siyasi çevrelerden gelen insanlara karşı yargılayıcı olmamak gibi özellikler var. Hiçbir şeyi sorgulamadan kabul etmediklerini ve ailelerinin farklı kimliklere dair değer yargılarını paylaşmak zorunda olmadıklarını söylüyorlar.

"Aileme fikir olarak, hayat tarzı olarak pek benzemiyorum. Sadece değerlerimiz ortak. Bizi farklı kılan özellikler var galiba. Onlar ideoloji çizgisi olan insanlardan ya da aşırı tutum sergileyen dindar insanlardan rahatsız oluyorlar. Bense tam tersini yapıyorum, onları anlamaya çalışıyorum. [Bu insanları] O çizgiye götüren düşüncenin ne olduğunu bulmaya çalışıyorum."

(Erkek, yaş 24)

Ailelerinden uzakta yaşayan üniversite öğrencileri, ailelerinden farklı olma hissini daha çok vurguluyor.

"Aileme bağlıyım, sık sık görüşürüm. Düşünüyorum, ailem benimle aynı dünya görüşüne ve yaşantı biçimine sahip değil. (...) Aileden erken kopmamla alakalı, liseyi yatılı okudum sonra üniversitede de ayırdım. Özellikle üniversite benim burada farklı hayatlarla tanışmama neden oldu. Odur beni ayırıştırın, süreç onunla başlamıştır."

(Erkek, yaş 26)

Öte yandan, gençler farklılıkları konusunda aileleriyle doğrudan çatışmaya girmiyor. Ailelerinin yaklaşımlarını meşru ve mantıklı buluyor; ailelerinin farklı yönlerini onların yetiştirilme biçimlerine, yaşadıkları kültüre veya çevrelerinin etkisine bağlıyorlar.

"Çok ayrıştığımız nokta da vardır ama çok değil. Çok ayrışmıyoruz. Meseleyi çok tartışmadığımız için. (...) Çok anlayışlılar. Annemle ayrışıyoruz. Dini mesele ya da sosyal hayat olsun annemin refleksleri daha çok geleneksel."

Ailesinin yetiştirdiği şeyleri düşünüyor, toplumu çok göz önünde bulunduruyor. Bunlar çatışıyor ve çok doğal. Kültürel bir şey."

(Kadın, yaş 21)

İkinci olarak, gençler farklılıkların üstünde durmamayı ve ailelerinin kendi tercihlerine olan yaklaşımına açıkça karşı gelmemeyi tercih ediyor. Bunun yerine, ailelerinin radarından sakınarak kendi bildiklerini okuyorlar.

"Aileme hiç benzediğimi düşünmüyorum. (...) Çünkü onların hayatı yaşamayı öğrendiği şekil çok başka, benimki başka. Onlar daha dindar. Ben yapamıyorum ne diyeyim. Halam mesaj atıyor kızı tek başına dışarı çıkmasını diye. 19 yaşında kız niye çıkmasını? (...) Genelde benim onlara karşı tavrım, onlar bana bu tarz bir fikir söylediğinde "he," diyorum ama yine bildiğimi yapıyorum. Çok fazla tartışma ortamı yaratmıyorum."

(Erkek, yaş 28)

"Çıkmam gibi görünürüm ama çıkarım. Onları daha rutin, standart bir hayat. Belki çocukları olduğu için böyleler. Trip atıyorlar. Akşam dışarı çıktığım için. Ben alıştırmaya çalışıyorum onları."

(Kadın, yaş 28)

Lüküslü, gençler üzerine yürüttüğü akademik çalışmalarında, gençlerin ailelerinin kurallarına ve değerlerine doğrudan karşı çıkmak yerine, ailelerine yalan söyleme veya ilişkilerini onlardan gizleme gibi taktiklere başvurduğunu ileri sürüyor. Muhafazakar genç kadınların anlatılarında, evliliğin bile yurtdışına okumaya gitmek veya ailelerine karşı gelmeden diğer özgürlükleri elde etmek üzere bir taktik olarak kullanıldığını görüyoruz.³⁵ Lüküslü, gençlerin bu davranışına "zoraki konformizm" adını veriyor. Bu kavram, gençlerin, görünüşte konformist ve duyarsız olan bu davranışlarının altında yatan sebebi açıklıyor: "(...) zoraki konformist davranış, toplumun kurallarına gerçekten inanmadan bu kurallara uyum göstermek anlamına gelir. Doğrudan kurallara karşı koymak yerine çeşitli "taktikler" icat edilerek kurallar "öldürülür" ve ardından "zombi" kategoriler olarak paradoksal bir biçimde geri getirilir. Bu duyarsız bir davranış olmaktan ziyade, gerçek ve güçlü bir mutsuzluğu gizleyen ve derin acıları bir maskenin ardına saklayabilen bir durumdur. Zoraki konformizmin bu özellikleri, onu duyarsızlık veya sadakatten ayırır."³⁶

Aile içinde çatışmadan kaçınma sebeplerini ele aldığımızda, gençlerin hayatlarının her aşamasında hem maddi hem de duygusal açıdan en büyük destekçilerinin aileleri olduğunu unutmamak gerekir. Gençler kendilerini ailelerinden farklı görse ve belli ölçüde bağımsızlık elde etmek için uğraşsa da, aile desteği onlar için önemli ve vazgeçilemez bir unsur. Yirmi üç yaşında, işsiz bir genç kadın, ailesinin kendisine olan desteğine ne kadar minnettar olduğunu ve gelecekte ailesinin yanından ayrılmayı hiç başaramayacağına dair korkularını şöyle anlatıyor:

"Mesela üniversite sınavına girdiğimde devlette hukuk kazanamıyordum. Dedim ki eğer ödeyecekseniz ben özelde hukuk okumak istiyorum. (...)

Onlar da, 'Tamam sen ideallerini gerçekleştir özelde hukuk oku,' dediler. Mesela bana bu desteği vermeselerdi burada olamazdım. Çok şükür çok destek oluyorlar. (...) [Başıma gelebilecek en kötü şey] sınavı kazanamamak. İş bulamamak. İşsiz bir avukat olmak. Adliyelerde, icra dairelerinde sürünmek. Ailemle yaşamak; 30 yaşında bile."

(Kadın, yaş 23)

Türkiye

İstatistikler, Türkiye'deki gençler için vatanseverliğin güçlü bir değer olduğunu gösteriyor. Gençlerin kendilerine atfettiği kimlikler arasında "Müslüman" ve "Türk" kimliklerinin ardından üçüncü sırada "vatansever" kimliği geliyor.³⁷ Anketimizde, gençlerin çoğunluğu Türkiye'ye karşı güçlü bir bağ ve aidiyet duygusu beslediğini söylüyor. Bunun sebeplerinin arasında Osmanlı mirasının büyüklüğü ve Türkiye'nin "Türkler" ve "Müslümanlar"dan oluşan bir ülke olması yer alıyor. Farklı çevrelerden gelen gençlerin neredeyse tümü, ülkelerine duydukları aidiyet duygusunun nedenini ortak kültüre, geleneklere ve deneyimlere bağlıyor. Ateist bir genç kadının bile ülkesine beslediği aidiyet hissinin temelini dini değerlere dayalı gelenekler oluşturuyor:

"Kendimi Türkiye'ye çok ait hissediyorum. Neden bilmiyorum, öğretilmiş şeyler bunlar belki de. Duygusal bir milletiz. Ailem benim için çok önemli. Bayramlar, Ramazanlar, iftarlar... Bunlar hep aşılandı küçükken. Kuran kursuna falan gittim. Öyle bir çocukluk yaşadım. Dönüp baktığımda burası benim toprağım, benim insanım, anlayabilirim, benim kültürüm. O yüzden kendimi çok ait hissediyorum."

(Kadın, yaş 27)

Diğer yandan, gençlerin Türkiye'ye bağlılığını zedeleyen üç faktör bulunuyor. İlk olarak, gençler sıklıkla Türkiye'deki toplumsal ve siyasi karmaşadan bahsederek böyle bir ortamın ülkelerine duydukları yakınlığı ve güveni sarstığını söylüyor. Bu düş kırıklığını en çok, bir noktaya kadar ülkeleri hakkında iyimser düşünmüş ancak süregelen siyasi sorunlardan bıkmış durumdaki gençler yaşıyor.

"Aidiyetlerimde biraz kopukluk yaşadım. Ülkeme ve milletime çok ciddi bir anlamda aidiyetim vardı. Çünkü sürekli bitmeyen bir çatışma. "Şu eşîği de atlatalım uçacağız," [gibil] söylemler çok güçlü olmasına rağmen hiç birinde uçmadık hatta bazı konularda daha da geriledik. Bunlar gerçekleşmeyince ülkeye karşı çok soğudum."

(Erkek, yaş 25)

Türkiye toplumunun bölünmüş yapısı daha büyük bir mesele olarak ortaya çıkıyor.

"Kim neyle mutlu oluyorsa onunla olsun. Herkes herkese saygı duysun. Örneklerimde Türkiye'yi şu şekilde ikiye böldüm, fark ettiniz mi bilmiyorum. Aslında bu da çok kötü bir şey şu anda. Kafama bu şekilde oturmuş olması çok kötü bir şey. Bir grup çok özgür düşündüğü halde çok muhafazakar olabilir ve yine de çok özgür düşünebilir. Ama böyle düşünüyorum çünkü ülke böyle ikiye bölünmüş."

(Kadın, yaş 21)

Ayrıca toplumun Kürtler, LGBT bireyler ve ateistler gibi azınlık gruplara karşı hoşgörüyü göstermemesi, bu bireyleri stres altında bırakıyor. Bu bireylerin çoğu hala ülkelerine bağlılık duyuyor ama aynı zamanda gündelik yaşamlarının zor olduğunu da dile getiriyorlar.

"İnsanların düşüncelerine göre veya içinden geldiği gibi davranmasından yanayım ben. Her ne kadar toplumumuz bunu istemese de... O yüzden ben daha özgür, düşünceleri söyleyebilen, çekinmeyen, korkmayan insanlarla bir arada olmayı isterim."

(Kadın, yaş 21)

Gençlerin Türkiye'ye duydukları bağlılığı zedeleyen üçüncü faktör ise Türkiye'de ihtiyaçlarının karşılanmadığını düşünmeleri ve dış dünyanın daha çok imkan sunduğuna inanmaları.

"Burayla ilgili sevdiğim hiçbir şey düşünemiyorum. İngiltere'ye baktığınızda mesela insanın aklına o teneke askerler, kraliyet ailesi falan geliyor. Fransa deyince Coco Chanel ya da Paris, modanın başkenti gibi. Türkiye'yi düşününce Osmanlı tarihi, camiler... Ama Türkiye'yi seviyorum çünkü camiler var ve Boğaz var demek saçma geliyor. Sen kültürel olarak, bilimsel olarak ortaya gurur verecek bir şey koyabilmiş misin? Ben tarihsel olaylarla ilgilenmiyorum. Ben bugün

bana ne verebildiğini sorarım. Hiçbir şey yok ki!"

(Kadın, yaş 21)

Türkiye'deki gençler, ailelerine karşı olduğu gibi ülkelere karşı da karmaşık hisler taşıyor: Bir yandan ülkelere sevgi ve sadakat beslerken, diğer yandan ülkelerinin heveslerini körelttiği ve hayallerinin peşinden gitmelerine izin vermediği düşüncesiyle hayal kırıklığı yaşıyorlar.

"Ya, şimdi bu da ülkeye ihanet gibi olacak ama diğer ülkeler daha güzel. Şimdi mesela burada insanlar oruç tutuyor, ben dışarı çıktığım zaman sakızımı çiğneyemiyorum. Bu, beni rahatsız ediyor. Yurtdışındaydım, herkes bana saygı duyuyordu mesela. Bilmiyorum, yani bu sadece bir örnek."

(Kadın, yaş 28)

"Bundan nefret ediyorum, burada doğup büyüdüğüm için. Dediğim gibi, ailemden de ayrıldım bir noktada ama içimde onların büyük bir etkisi var. Türkiyeli olmak da biraz böyle bir şey. (...) İster istemez Türk kültürüne aitim şu anda. (...) Bir noktada burası sanki senin yuvanmış gibi ama çok da sevmiyorsun. Yine de bana samimi geliyor, çok klişe bir yorum olabilir ama. Misafirperverlik değil de daha bir samimilik var bence. Çoğunlukla kötü niyetli ama daha samimi."

(Kadın, yaş 21)

Dış Dünya

Gençlerin Orta Doğu ve Avrupa'ya dair görüşlerinde de benzer bir durumla karşılaşılıyor. Gençler, kültürel anlamda kendilerini Orta Doğu'ya daha yakın görüyor. Coğrafi yakınlığından dolayı özellikle Türkiye'nin doğusunda yaşayan gençler böyle düşünüyor.

"Neredeyse tamamen [Ortadoğulu hissediyorum]. Çünkü benim aslım oradan geliyor."

(Erkek, yaş 24)

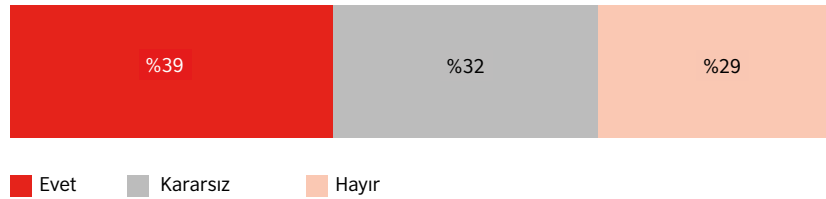
Avrupalı kimliği ise çağdaşlık, gelişme, saygı, zenginlik ve refah gibi pek çok olumlu kavramla ilişkilendiriliyor. Genel olarak, gençler Avrupa'da bir Orta Doğulu, Türk veya Müslüman gibi yaşamak istiyor.

"Avrupalı olmak daha entelektüel olmak demek benim için şu an. Daha güzel dertleri var adamların. Can güvenliği tehlikesi daha az tabii ki. Sanatla ilgileniyorlar. Ortadoğuludan çok Avrupalı hissediyorum diyebilirim."

(Kadın, yaş 23)

Peki, Avrupa Birliği üyeliği bu noktada ne anlama geliyor? Türkiye'deki gençlerin yüzde 39'u Türkiye'nin AB üyesi olmasını isterken, yüzde 32'si kararsız, yüzde 29'u ise üyeliğe sıcak bakmıyor (Tablo 10).

Tablo 10: AB üyeliğine yönelik tutumlar³⁸

Gençler, Avrupa'nın eğitim ve istihdam açısından daha iyi imkanlar sunduğunu düşünüyor; bu yüzden AB üyeliğini destekliyor. AB ülkelerine daha kolay, yani vizesiz gitme beklentisi, bu konuda fikirlerini şekillendiren en önemli unsur. Ancak, üyelik sürecindeki gerilimlerle daha da artan milliyetçi söylemler nedeniyle, kararsızların ve üyeliğe karşı olanların paylarının da yüksek olduğunu görüyoruz. Görüşmelerimiz, gençlerin AB üyeliğine karşı çıkmasının, Avrupalı ülkelerle ilgili meselelerde kullanılan milliyetçi söylemin doğrudan bir yansıması olduğunu gösteriyor. Bu durumu, kendini milliyetçi ve

"Avrupa'ya karşı" olarak tanımlayan ama bir yandan da daha iyi fırsatlar yakalamak için Avrupa'ya gitmek isteyen bir genç erkeğin sözlerinde daha net anlıyoruz:

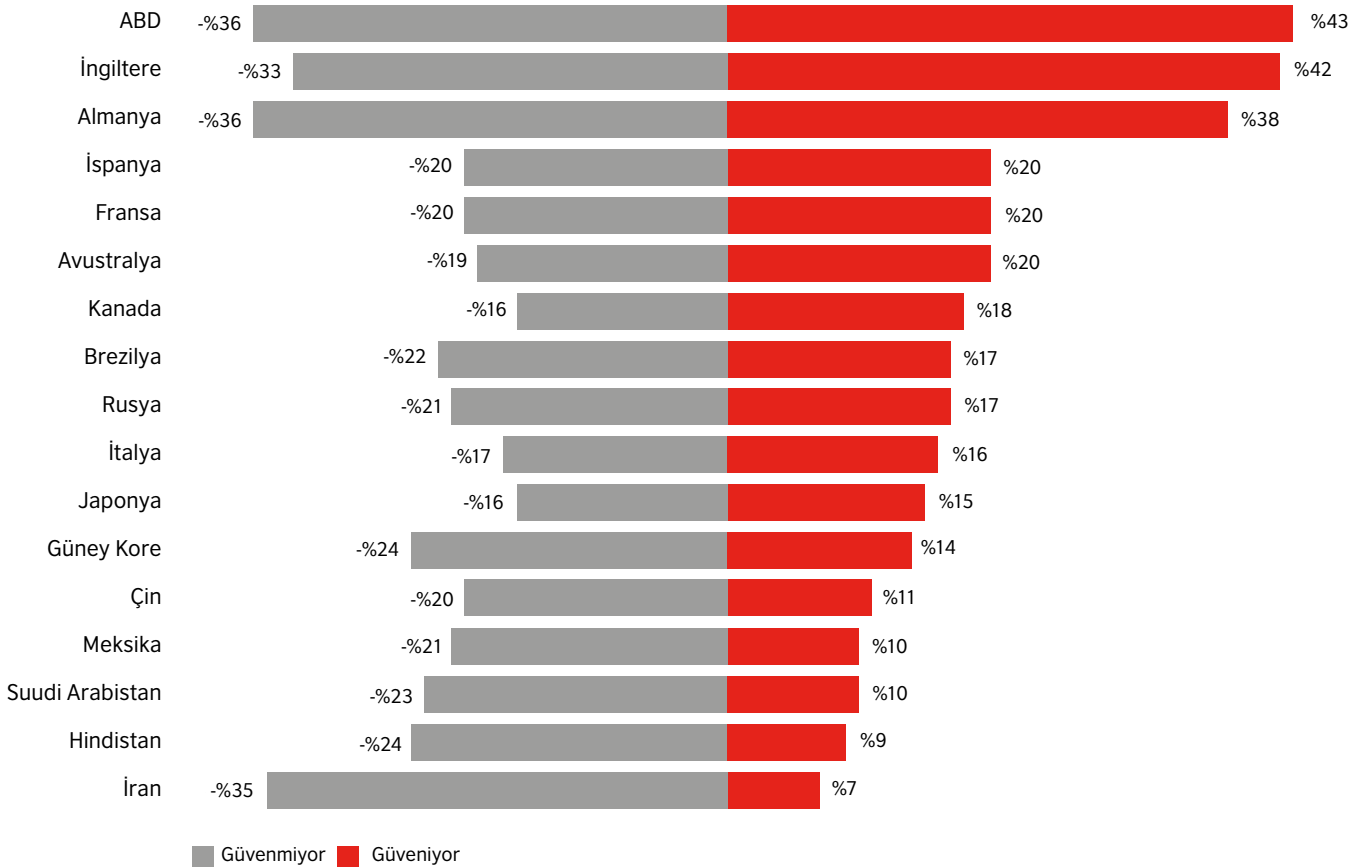
"Para kazanmak, çok para kazanmak istiyorum. Kendi işimi geliştirerek. İlk işim İngiltere'de şube açmak olacak. Lamborghini içinde İngiltere'de, Londra'da gezerken hayal ediyorum. (...) Orada vatandaşlık almak, iş kurmak kolay değil. Bunun yöntemleri var... Arkadaşlarım var onların üzerinden kuracağım."

(Erkek, yaş 26)

ABD, Birleşik Krallık ve Almanya, Türkiye'deki gençlerin hakkında en çok bilgi sahibi olduğu ülkeler arasında yer alıyor. Ancak, Türkiye gençliği üzerine yapılan bir başka çalışmanın bulgularından hareketle, gençlerin yüzde 89'unun yurtdışına hiç çıkmadığı düşünülürse, ³⁹diğer ülkelere yönelik algılarının medya tarafından şekillendirildiği tahmin edilebilir.

Türkiye'de yaşayan gençlerin bu üç ülkeye duydukları güven ve güvensizlik oranlarının eşit derecede yüksek olduğunu gözlemliyoruz (Tablo 11).

Tablo 11: Farklı ülkelere insanlara duyulan güven oranları⁴⁰

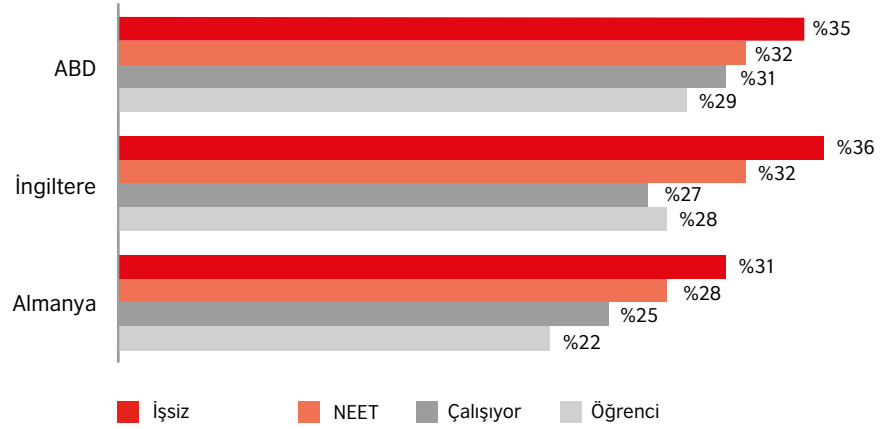

İşsiz ve NEET grubuna dahil gençler bu ülkelere daha fazla güven duyma eğilimindedir (Tablo 12). Bunun sebebi, söz konusu ülkelerin daha iyi iş ve maaş fırsatları sunduğuna dair inanış olabilir.

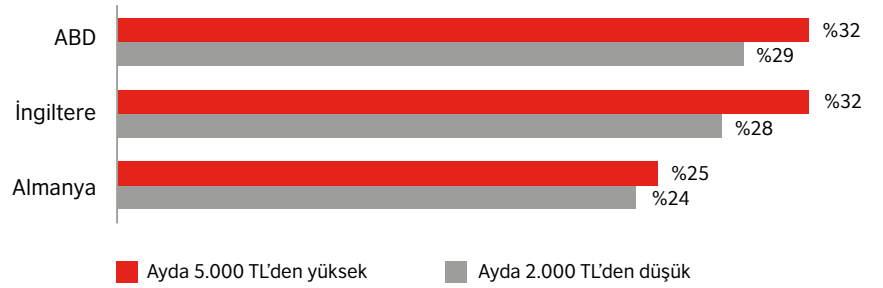
Güven seviyeleri yüksek gelirli gençler arasında da yüksek; bu da gelişmiş ülkelerdeki arzu duyulan yaşam tarzının bir göstergesi olabilir (Tablo 13).

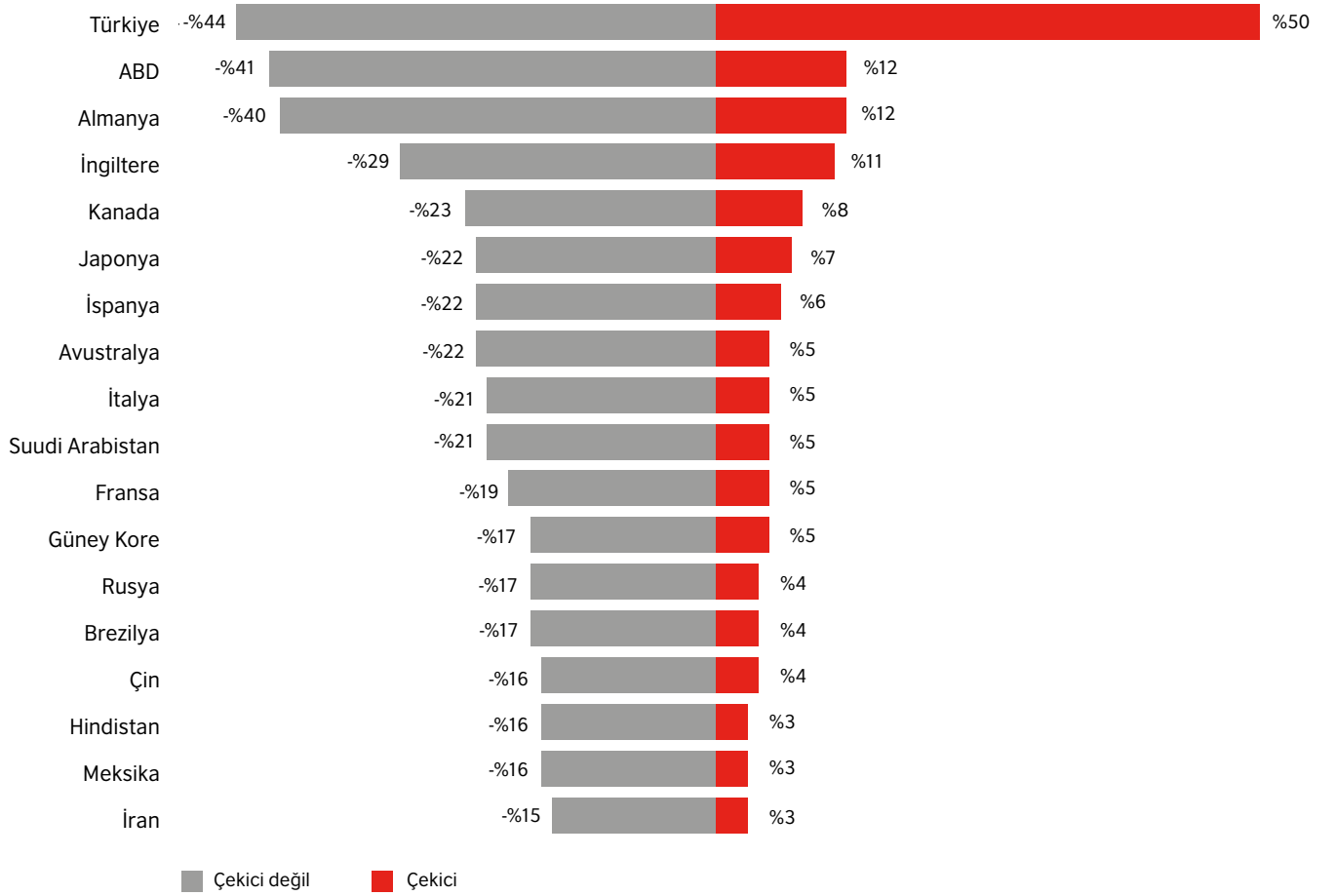
Çekicilik açısından, Türkiye hem birinci hem de sonuncu sırada: gençlerin yüzde 50'si Türkiye'yi çekici bulurken, yüzde 44'ü tam tersini düşünüyor. Çekicilik bağlamında, Türkiye'yi ABD, Almanya ve Birleşik Krallık takip ediyor, ancak Türkiye'nin yüzdesinin çok daha yüksek olduğunu görüyoruz (Tablo 14).

Tablo 12: Çalışma durumuna göre farklı ülkelerden insanlara duyulan güven oranları⁴¹

Tablo 13: Gelir düzeyine göre farklı ülkelerden insanlara duyulan güven oranları⁴²

Tablo 14: Farklı ülkelerin çekiciliği⁴³

Tablo 15: Farklı ülkelerin en bilinen özellikleri⁴⁴

	Birleşik Krallık	Amerika Birleşik Devletleri	Almanya	Türkiye	Fransa
Yükseköğrenim	%30	%30	%14		
Sanat ve Edebiyat	%18			%16	%24
Güvenlik ve Emniyet	%19	%18	%15		
Genel yaşam kalitesi	%27	%24	%15		
Spor	%22	%13	%22		
İngilizce dil eğitimi/sınavları	%42	%34	%5		
İş/Kariyer imkanları	%26	%29	%19		
Müzik	%16	%18		%24	
Tiyatro	%17			%19	
Sağlık	%20	%22	%20		
Maddi imkanlar	%27	%27	%16		
İyi havalar			%12	%33	%12
Bilim	%22	%28	%15		

Tablo, gençlere göre diğer ülkelerin çekici yönlerini gösteriyor. Türkiye, güzel havası ve müziğiyle biliniyor. Birleşik Krallık; İngilizce eğitimi, yükseköğrenim fırsatları, genel yaşam kalitesi ve maddi imkanlarıyla göze çarparken; ABD bilim alanında diğer ülkelerin önüne geçiyor. Almanya ise en çok sporlardaki başarısı ile biliniyor (Tablo 15).

Görüşmelerimiz, eğitim kalitesi, zenginlik, farklılıklara saygı ve demokrasi açısından gençlerin en çok beğendikleri ülkelerin Kuzey Avrupa ülkeleri olduğunu gösteriyor.

Birleşik Devletler gençler arasında merak uyandırdığı gibi komplo teorilerine de çağrışım yapıyor. Kanada'nın ise dertsiz bir ülke olduğunu düşünüyorlar.

"Kanada'ya aşığım. Kanada'nın bir sıkıntısı, hiçbir dertleri yok. Kocaman, her işleri yolunda bir ülke."

(Erkek, yaş 23)

Milliyetçi gençler, ortak kökene sahip olduklarını düşündüğünden Azerbaycan ve Gürcistan gibi ülkeleri seviyor. Muhafazakar gençler ise Müslüman ülkelerde yaşamak istiyor. Sağladığı özgürlükler nedeniyle özellikle Malezya bu ülkeler arasında öne çıkıyor. Muhafazakar gençler, Avrupa'yı da sevmelerine rağmen o ülkelerdeki İslamofobiden çekiniyor. Dolayısıyla, Doğu'yu veya Batı'nın daha az ayrımcılıkla karşılaştıklarını düşündükleri bölgeleri tercih ediyorlar.

"Amerika'nın belirli bölgeleri olabilir. Tabii ki pek çok problem var."

Tam olarak liberal demiyorum ama tecrübe açısından daha açıklar. Mesela Birmingham'da olduğu gibi İngiltere'nin bazı yerlerinde daha çok dindar insan yaşıyor. Müslüman ve dindar insanlar bir araya gelebildiği için kendimi bu yerlerle özdeşleştiriyorum. Orta Doğu'da savaştan uzak Katar⁴⁵ veya Ürdün gibi ülkeler..."

(Kadın, yaş 23)

Gençlerin hobileri ve ilgi alanları da, diğer ülkeler hakkında fikirlerinin şekillenmesinde rol oynuyor. Gençler, kendi hobi ve ilgi alanlarının meşhur olduğu ülkeleri tercih etme eğilimindedir. Popüler kültür ve hobiler kimlikleri bir araya getirirken, aynı zamanda gençlerin diğer ülkelerdeki gençlerle iletişime geçmesini de sağlayabiliyor. Gençler, ilgilendikleri alanlarda meşhur olan ülkelere seyahat etmek veya o ülkelerle ilgili bilgi almak

istediklerini sıklıkla dile getiriyor. Kore dizilerini izlemeyi seven Kayserili bir genç kadın, Güney Koreli gençlerle tanışmak isteyebileceğini söylüyor:

"Güney Kore'ye, Tayvan'a gitmek istiyorum (...). Mesela, onlarda Kore günleri oluyor. Koreli gençlerden Kore etkinliklerine dair daha çok bilgi almak isterim."

(Kadın, yaş 21)

Gençlerin Birleşik Krallık'a dair görüşlerini etkileyen en önemli bilgi kaynakları ulusal basın, radyo veya televizyon ve sosyal medya. Bu durum, gençlerin en popüler ülkelere dair fikirlerinin medya tarafında şekillendirildiğini öne süren görüşü destekliyor (Tablo 16).

Tablo 16: Gençlerin Birleşik Krallık'a dair fikirlerini etkileyen en önemli bilgi kaynakları⁴⁶

Listedeki ilk üç bilgi kaynağının, farklı toplumsal kesimlerden gelen gençlerin tamamında aynı olduğunu görüyoruz. Ancak bahsedilmesi gereken küçük bir farklılık da var: ailelerinden ayrı yaşayan bekar gençler ve öğrenciler çeşitli kaynaklardan bilgi edinme eğilimi içerisindedir ve akranlarına kıyasla filmlere ve kitaplara daha çok referans veriyorlar.

Birleşik Krallık, gençler arasında en çok "elit" vatandaşları ve dünyadaki en düzenli ülke olması ile biliniyor ve beğeniliyor. Bunun yanında, Birleşik Krallık'ın en beğenilen özellikleri arasında farklılıklara saygısı, insanlara değer vermesi, düşünce özgürlüğünü benimsemesi ve refah düzeyi de bulunuyor.

"İngiliz kültürünü seviyorum. İnsanlara değer veriyorlar. Çalışma saatleri az. Belirli günleri var herkesin eğlenebildiği. Diğer günler ise çalışıyorlar. Her şey belirli ve organize. Burada öyle değil."

(Erkek, yaş 26)

"İngiliz olmak isterdim. Çünkü soğuk insanlar. Yani, şeyler demek istiyorum; elitler."

(Erkek, yaş 23)

Özet

- Gençler farklı toplumsal kesimlerden gelmiş olmalarına rağmen, benzer yaşam tarzlarını tercih ediyorlar: gençlerin neredeyse tamamının gündelik hayatında en yakın çevresiyle sosyalleşmek bulunurken, kültürel aktivitelere duyulan ilgi çok az.
- Gençler, sıradan aktiviteler ile zaman geçiriyorlarmış gibi bir izlenim yaratıyorlar ancak anlatılarında farklı hikayeler ortaya çıkıyor ve yaşamlarını kendi bildikleri gibi sürdürdüklerini gösteriyor. Günlük etkileşimlerinin büyük kısmı cep telefonu ve bilgisayar üzerinden kullandıkları internet ve sosyal medyada gerçekleşiyor. Yan ekran haline gelen televizyon, aileyle zaman geçirmenin bir yolu haline geliyor.
- Gençlerin ev, aile, ülke ve bölge gibi topluluklarla güçlü bağları bulunuyor. Oldukça benimsenen bu bağlar onlara vazgeçilmez bir destek ve güvenlik sunuyor. Öte yandan, gençler bu bağlardan bağımsızlaşma ihtiyacı da hissediyor. Bu nedenle gençler, çatışma ile uyum arasında, bireyselleşme ile toplulukçuluk arasında sürekli denge kurmaya çabalyor.
- Sosyo-ekonomik koşullar, gençlerin birbirlerinden hangi seviyede farklılaştığını ve bireyselleşme-toplumculuk ölçeği üzerindeki konumlarını belirliyor. Akranlarının yaşam tarzlarını paylaşmayan evli ve çalışan gençler, NEET grubundaki gençler ve işsiz gençler diğerlerinden ayrılıyor. Bu gençlerin aidiyet duyguları daha güçlü ve genelde çatışmadan kaçınarak uyum sağlamaya daha fazla meyilliler. Diğer yandan, ailelerinden ayrı yaşayan bekar gençler, bireyselliklerine düşkünlükleri ve özgürlükçü eğilimleri ile öne çıkıyor.

> 2. BÖLÜME GİRİŞ

Batuhan Aydagül - Eğitim Reformu Girişimi Direktörü

Bir gün, kar amacı gütmeyen ancak öğrenim harcı alan ve İstanbul'da bulunan bir kurumda, seçkin bir vakıf üniversitesinde eğitim gören bir erkek öğrenciyle tanıştım. Mühendislik okuyordu ve tercihinden pek memnun değil gibiydi. İlk tercihinin mühendislik olmadığını sezdiğim için ona bu bölümü kimin için okuduğunu sordum. "Babam," dedi. Bu genç adam pilotluk eğitimi almak istiyormuş, fakat babası hayatını küçük bir kokpitte geçirmek isteyip istemediğini sorarak bu isteğine karşı çıkmış. Birkaç gün sonra bu durumu bir üniversite profesörüne anlattım. Yorumu kısa ve öz oldu: "Öyle tabii, harcını babası ödüyor."

Next Generation araştırması, gençlerin geleceklerini kurmak için ailelerine ve etrafındaki bağlantılara fazla bağımlı olduğunu gösteren hem nitel hem nicel birçok kanıt sunuyor. Sıradaki bölüm; eğitim, gençlik ve işgücünden hareketle tasarlanması gereken kamu politikaları ve sosyal politikalar yoluyla gençlerin güçlenmesine yönelik haklı ve acil bir gereksinimi ele alıyor.

Topluma her düzeyde kaliteli eğitim sağlamak iyi bir başlangıç noktasıdır; mevcut sistem bu konuda katılımcılardan pek de geçer not alamıyor (on üzerinden ölçekte beşin altında kalıyor). Çalışan gençler arasında, bir başka ifadeyle, sistem kendileri lehine işliyormuş gibi görünen gençler arasında eğitime verilen değer daha yüksek görünüyor. Öte yandan, katılımcıların yüzde 56'sı başarı elde etmek için kişisel bağlantıları eğitimden daha önemli buluyor. Bu durum da iyi eğitimin vaatlerini zayıflatıyor. Sonuçlar, eğitimin toplumdaki gençler arasında önemini sürdürdüğünü gösterse de, eğitimde acilen ilerleme sağlanması gerektiği de ortada.

Beceriyeye yönelik devlet destekli krediler ve burslara erişim, gençlerin hayalleri doğrultusunda eğitim ve öğrenimlerini planlamasına imkan tanıyabilir. Bu bölüm bize becerilere yönelik maddi desteğin yalnızca geleneksel kurum ve eğitim sistemi içerisindeki öğrencilerle kısıtlı olmaması gerektiğini de hatırlatıyor. Genç kadınların daha iyi erişime sahip olması için verilecek destek önem taşıyor. Böyle bir desteğin, sanat, girişimcilik gibi diğer alanları da kapsayacak şekilde genişletilmesi şart.

Ortalama eğitim düzeyinin, ortaokulu bitirme sınırı olan sekiz yıla kadar düştüğü bir ülkede gençlerin toplam yüzde 60'ı liseyi bitiriyor. Bu, iyi bir gelişme ve ilerlemenin olduğunu gösteriyor; fakat buna rağmen bize denk ülkelerin gerisinde kalıyoruz. Next Generation araştırması gençlerin umutlu ve dirençli olduğunu da doğruluyor; gençler ülkede ekonomik ve siyasi krizlerin yaşandığı dönemde büyümüş ve şimdiden ilerideki belirsizlikleri yönetmek için belirli stratejiler geliştirmiş durumda. Rapor genelinde, yetişkinlerin bu potansiyelin gelişmesine nasıl katkıda bulunabileceğine dair pek çok ipucu bulacaksınız. Benim bu konuda görüşüm net: Gençler güçlenmek için her şeyden önce onları sevecek, yeni bir gelecek kurmaya yönelik beceri ve potansiyellerine güvenecek ve birey olarak kendilerini gerçekleştirmelerini destekleyecek bir ekosisteme ihtiyaç duyuyor. Bu yeni ekosistemi tasarlamaları için gençlere bir alan açarak işe başlayabiliriz.

2. BÖLÜM – GELECEĞE YATIRIM

Gençlerin geleceğe dair büyük umutları ve arzuları var. Öte yandan; yarattığı tüm baskıya rağmen aile desteğine, çeşitli topluluklara ve evliliğe tutunarak bu yapıların sunduğu rahatlık sayesinde geleceklerini güvence altına alma ihtiyacı duyuyorlar.

Gençler kendi gelecekleri hakkında iyimser düşünüyor, ancak gelecek planlarıyla çatışan kayda değer engeller bulunuyor ve bu durum ülkenin geleceği konusunda onları kötümserliğe sürüklüyor. Bu bölümde gençlere, umutları, korkuları, hayalleri ve planları olan bireyler olarak yaklaşacağız. Gençlerin geleceklerini güvence altına alırken kendilerine destek sağladığını düşündükleri faktörlerin yanı sıra hayallerine engel olarak gördükleri faktörleri de ele alacağız.

Araştırmamız, Türkiye'deki gençlerin geleceğe dair büyük amaçları olduğunu, buna rağmen yaşamlarında gerçekçi bir yaklaşım sergilediklerini gösteriyor. Evlilik, eğitim ve iş gibi geleneksel hedefler koyuyor, hayallerini gerçekleştirme yolunda birden fazla rota oluşturarak gerçekçi planlar yapıyorlar. Bu, kamu veya özel sektör, akademi veya sivil toplum gibi alanları dolaşmayı ve kendilerini çeşitli alanlarda geliştirmeyi içeriyor.

"Aslında kafamda birden fazla şey var. Kendimi bir şeye odaklayıp üzülmem istemiyorum. En azından bir aile kurmak isterim bu sürede. Özel sektörde biraz tecrübem var. Klasik üniversite mezununa göre biraz daha öndeyim. Özelde çalışabilirim ancak KPSS fikri de var, devlet memurluğu düşünebilirim. (...) Akademik kariyer de düşünebilirim. Ama iyi bir iş hayatı, zevk alarak ve aklımı kullanarak yaptığım bir iş olsun isterim."
(Erkek, yaş 23)

19 yaşında bir genç erkek, ülkesine hizmet etme arzusunun da uygun olduğu için uzman erbaş⁴⁷ olmak istiyor. Bu planını hevesle anlatıyor, ama uzman erbaşlık hayalinin gerçekleşmemesi durumunda yönelebileceği farklı seçeneklerden de bahsediyor.

"Veya mesleğim var elimde, oto boyacı özelliklerle. Baya iyiydim o işte. En kötü eğitime devam etmezsem] oraya girebilirim. Kimse okumasa bile meslek edinse, bir işin ustası olabileceğini hayatını kurtarmaz. Ama şu an rahatlıkla İstanbul'da geçinebilir."

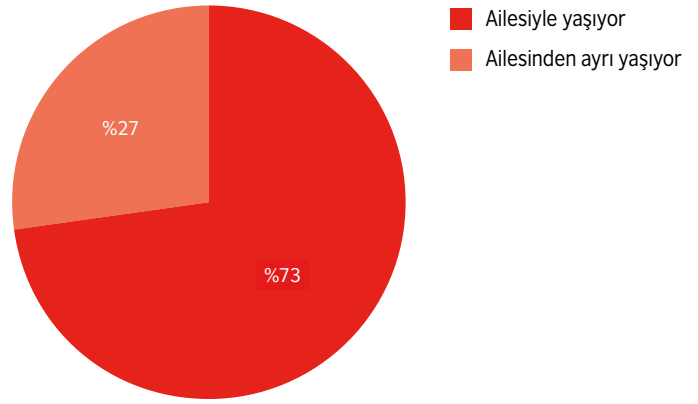
(Erkek, yaş 19)

Dolayısıyla gençler, hayallerini gerçekleştirme yolundaki birçok adımı planlıyorlar. Geleceğe dönük birden fazla seçenek tasarlayarak ve hedeflerine ulaşmak için ihtiyaç duyacakları şeyleri dikkate alarak yeterince gerçekçi hareket ediyorlar. İsteklerini daha çok yansıtan ve daha yaratıcı olan "A Planı"nın yanı sıra eğitimlerine devam etme veya iş deneyimi kazanma gibi daha geleneksel planları da bulunuyor. Hayallerini gerçekleştirme konusunda her zaman umutlu olmasalar da tutkulu oldukları bir gerçek. Siyasi istikrarsızlık, aile dışında herhangi bir destek yapısının olmaması, eğitim sisteminin dinamikleri ve iş piyasası gibi Türkiye'nin toplumsal ve siyasi iklimini belirleyen faktörler nedeniyle gelecek planlarında gerçekçi davranmaları gerektiğini düşünüyorlar.

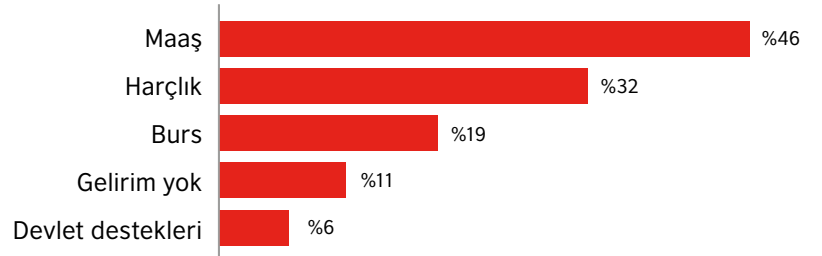
Bir işe girmek ve bunun sonucunda kendi kendine yetebilir olmak, yetişkinliğe geçişi mümkün kılan en önemli faktör olarak görülüyor. Evlilik ve eğitimi tamamlama da diğer faktörler arasında sayılabilir. Ancak gençler bir işe başladığında hemen bağımsızlığını kazanmış olmuyor. Çalışan gençlerin yüzde 73'ü bekarken aileleriyle yaşamaya devam ediyor (Tablo 17).

İş hayatında yer almayan gençler için aile, temel gelir kaynağı (Tablo 18). Aile desteğini burslar takip ediyor; bu da gençlere ayrılan sınırlı kaynaklardan ancak resmi eğitim sistemi içinde yer alan gençlerin yararlanabildiğini gösteriyor. İşsizlik maaşının katı şartları nedeniyle gençlerin sadece yüzde altısı devlet desteğinden yararlanabiliyor. Devlet desteğinin daha önce hiç çalışmamış gençlere verilmemesi ve başka bir maddi destek sistemi de olmaması nedeniyle gençlerin kayda değer bir kısmı için aile desteği zorunlu hale geliyor.

Tablo 17: Bekar ve çalışan gençlerin hane halkı durumları⁴⁸

Tablo 18: Gelir kaynakları⁴⁹

Önceki bölümde gençlerin aileleriyle güçlü bağları olduğunu ve onlarla çatışmaya girmemek için taktikler benimsediklerini anlatmıştık.

Bu sadece sevgi veya onur meselesi değil; aynı zamanda gerçekçi bir yaklaşım. Gençlere yönelik başka bir destek sistemi olmadığı için aileleri, onların geleceğini şekillendirmede önemli bir rol oynuyor. Aileler çocuklarını iyi okullara gönderiyor, çocukları işsiz kaldıklarında destek çıkıyor veya iş ararken kendi tanıdıklarına danışıyor. Ayrıca çocukları bir iş kurarken sermaye sağlıyor, planları suya düşerse de arkalarında duruyor. Kısacası aileleri, gençlerin güven ve motivasyon kaynağı.

"[Gelecek planlarımın gerçekleşmesinde] Tabi ki ailem çok etkili. Babam bu akademik hayatımda bana yardımcı olacak ilk insanlardan birisi. Annemin desteği, ablamın desteği... Annemin desteği babamın desteği olmasaydı ben belki akademisyen olmazdım da bölümden devam ederdim."

(Kadın, yaş 21)

Bu destek gençler tarafından memnuniyetle karşılanmakla birlikte, bazı anket katılımcıları arasında bağımlı olma ve duyarsızlık kültürünü doğurduğunu da gözlemliyoruz. Özellikle uzun süre işsiz kalmak, gençler için oldukça huzur bozucu olabiliyor.

"Kendi işimi kurabilirsem kendi paramı kazanacağım. Daha çok sosyal hayatım olacak. Özgür olacağım. Ailem maddi konuda destek olduğu için özgür değilim. Şimdi annem karşıladığı için daha çok kısmaya çalışıyorum. Yük olmamaya çalışıyorum."

(Kadın, yaş 28)

Gençler aile desteğini memnuniyetle karşılasa da aile, bir baskı kaynağı olarak görülüyor. Gençlerin gelecek planlarını gerçekleştirmede yararlandıkları destek kaynaklarının ve karşılaştıkları engellerin⁵⁰ yer aldığı bilişsel haritalar, bu durumu net bir şekilde gösteriyor: gelecek planlarını olumlu etkileyen en güçlü faktör "aile desteği" iken, olumsuz etkileyen ikinci en güçlü faktör ise "aile baskısı".

Bu durum özellikle, ailelerin, geleneksel veya kabul edilebilir olanın baskısı nedeniyle çocuklarının planlarını desteklememesi veya değiştirmeye çalışmasından kaynaklanıyor olabilir. Böyle durumlarda gençler ailelerini ikna etmeye çalışıyor veya kuralların etrafından dolaşıyorlar. Tüm bunları yaparken de ailelerinin bu davranışını meşrulaştırarak onları doğrudan suçlamaktan kaçınıyorlar. Yirmi bir yaşında, lise mezunu ve işsiz bir genç kadın, bir yandan ailesi yüzünden gelecek planlarını gerçekleştiremediğini anlatırken, diğer yandan ailesinin bu davranışını mazur görüyor:

Ailem okumama izin vermediği için bıraktım. Şu an onlar izin verseydi okumuş bir insan olacaktım, hazırlanıyor olacaktım. Üniversitede olacaktım onlar benim için en büyük engel. Onlar olmasaydı bütün engelleri aşabileceğime inanıyorum kolay bir şekilde. Bu engeli de aşmam biraz zor olur çünkü bizim ailenin zihniyeti [bu]. Çevre de şu şekilde; ailem çevreden etkilendiği için ben de bundan etkileniyorum. (...). Bu konuda [onları] çok uyarıyorum. Muhtemelen onların da suçu yok çünkü bu yıllardan beri gelen bir zihniyet olduğu için bunu kabul ettirmek çok zor oluyor."

(Kadın, yaş 21)

Ailelerine bu tür bir bağlılık, gençleri tüm kısıtlayıcı faktörler arasında denge kurmaya zorluyor.

"Çevrendeki zihniyet çok önemli. Sen bir şeyler yapıyorsun, uğraşıyorsun, emek harcıyorsun. Ailen de karşı zihniyetse bu seni baltalıyor. Yapmak istediğin şeylere insanların tepkisi farklı oluyor. "Ne gerek var; devlet memuru ol," gibi tepkiler beni geriye çekiyor. (...) Ailemin o görüşünü açmaya çalışıyorum. Ne olursa olsun ailen; ikna etmeye çalışmaktan başka bir şey yapamıyorsun."

(Kadın, yaş 19)

Bilişsel haritanın burada da desteklediği üzere, gençlerin gelecek planlarını etkileyen faktörler arasında yerel, bölgesel ve küresel siyasi istikrarsızlık da bulunuyor.⁵¹ Bu durum tüm gençler için geçerli olsa da en çok azınlıkları veya seküler bir yaşam tarzını benimsemiş gençleri etkiliyor. Gençler, siyasi çatışmaların olmadığı huzurlu bir gelecek hayal ederken, mevcut siyasi karmaşanın gelecek planlarını engellediğini düşünüyor.

"Kaygılar [duyuyorum] bu kadar emek harcadıktan sonra ... Tez için zaman ayırıyorum. Mesela günde 12 saat çalışıyorum, diyelim ki savaş çıktı? Senin mikro hayatındaki bu emeğin hiçbir karşılığı yok."

(Kadın, yaş 27)

Gençlerin gelecek planlarında eğitim, iş, evlenmek ve yurtdışına gitmek gibi temalar öne çıkıyor. Bunların hepsini daha sonra detaylı bir şekilde ele alacağız.

Gelecek Rotaları

Eğitim

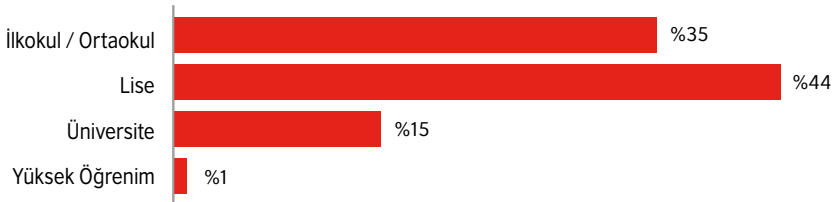
Oldukça büyük bir genç nüfusa sahip bir ülkede, eğitimin gençlerin hayatları ve gelecekleri üzerindeki etkisini dikkate almak can alıcı bir öneme sahiptir. Türkiye'deki gençlerin tamamladıkları eğitim seviyelerine baktığımızda, gençlerin yüzde 44'ünün lise mezunu olduğunu ve dolayısıyla en büyük grubu lise mezunlarının oluşturduğunu görüyoruz. Üniversite ve yükseköğrenim diploması olan gençlerin 18-30 yaş grubundaki oranı ise yalnızca yüzde 16 (Tablo 19).

Yükseköğrenim mezunu oranının düşük olmasının bir başka sebebi ise, örneklemimizde yer alan 18-30 yaş grubundaki gençlerin bazılarının henüz yükseköğrenimi tamamlayacak yaşa (en az 22) gelmemiş olması.

Öte yandan OECD verileri, 25-34 yaş grubunda yükseköğrenim oranının yüzde 28 olduğunu gösteriyor. Yüzde 42'lik OECD ortalamasının altında olan bu oranla Türkiye; Meksika, İtalya ve Kolombiya'dan sonra sondan dördüncü sıraya yerleşiyor.⁵² Net okullaşma oranları, yükseköğrenime kaydolan genç kadınların oranının (yüzde 42), genç erkeklerin oranından (yüzde 39) yüksek

olduğunu gösteriyor.⁵³ Diğer yandan, tamamlanmış eğitim seviyelerine göre işgücüne katılım oranına baktığımızda, genç kadınlar için eğitimden iş dünyasına geçmenin daha zor olduğunu görüyoruz. Kadınlar ve erkeklerin benzer okullaşma oranları, benzer istihdam fırsatları anlamına gelmiyor. Örneğin, lise mezunu erkeklerin işgücüne katılım oranının yüzde 84; üniversite mezunu erkeklerin ise yüzde 89 olduğunu görüyoruz. Ancak lise mezunu kadınların işgücüne katılım oranı yüzde 34'te kalırken, üniversite mezunu kadınların işgücüne katılım oranı yüksek bir sıçrayış yaparak yüzde 73'e çıkıyor.⁵⁵ Bu, iş yaşamında kadınların karşılaştığı eşitsizliği gösteriyor. Lise mezunu kadınların iş bulma şansı, lise mezunu erkeklerle kıyasla üç kat daha az; ayrıca, kadınların iş bulma şanslarını artırmaları için daha uzun süre eğitim almaları gerekiyor. İş yaşamındaki bu cinsiyet eşitsizliği, tüm dünyanın karşılaştığı bir sorun: Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre, eğitime katılımında cinsiyet eşitliğini artırmak, kadınların daha çok orta ve düşük gelirli işlerde çalışmasına engel olmuyor. Bu durum, geleneksel toplumsal cinsiyet kalıplarının yanı sıra kadın ve erkeklerin yeteneklerinin ve isteklerinin farklı olduğu inancından kaynaklanıyor.⁵⁶

Tablo 19: Tamamlanan eğitim düzeyleri⁵⁴

Ulusal bağlamda eğitime ayrılan kaynak düzeyi ile ulusal eğitimin kalitesi arasında yakın bir ilişki bulunuyor. Karşılaştırmalı bir veri analizi, eğitim harcamalarında devlet payının OECD ülkelerinde ortalama yüzde 91, Türkiye'de ise yüzde 87 olduğunu ortaya koyuyor.⁵⁷ Kamu Harcamalarını İzleme Platformu (KAHİP) verilerine göre⁵⁸, gençlerin güçlendirilmesine ilişkin kamu harcamalarının GSYİH'ye oranı 2013'te 0,49 olarak gerçekleşti.

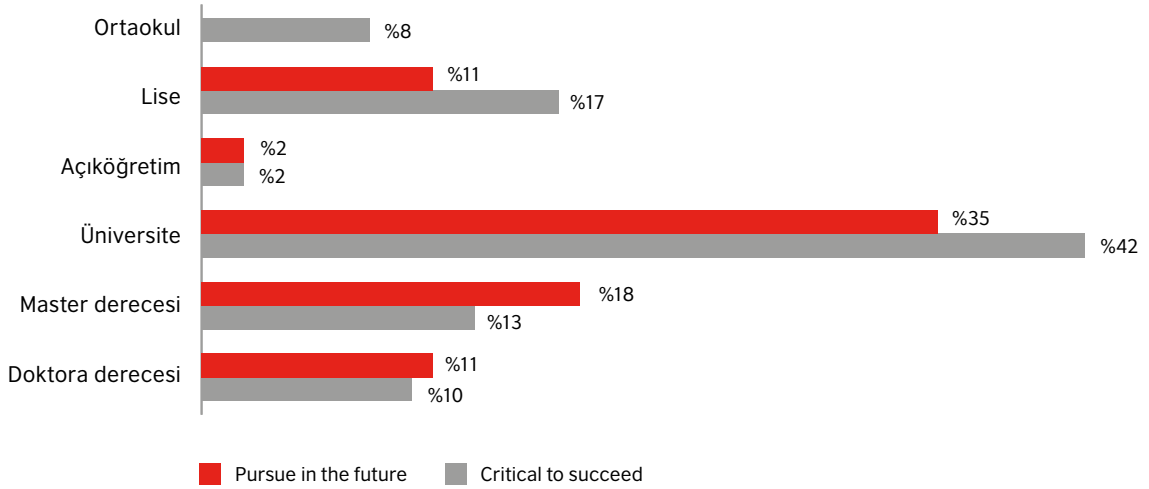
Bu harcamaların yüzde 60'ı eğitim gören gençleri desteklemek için kullanılıyor;

yüzde 20'si ise spor faaliyetlerine ayrılıyor. *Gençlerin Güçlenmesine Yönelik Harcamaları İzleme Kılavuzuna*⁵⁹ göre, 14-24 yaş grubunun sadece yüzde 30'unu oluşturan eğitim gören gençler, gençlerin güçlenmesine ayrılan bütçenin yüzde 75'inden yararlanıyor. Çoğunluğu oluşturan eğitim görmeyen gençlerin söz konusu bütçedeki payı ise sadece yüzde 25'te kalıyor. Kadınların NEET kategorisindeki yüksek oranlarını göz önüne aldığımızda, mevcut gençlik politikalarıyla desteklenen gençlerin genellikle eğitim gören erkekler olduğu ve bu yaklaşımın Türkiye'deki gençlerin

çoğunun ihtiyaçlarını karşılamadığı ortaya çıkıyor.

Mevcut eğitim sisteminin bazı yönleri sosyo-ekonomik statüye ve cinsiyete dayalı ayrımcılığı derinleştirse de, Türkiye toplumundaki tüm yaş gruplarındaki gençler eğitime hala değer veriyor. Gençlerin yüzde 65'i gelecekte başarılı olmanın yolunun yükseköğretimden geçtiğini, yüzde 29'u ise lisansüstü çalışmalarına devam etmek istediğini söylüyor (Tablo 20).

Tablo 20: Eğitim düzeylerine yönelik algılar: gelecekte başarılı olmak için istenen ve önemli görülen eğitim düzeyleri⁶⁰

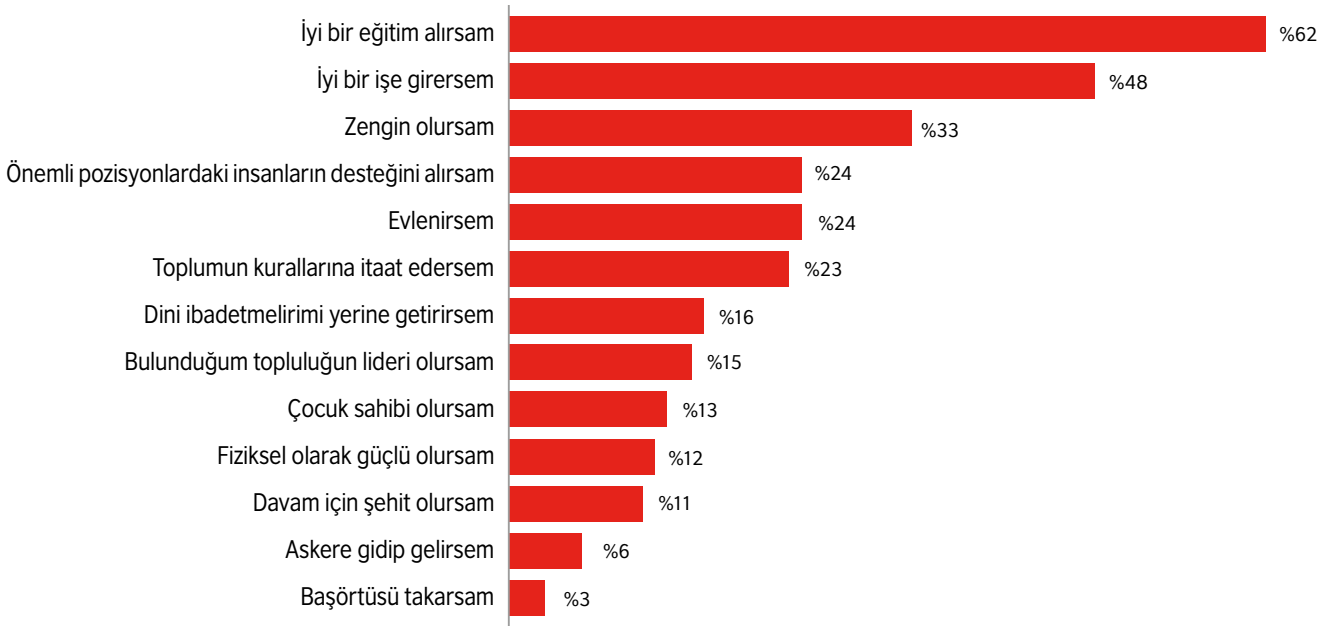

Gençlerin eğitime verdiği değer, son zamanlarda yapılan çalışmalarda da ortaya çıkıyor. 2014 yılında yapılan bir araştırmaya göre, gençlerin yüzde 84'ünün en çok önem verdiği üç konu arasında eğitim bulunuyor: Araştırmada, her on gençten dokuzu "Eğitim benim için çok önemlidir," ifadesinde bulunmuş.⁶¹ Bizim bulgularımız da gençlerin eğitim kavramına değer verdiğini gösteriyor: sosyal çevrelerinin kendilerine duyduğu saygıyı neyin artıracığını sorduğumuzda, gençlerin yüzde 62'si "İyi bir eğitim alırsam," cevabını verdi.

Eğitimin diğer insanların saygısını kazanmanın en iyi yolu olduğu inancını en çok öğrenciler ve ailesinden ayrı yaşayan bekar gençler benimserken (sırasıyla yüzde 87 ve yüzde 77), evli ve çalışan gençler yaşamın bu yönüne daha az önem veriyor (sırasıyla yüzde 42 ve yüzde 44). Evli gençler, diğer insanların saygısını kazanmak için "toplumun kurallarına uymak" gerektiğine diğer kategorilerdeki gençlere göre daha fazla inanıyor (yüzde 34). Eğitim seviyesi yüksek ama düşük gelirli gençler, eğitim seviyesi düşük ve yüksek gelirli gençlere kıyasla, eğitimin bireyin saygınlığını artıracığına daha çok inanıyor (sırasıyla yüzde 79 ve yüzde 35). Bu durum,

eğitimin kültürel bir sermaye olarak değerini teyit ediyor. Yüksek gelirli ve eğitim seviyesi düşük gençler, iyi bir işe girip zengin olmayı, eğitimden daha çok önemsiyor.

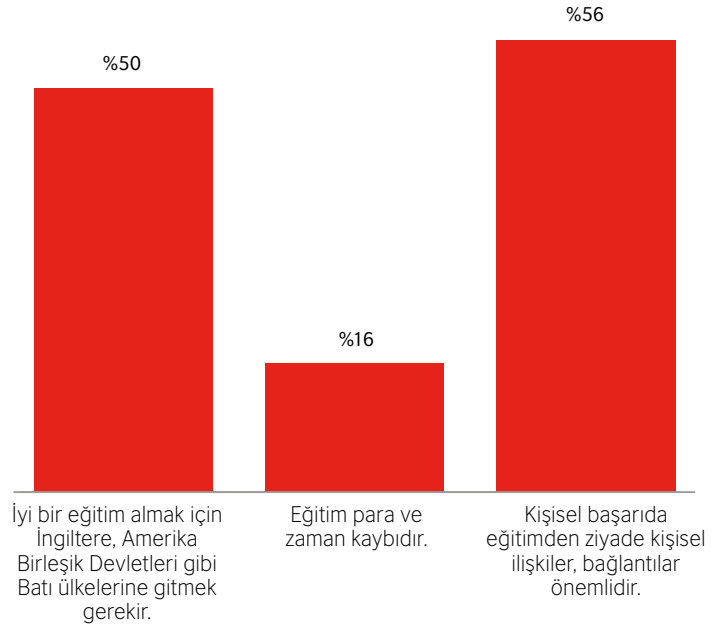
Tablo 21: Gençlere göre toplumun kendilerine saygısını artıran faktörler⁶²

Gençlerin yalnızca yüzde 16'sı, eğitimin zaman ve para kaybı olduğunu düşünüyor. Öte yandan, gençlerin yüzde 56'sı, başarıya giden yolda, kişisel bağlantıların okul başarısından daha önemli olduğunu belirtiyor. Bu bulgular, idealleştirilmiş bir eğitim algısı ile Türkiye'deki eğitim sistemi ve iş piyasasının gerçekleri arasındaki uyumsuzluğa işaret ediyor. Bu noktada, gençlerin yüzde 50'sinin iyi bir eğitim almak için yurtdışına çıkmak gerektiğini düşündüklerini belirtmekte de fayda var (Tablo 22).

Verilerin derinlemesine incelenmesi, eğitimin zaman ve para kaybı olduğunu düşünen gençlerin oranının işsiz gençler arasında yüzde 21'e yükseldiğini gösteriyor. Hayatta başarılı olmak için kişisel bağlantıların okul başarısından daha önemli olduğu düşüncesi de yine işsiz gençler arasında daha yaygın (yüzde 61). Yükseköğretimdeki gençlerin (üniversite öğrencilerinin veya mezunlarının), eğitim seviyesi düşük olan gençlere kıyasla, iyi bir eğitim almak için Batı ülkelerine taşınmaları gerektiğine daha çok inandığını görüyoruz. Yine, eğitim gören veya çalışan gençlerin, NEET grubundaki akranlarına kıyasla, bu argümana katılmaya daha eğilimli olduğunu gözlemliyoruz. Bu bulgular, yurtdışında alınacak daha iyi bir eğitime kültürel bir sermaye olarak değer verenlerin daha ziyade yüksek sosyo-ekonomik kategorilerde yer alan gençler olduğuna işaret ediyor. Diğer yandan, sosyo-ekonomik statü fark etmeksizin, genç kadınların genç erkeklerle kıyasla eğitime daha çok değer verdiği göze çarpıyor:

Tablo 22: Eğitime yönelik tutumlar⁶³

genç erkeklerle karşılaştırdığımızda, genç kadınlar "Eğitim zaman ve para kaybıdır," ve "Kişisel başarıda eğitimden ziyade kişisel ilişkiler, bağlantılar önemlidir," gibi argümanlara daha az katılıyor.

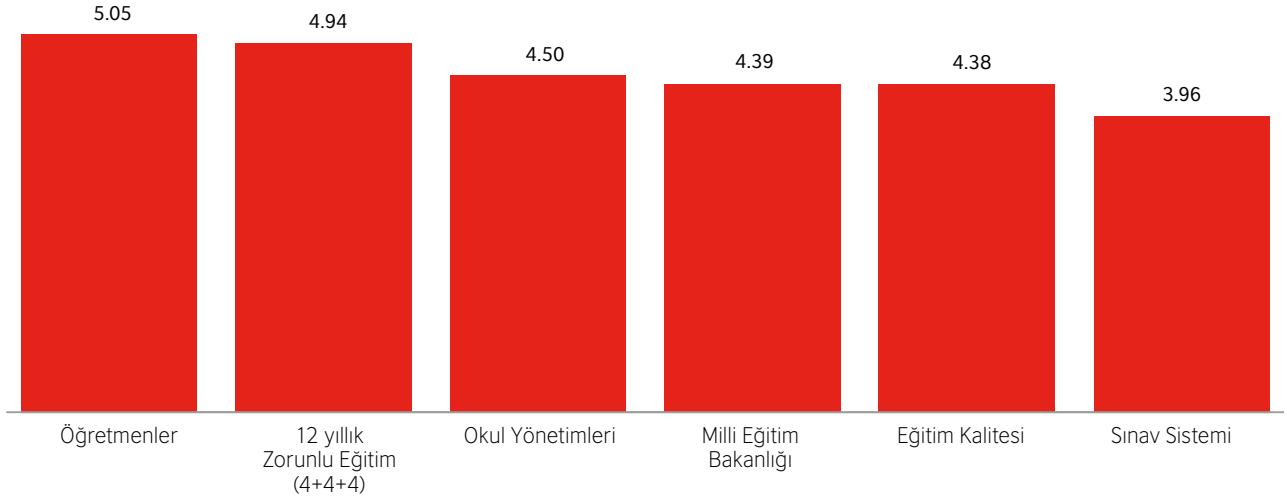
Gençlerin eğitime verdiği değerle başarıyı yakalamada "kimleri tanıdığının" eğitimden daha önemli olduğu inancı arasındaki çelişkiyi iki önemli nokta çıkarabiliriz. Birincisi, gençler iş piyasasındaki deneyimlerine dayanarak, iş bulmada kişisel meziyetlere değil, kişisel bağlantılara öncelik verildiğini düşünüyor.

Hava yollarında hostes olmak isteyen bir genç kadın hala işsiz olmasını, nüfuzlu bağlantılarının olmamasına bağlıyor ve bu durumun beklendiği gibi ve olağan olduğunu düşünüyor:

"Aslında iş aradım. Hostes olmak istiyordum ben, onun için uğraştım. Üç-dört yıl önce mülakata girdim ama olmadı. Neden? Tabii ki de torpil! Bu kadar basit."

(Kadın, yaş 28)

Tablo 23: Eğitim sisteminin unsurlarına dair ortalama puanlar
(1 "Hiç beğenmiyorum" ve 10 "Son derece beğeniyorum" olmak üzere 1 ve 10 arası ölçek)⁶⁴

İkincisi, gençler mevcut eğitim sisteminde memnun değil. Katılımcılarımızdan ulusal eğitim sisteminin unsurlarını 1 ile 10 arası bir ölçekte değerlendirmelerini istedik (1 – Hiç beğenmiyorum; 10 – Son derece beğeniyorum). Neredeyse tüm unsurların ortalama puanı 5'in altında kaldı. En olumlu yaklaşılacak unsur öğretmenler oldu ancak öğretmenlere verilen puan bile 5'in sadece biraz üstünde çıktı. Eğitim sisteminin en beğenilmeyen unsuru, ortalama 3,96 puan verilen sınav sistemi oldu (Tablo 23). Eğitim sisteminden en memnuniyetsiz olanlar ailelerinden ayrı yaşayan bekar gençler ve öğrenciler.

Öte yandan, eğitim politikalarından memnun olan gençler bile Türkiye'deki eğitim sisteminin ve istihdamın her aşamasında uygulanan sınavları eleştiriyor. Görüşmelerimize katılan gençlerden biri, sisteme dair hayal kırıklığını şu sözlerle açıklıyor:

"[Bu ülkede] Memnun olmadığım şeyler eğitim sistemi. Hiç iyiye gitmedi. Şimdi de kötüye gidiyor. Köklü bir değişiklik şart. Sürekli sınava dayalı, yarış modunda bir eğitim sistemi var. Öğretme amacı yok."

(Erkek, yaş 18)

Türkiye'deki gençler eğitimi geleceklere için elzem bir yatırım olarak görse de, eğitimin, başarıyı garantiemediğini düşünüyor.

Yükseköğretimde okullaşma oranının artması⁶⁵ bu durum üzerinde etkili; yükseköğretim gören insan sayısı arttıkça, eğitim bir avantaj olmaktan çıkıyor. Bu yüzden gençler, eğitimlerini tamamladıktan sonra, eğitimlerini desteklemek veya eksikliklerini kapatmak üzere meslek kurslarına katılarak, İngilizce öğrenerek, yeni çevreler edinerek veya çevrelerini genişleterek kendilerini geliştiriyorlar.

"Okulda zaten iktisat okuyorum, bununla ilgili mesleki programlara katılıyorum. Önce okulu bitirmem gerekir iyi bir şekilde kendimi geliştirmem gerekir çünkü şu anda sermaye falan yok. Okulu bitirmeye bakıyorum; ilk işim bu."

(Erkek, yaş 21)

"Normalde sanat tarihi öğrencisiyim. Ama aslında yapmak istediğim şey sanat tarihçisi olmak değilmiş. Benim yapmak istediğim şey açıcılıkmış. Bunun için de yapmam gereken şey kendimi mutfakta geliştirmektir. O yüzden bir senedir mutfaka girip çıkıyorum ki mutfakta neler yapabileceğimi öğrenmek için. (...) Kurstan belgemi aldıktan sonra şu anda bulunduğum işi değiştirmeyi planlıyorum. Farklı bir mutfakta, dünya mutfağında bir şeyler öğrenmek istiyorum."

(Kadın, yaş 27)

"Ben hukuk okuyorum ama genelde kendimi o alanda uzmanlaşmış ya da akademide görmüyorum. (...) Müzik kursuna gidiyorum. Flüt çalıyorum. Belki onda [flütte] uzmanlaşırım diye düşünüyorum önümüzdeki yıllarda."

(Kadın, yaş 21)

İngilizce başta olmak üzere yabancı dil bilmek gelecekte başarılı olmanın önemli bir anahtarı olarak görülüyor. Yalnızca iş bulmak için değil yurtdışına çıkmak için de İngilizce öğrenmenin gerekli olduğu düşünülüyor. Öğrenimleri boyunca İngilizce dersi almış olanlar bile iş piyasasında avantaj elde etmek veya gelecekte karşılaşılabilecek fırsatları değerlendirebilmek için daha iyi İngilizce bilmek gerektiğini düşünüyor.

"Özel şirketlere güveniyor muyum? Kurumsal bir şirketse belki. Ama İngilizcem olmadığı için kurumsal şirketlere de güvenmiyorum çünkü İngilizceniz olmadığı zaman yada kendinizi yeterince geliştiremediğiniz zaman sizi çabucak çıkarabiliyorlar. (...) İngilizcem için de Avrupa gönüllüler hizmetine katılacağım. Aslında her şey para değil. Kayseri'de İngilizceni geliştirmek çok zor gerçekten. Üniversitede, hani, konuşabileceğin bir alan yok hani maruz kalamıyorsun."

(Kadın, yaş 24)

"Şu an her şey İngilizceye çıkıyor. Fırsatları değerlendirmemde ki engel olarak, yani."

(Kadın, yaş 27)

"İngilizcede belirli bir yetkinliğe ulaşma hedefim var ve dil kursu bunu sağlamıyor. İngilizcemi geliştirmek için yurtdışına çıkmak istiyorum. Hedefim İngilizce şu an."

(Kadın, yaş 23)

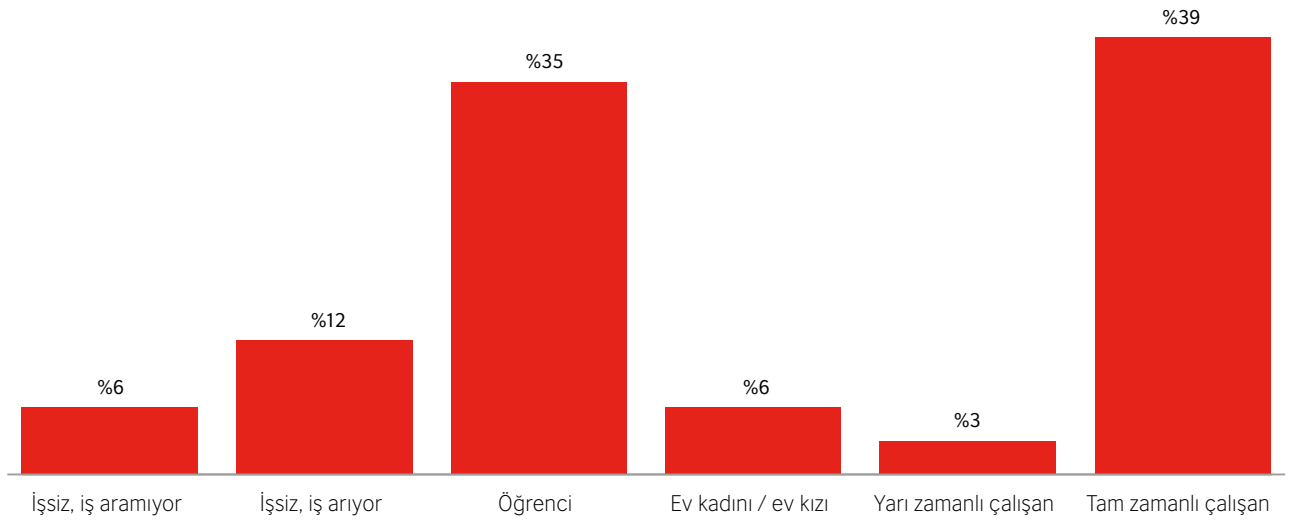
Gençlerin ülkeleriyle aralarında güçlü bir bağ olduğundan bahsetmiştik.⁶⁶ Gençler eğitimlerini devam ettirmek üzere bir ülke seçecekleri zaman Türkiye bu ülkelerin başında geliyor (Tablo 24).

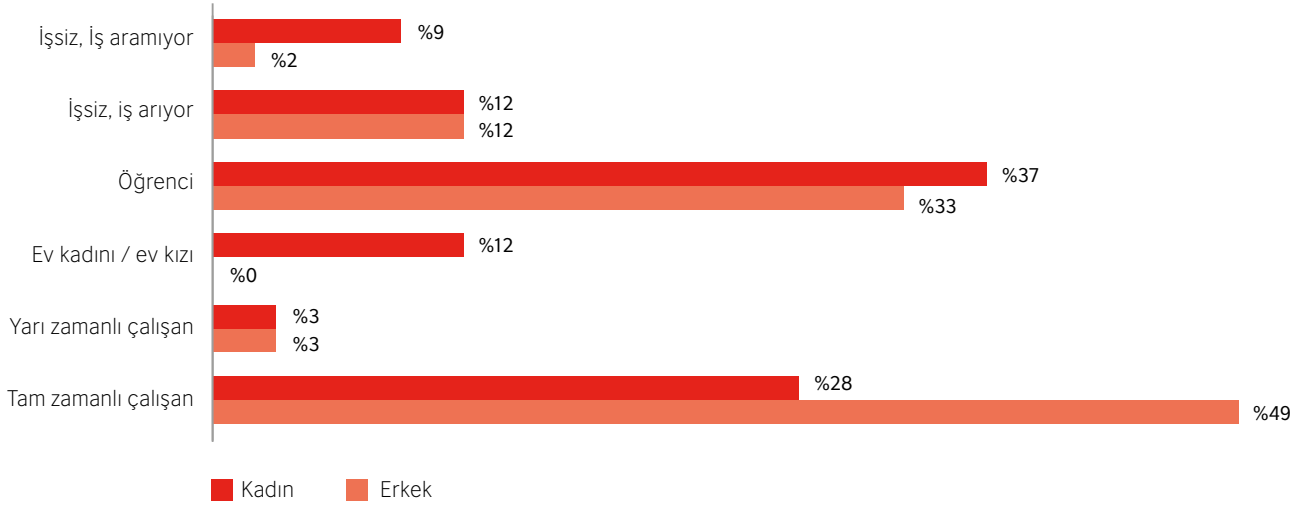
Ama bu aynı zamanda gençlerin yüzde 49'unun eğitimlerini devam ettirmek üzere Batılı ülkelere gitme ihtiyacı hissettiği ve Türkiye'de verilen eğitimden belirli bir düzeyde memnuniyetsizlik duyduğu anlamına geliyor.

Eğitimlerine yurtdışında devam etmek isteyen gençlerin en yoğun tercih ettiği ülkeler yüzde 11 ile ABD, yüzde 8 ile Birleşik Krallık ve yüzde 6 ile Almanya.

İstihdam

Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine göre 2016'da genç işsizliği oranı yüzde 20 idi. Genç erkeklerde bu oran yüzde 17 iken genç kadınlarda yüzde 24.⁶⁷ Bu araştırmaya göre, 18-30 yaş arası gençlerin yalnızca yüzde 39'u çalışıyor ve yüzde 35'i öğrenci. Çalışan gençlerin yüzde 86'sı özel sektördeki şirketlerde, yüzde 11'i ise kamu kurumlarında çalışıyor. Çalışmayan gençler, iş aramayanlar, "ev kızları"⁶⁸ veya ev kadınları ve yarı zamanlı çalışanlar Türkiye'deki gençlerin yüzde 26'sını oluşturuyor (Tablo 25).

Tablo 24: Gençlerin eğitimlerini devam ettirmek istediği ülkeler⁶⁹**Tablo 25:** Çalışma durumu⁷⁰

Tablo 26: Cinsiyete göre çalışma durumu⁷¹

İş aramayan genç kadınların oranı, genç erkeklerle kıyasla dört kat daha yüksek. Kadınlara (yüzde 28) kıyasla çok daha fazla erkek (yüzde 49) tam zamanlı bir işte çalışıyor (Tablo 26).

Türkiye hem işsizlik hem de genç işsizliği oranlarında OECD ortalamasının üstünde bulunuyor: İşsizlik rakamlarına bakıldığında 39 ülke arasından 29. sırada olan Türkiye, genç işsizliği oranlarında ise 41 ülke arasından 37. sırada yer alıyor.⁷² ILO'nun (Uluslararası Çalışma Örgütü) verilerine göre, Türkiye'de çalışan gençlerin yüzde 40'ı gayriresmi işçi olarak çalışmaktayken bu oran yetişkinlerde yüzde 20.⁷³ Genç işsizliği sorununun dünya çapında bir problem olduğunu ve hiçbir şekilde Türkiye'ye özgü olmadığını da belirtmek gerekir. Avrupa'daki birçok gelişmiş ülkedeki genç işsizliği oranı Türkiye'dekinden yüksek.⁷⁴

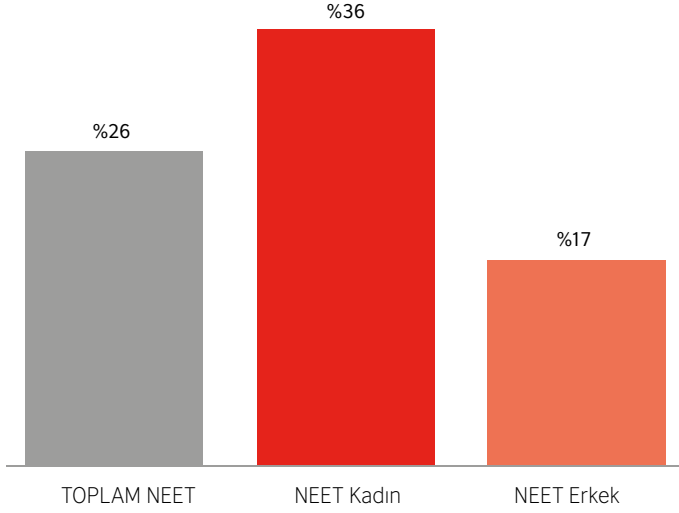
Genç işsizliğin altında yatan sebepler ülkeden ülkeye değişmektedir. Türkiye'de bu duruma etki eden birçok parametre bulunuyor: makro-ekonomik göstergeler (büyüme rakamları istihdam

oranlarında istenilen artışı sağlamıyor); iş piyasasının dinamikleri ve yapısal sorunları; gençlerin ve potansiyel işverenlerinin tavır ve davranışlarını belirleyen sosyal ve kültürel özellikler gibi. Bu meseleye dair yürütülen çeşitli araştırmalara göre, Türkiye'de genç işsizliği oranının yüksek olmasının ardında birçok faktör mevcut: kalifiye işgücü oranı yüksek olmasına rağmen işverenlerin ucuz işgücü tercihi; uzun süre eğitim gören gençlerin iş merdiveninin ilk basamaklarındaki düşük gelirli işlerde çalışmak istememesi; daha nadir görülen bir etken olarak, gençlerin lisans/diploma kadar önemli hale gelmiş olan 21. yüzyıla özgü (yabancı dil bilmek gibi) temel yetkinliklerden yoksun olması; gençleri, niteliklerine uygun işlere yönlendirecek aracı kurumların ve politikaların eksikliği;⁷⁵ gençlerin kaliteli mesleki rehberliğe, iş piyasasına ve daha genel olarak işlerin geçerliliğine dair bilgiye erişmekte yaşadığı zorluklar; kapasite oluşturma fırsatları; ve sivil sektördeki işverenlerin vurguladığı gibi, özel sektördeki ayrımcı istihdam politikalarından dolayı marjinal ve azınlık topluluklardan gelen gençlerin dezavantajlı pozisyonu bunlardan

bazılarıdır.⁷⁶ Çalışmalar genç işsizliğin ardındaki sebepleri incelerken gençlerin işsizliği nasıl deneyimlediğine de odaklanmıştır.

Bu çalışmalar gençlerin işsiz olmalarından kendilerini sorumlu tuttıklarını ve kendi yetersizliklerinden dolayı iş bulamadıklarına inandıklarını ileri sürmektedir. ⁷⁷Genç işsizliğin önemli sonuçlarından biri de maddi olarak aileye bağımlı olmaktır. Gençlerin ailelerine bağımlılığını güçlendiren bu durum, "iyi bir aile üyesi olma" konusundaki motivasyonlarını da artırmaktadır. Bu durum da gençlerin toplumun gerektirdiği aktif, sorumlu, katılımcı ve girişimci bireyler olmalarına engel olmaktadır.⁷⁸

Gençlerin refah durumunu gösteren bir diğer ölçüt ise NEET oranıdır. Bu kategori iş sahibi olmayan (kendi isteğiyle ya da değil), sağlık sorunları olan veya bir engeli olan, bakıcılık yapan veya çocuk bakan gençleri içermektedir. Bu yüzden, NEET oranı dezavantajlı gençlerle çalışanlar için de değerli bir göstergedir.

Tablo 27: Cinsiyete göre NEET oranları⁷⁹

Türkiye'deki gençlerin yüzde 26'sı NEET kategorisinde (OECD ortalaması: yüzde 15).⁸⁰ Erkeklerin ve kadınların NEET oranları arasında kayda değer bir fark bulunuyor. Genç erkeklere kıyasla genç kadınlarda NEET oranı iki kat daha fazla (OECD ortalaması: kadınlar için yüzde 18 ve erkekler için yüzde 13) (Tablo 27).

Yüksek işsizlik ve NEET oranlarına rağmen gençler finansal ve duygusal olarak kendilerini tatmin edecek, onları başarılı ve mutlu kılacak işlerin peşinde koşuyor.

"Beklediğim ve istediğim gerçekten mutlu olabileceğim bir şey yaptığım ve birlikte olmaktan mutlu olduğum insanlarla birlikte olduğum bir gelecek."
(Kadın, yaş 18)

"Kendimi 10 yıl sonra kendi işimi kurmuş, kendi işimin başında olmuş, iyi

para kazanırken, rahat bir hayat sürerken ama kendi işimin patronu olarak hayal ediyorum şu anda."
(Erkek, yaş 22)

İyi bir işe sahip olmak her kesimden gencin peşinden koştuğu bir amaç. Gençler ailelerinin onlara sağladığından daha iyi bir yaşam standardına sahip olmak istiyorlar. Düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen gençler işe girerek rahat bir hayat sürebilecek kadar para kazanmak istediklerini vurguluyorlar. Bununla birlikte, yüksek sosyo-ekonomik seviyeden gençler, sadece iş değil, kişisel arzularına göre bir yaşam biçimi sürdürmek ve düzgün bir kariyere sahip olmak istiyorlar. Diğer yandan, gençler iş bulmak ve maddi kazanç elde etmek için sosyal çevrenin de etkili olduğunun farkındalar.

"Dediğim gibi çeşitli kulüp faaliyetleri dernek faaliyetleri burada çeşitli network'lerin peşindeyim. İnsanlarla bağlantı halindeyim. Yurtdışına stajla kapağı atsam gerisi gelir. (...) İnsan tanımayı çok severim. Avantajı oluyor. Her şehirde biri oluyor. Bir şekilde sana yardımları dokunuyor."

(Erkek, yaş 20)

İş dünyası, özellikle işsiz ve düşük gelirli kesimde endişeye ve karamsarlığa sebep oluyor. Üniversite öğrencisi 23 yaşında bir genç kadının eğitimine devam edebilmesi için iş bulması gerekiyor, bu süreçte yaşadığı hayal kırıklığını kendisi şu sözlerle dile getiriyor:

"Üzgünüm emeklerimin, çabalarımın sonuç vermemesinden, geleceğimin umut vaat etmemesinden, ekonomik olarak çok kötü durumda olmaktan. İşsizim çok uzun zamandır. Çok rahatsızım. Kendimi yetersiz hissetmeme sebep oluyor, özgüvenim sarsılıyor. Böyle olmaması gerekiyor. Pek çok açıdan vasıflı bir insanım. [Bu durum] Benim kendimden şüphe etmeme neden oluyor. İnsan okul bitsin ister ama okul bittikten sonra olacaklar o kadar belirsiz ki. Motivasyonum yok. Okul bitecek, formasyon alacağım, KPSS'ye gireceğim, atanırsam nereye atanacağım, atanamazsam ne olacak? O kadar saçma ve kötü ki bu düşünceler. İnsan ister istemez üzülüyor ve yıpranıyor."

(Kadın, yaş 23)

Son olarak, bir şekilde elde edildiğinde, iş sahibi olmanın gençler ve onların dünya görüşleri üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu görüyoruz. Gençler kendi gelecekleri ve ülkenin geleceği arasında halihazırda bir bağlantı kurdukları için güncel toplumsal, ekonomik ve siyasi şartlar konusunda fikir sahibi olma eğilimi gösteriyorlar.

"Ekonomik kriz gelecek planlarımı etkiliyor. Başka bir şey yok. Devletimiz bir oraya gidiyor bir buraya gidiyor, o devletle sorunlar yaşıyor. Onlar da bize ambargo koyuyor. Dolayısıyla dolar artıyor bizim paranın da değeri düşüyor. Milletın geçim kaynağı, alım gücü de azalıyor milletın. Bu bize de vuruyor."

(Erkek, yaş 26)

Evlilik

Neredeyse tüm gençlerin gelecek planlarında evliliğin önemli bir yeri var. Evlilik, ailenin ve düzenin beklentilerini karşılarken aynı zamanda bir yenilik de sunuyor. Bağımsızlık ve güvenlik gibi ihtiyaçları aynı anda karşılayan evlilik; aşık olmak, bir hayat arkadaşına sahip olmak ve sağlam bir gelecek kurmak gibi alışlagelmiş sebeplerle tercih edilirken aynı zamanda gençler, evliliği kendi evlerine sahip olmak, kendi hayallerinin peşinden gitmek ve yaşamlarını kendi tercihlerine göre sürdürmek için bir çıkış stratejisi olarak da görüyorlar. Bu da, evliliğin aileden belli bir derecede bağımsız olma isteğini karşıladığını gösteriyor.

Diyarbakır'dan 24 yaşında bir genç, hayatını direkt olarak evlilikle bağdaştırıyor:

"Evlenmeyi isterim. Bazı zorunlu görevlerin üzerimden çıkmasını isterim. Kendimin yöneteceği bir hayatım olmasını isterim."

(Erkek, yaş 24)

Evlilik aile ile çatışmayı önlediği ve özgürlüğe giden bir yol sunduğu için, bu durum özellikle eğitimlerine devam etmeyi veya yurtdışına çıkmayı planlayan muhafazakar ve eğitilmiş genç kadınlar için geçerli.

"Bir de kadın yalnızca çok uzun zamanlar, çok hoş görmeyebilir toplumda. Ben etrafımda görüyorum yüksek lisansını yapmış, master'ı tamamlamış. Yurtdışına gidecek doktora ve evli değil. Evlilik meselesi o kadar çok konuşuluyor ki şu an. 21 yaşındayım ve etrafımdaki her muhabbeti kızlar buna bağlıyorlar. Mesela insanlar, "Nasıl yani doktora yalnız mı gideceksin, kaç yıl?" filan diye şaşırıyorlar. Olabilir yani, hayatında yalnızlığı tercih ediyor olabilir bir insan."

(Kadın, yaş 21)

Yine, 28 yaşında üniversite mezunu muhafazakar bir genç kadın yükseköğrenime devam etmek için evlenmek istediğinden bahsediyor:

"Evlenmek istiyorum. Yurtdışında yaşantıma uygun bir şekilde kalacağım yerler yok o yüzden gidemiyorum o yüzden tek başıma bayan olarak gitmem uygun değil. İleride evlenirsem yurtdışına gitmeyi çok istiyorum. O şekilde olur."

(Kadın, yaş 28)

Evliliğe ve aileye bağlılığa Türkiye'de genellikle muhafazakar topluluklar tarafından değer atfedilir ve destek verilirken, seküler yaşam tarzına sahip gençler de muhafazakar akrabalarının evlenme arzusunu paylaşıyorlar. Evlilik, hayatın her kesiminden genç için aileden bağımsız olmanın en kolay yolu olarak görülüyor. Seküler yaşam tarzlarına sahip genç erkek ve kadınlar ise evliliği hem aile kurmaya yönelik bir arzu hem de aile baskısı yüzünden yaşanması gereken bir deneyim olarak görüyor.

"Bir yandan da ailem beni o zamana kadar evlendireceği için, öyle olamayacağı için, [hayallerimi] yaşayamayacağımı düşünüyorum. Aile yapısından kaynaklanıyor bu da. 30'una kadar evleneceksin diyorlar."

(Erkek, yaş 26)

"Benim 6-7 senedir en büyük amaçlarımdan bir tanesi evlenip sessiz sakin bir yuva kurmak ve bundaki en büyük etken evdeki kalabalığı, giden gelen yoğunluğunu çok seviyorum, bundan çok memnunum."

(Kadın, yaş 23)

Anketimize katılan bazı genç kadınlar için evliliğin kendisi, geleceği planlamak için bir araç. Evlilik geleceğe dair bir geçim yolu olarak görülüyor ve diğer planlardan önce geliyor. Bu bakış açısı, üniversite mezunu olmayan düşük gelirli genç kadınlar arasında daha yaygın. Fakat, aşağıdaki alıntıda da belirtildiği üzere, üniversite öğrencisi genç kadınlar bile evliliği geleceklerini kurma/kurtarma yolu olarak görüyor.

"Bölüm tercih ederken de ileriye çok fazla düşünmeden tercih ettim. Hani, direkt mezun olunca işe girip çalışabileceğiniz bir alan değil o yüzden çok düşünmemiştim, çok önemli olduğunu da düşünmüyorum açıkçası. Bir şekilde geçiniriz hani, yani, evleneceğiz muhtemelen zaten dolayısıyla illa geçinmek zorunda değilim. Bir evi geçindirecek kadar çok para kazanmama gerek yok diye düşünerek çok şey yapmıyordum, daha çok ne seviyorsam onu yapayım gibiydi. Şimdi hala biraz öyle fakat biraz şey oluyor, "Ne yapacağım, ileride biraz para kazansam da iyi olur, muhtemelen evlenmeyeceğim yakın zamanda, o yüzden kendimi geçindirmem gerek," falan gibi düşünceler oluyor. Yine de, para kazanmak önceliğim değil."

(Kadın, yaş 22)

"Bir süre evli kaldım ve kötü bitti. Sonra nişanlandım, o da bitti. Anladım ki kendimi evlilikle kurtaramayacağım, kendi işimi kurmaya karar verdim."

(Kadın, yaş 28)

Evlilik bazı örneklerde özgürlük ve bağımsızlığı sağlıyor ancak halihazırda evli olanların gelecek planları, alışlagelmiş kalıplar içerisinde kalıyor ve ailelerini sürdürmek ve çocuk büyütme üzerine şekilleniyor. Daha önce de bahsedildiği üzere, evlenmek genç insanların önceliklerini değiştiriyor ve yaşlı hissetmelerine sebep oluyor.

"Emekli olabileyim [isterim]. Çocuklarım okusun, ikisi de hayatını kurtarsın, kendi ayakları üstünde durabilsinler

isterim. Eşim evine böyle sadık olsun, evine böyle bağlı olsun. (...) İyi bir evlilik yapmış olmam bundan sonrası için [önemli]. Eğer emekli olursam, gerçekten, yani, çok büyük etkisi olacak bize. Kendimi kurtarabileceğim en azından. Mesela yaşım ilerlediği zaman bana kim iş verecek, kimse iş vermeyecek. Eğer böyle giderse e, eşim de çalışmazsa en azından oradan üç beş kuruş alırım, kimseye muhtaç olmam, çocuklarıma da muhtaç olmam, kendi ayakları üstünde dururum."

(Kadın, yaş 30)

Yurtdışına Çıkmak

Gençler arasında eğitim veya iş aracılığıyla yurtdışına çıkmak isteği çok yaygın. Süregelen sosyo-ekonomik durum hayal kırıklığı duygusunu daha da şiddetlendirdiği ve yurtdışında kendilerini daha iyi bir geleceğin beklediğini düşündükleri için bu durum özellikle seküler yaşam tarzına sahip gençler için geçerli.

"Geleceğimi muhtemelen bu ülke içinde kurtaramayacağım, muhtemelen bu ülke içinde kuramayacağım da. Kurmuş olsam bile bazı şeylere eyvallah demek zorunda kalacağım."

(Erkek, yaş 25)

Türkiye'ye yönelik bu kötümser bakış açısı ve yurtdışına gitme isteği, daha yüksek eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik durumu olanlar ve iş sahibi olmayan gençlerde daha güçlü. Fakat ülkelerine karşı olumlu duygular besleyenler bile uluslararası seyahatin ve yurtdışı eğitiminin değerli olduğunu düşünüyor. Birçoğu, gelişmiş ülkelerde, özellikle de Kuzey Avrupa ülkelerinde var olduğuna inandıkları çoğulculuğun kabulüne, ifade özgürlüğüne ve hoşgörüyü atıfta bulunuyor.

"Mutluluk seviyesi, refah seviyesi, insanların özgürlük alanı diye düşündüğümde Finlandiya, Norveç tabii ki dikkat çekiyor."

(Kadın, yaş 21)

"İskandinav ülkeleri, onlar da rahatlar. İsveç, Finlandiya; bakıldığı zaman özellikle Finlandiya en iyi OECD ortalamasına sahip ülke. Dini açıdan baskı ve kişiye müdahale yok. Ama sistem oturduğu için rahatlar; refah var ve istedikleri şeyleri yapabiliyorlar."

(Erkek, yaş 20)

Birçok genç için seyahat etme isteği ülkeleriyle olan bağlarından ödün vermek anlamına gelmiyor. Çoğu, seyahat etmek ama sonra geri dönmek istediklerini belirtiyor. Bu sayede gençler kendi istekleri, ülkeleri ve aileleriyle olan bağlarını dengelemiş gibi görünüyor. Bu açıklama ailelerini seyahat konusunda ikna etmek için gençlere yardımcı oluyor. Daha geleneksel ailelerde itiraz hala engel teşkil ediyor.

"Okulu bitirmek istiyorum, ondan sonra yurtdışına çıkacağım orada biraz çalıştıktan sonra yine Türkiye'ye geleceğim, ailemin yanına, o zaman mutlu olacağım."

(Kadın, yaş 19)

"Gelecekte Türkiye'de olmayacağım. Amerika'da olacağım. Amerika'da lorada yaşamın nasıl bir şey olduğuna dair deneyimi elde etmek istiyorum. Ama Amerika'ya gidip Amerika'da kalmayacağım. Ülkeme döneceğim."

(Kadın, yaş 19)

"Yurtdışında bir şekilde çalışmak istiyorum. [Önümdeki en büyük engel] Babaannem. Yurtdışını istemiyor (...) Başka bir engel yok ve babaanne engelini aşmak için, onun erkek kardeşleriyle konuşmam lazım. Yurtdışının kötü olmadığını bu adamlar anlatabilir babananneme."

(Kadın, yaş 24)

Dil okulu için başka bir ülkeye gidip orada yaşayabilirim. Şu an için önümdeki tek engel ailem. Çünkü aslında onlardan uzakta bir ülkede yaşamamı istemezler. Gelmeyeceğimi düşünürler veya orada yalnız yapamayacağımı düşünürler. Endişelenirler çünkü. O sadece... Bunu aşmak için konuşuyorum. Sürekli ikna etmeye çalışıyorum. En iyi ikna yöntemim konuşmak, ona inanıyorum."
(Kadın, yaş 27)

İyimserlik ve Beklentiler

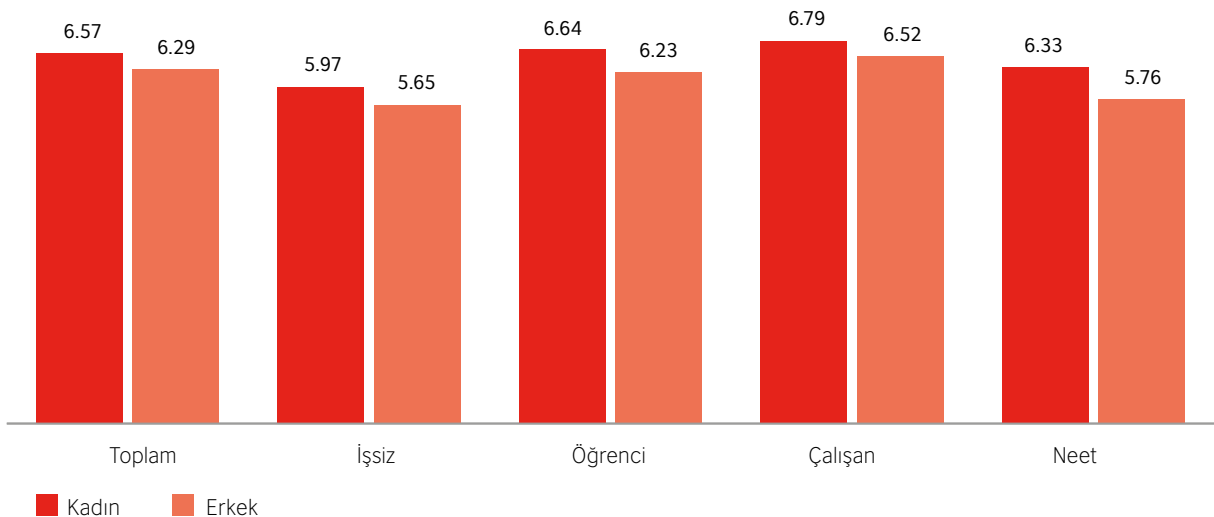
Tüm nesillere bakıldığında Türkiye halkının genelde iyimserlik yönünde bir eğilimi olduğu görülüyor. Dünya Mutluluk Raporu'na göre Türkiye, ankete dahil edilen ülkeler arasında orta sıranın üstlerinde yer alıyor (2017'de mutluluk açısından ortalama 5,5 puan ile 155 ülke arasından 69. sırada.)⁸¹ TÜİK'in 2016'da yürüttüğü Yaşam Memnuniyet Araştırması'na göre nüfusun yüzde 61'i mutlu olduğunu belirtiyor. Diğer yandan, en yüksek mutluluk düzeyinin, gençler arasında olduğu görülüyor: 18-24 arası yaş grubunun yüzde 65'i.

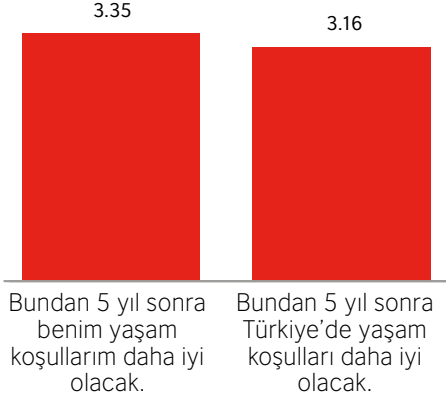
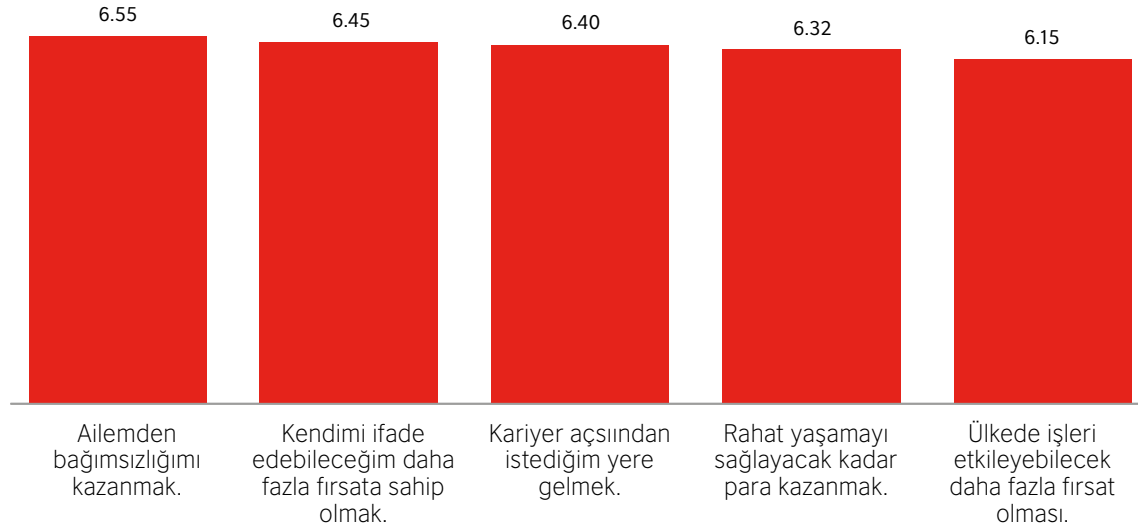
Gençlere 1 ila 10 üzerinden ne kadar mutlu olduklarını puanlamalarını istediğimizde de sonuçlar görece yüksek mutluluk düzeyine sahip olduklarını doğruluyor. Gençlerin anket uygulandığı sıradaki mutluluk seviyelerine dair ortalama puanları 6,43 olarak yansıyor ve genç kadınların genç erkeklere kıyasla daha mutlu olduğu görülüyor (genç kadınlarda ortalama 6,57 ve genç erkeklerde 6,29). Fakat, işsiz gençler 6 puanın altında çıkan mutluluk düzeyleriyle diğerlerinden ayrılıyor. İş aramayan işsiz gençler de dahil olmak üzere NEET kategorisinin ortalama puanı, genç kadınlarda 6,33 ve genç erkeklerde 5,76 olarak görülüyor ve bu, işsiz gençler kategorisinin ortalama puanından daha yüksek. Başka bir güncel çalışma da bu bulguyu doğrulamaktadır: NEET kategorisindeki gençlerin yüzde 69'u hayatlarından memnun olduklarını belirtirken, aktif olarak iş arayan gençlerde bu oran yüzde 55'e düşüyor.⁸² Buradan hareketle, iş arama sürecinde hissedilen yılgınlık ve hayal kırıklığı ile (daha önce bahsedilen) kişisel bağlantılar ve tanıdıklar ile ilgili sorunlar nedeniyle iş aramanın gençlerin mutluluğunu azaltan bir faktör olduğu çıkartılabilir.

Gençlerin kendi geleceklerine dair iyimserlik düzeylerine baktığımızda da aynı manzara karşımıza çıkıyor. Çoğu, yaşam koşullarının gelecekte daha iyi olacağını düşünüyor; 1'den 5'e kadar puanların yer aldığı ölçekte tüm kategorilerin ortalama puanı 3'ün üzerinde. Gençler, Türkiye'nin gelecekteki yaşam koşulları söz konusu olduğunda farklı düşünüyor: tüm kategorilerdeki gençler Türkiye'nin geleceği konusunda kendi geleceklerine kıyasla daha az iyimserler (Tablo 29).

Ülkenin geleceğine yönelik daha az iyimserlik, süregelen politik belirsizlik ve devlet desteğinin yokluğu, daha önce de belirttiğimiz üzere aile yapısına olan bağımlılığı artırıyor. Yine de gençler aile evinden çıkıp bağımsız yaşayabilecekleri konusunda iyimserler. Gelecek planlarını gerçekleştirme yolunda aile desteğine ciddi anlamda bağımlı olduklarını göz önünde bulundurduğumuzda, bu yüksek puanlar, aileden bağımsız olmanın gençler için bir başarı göstergesi ve arzu duydukları bir beklenti olduğunu gösteriyor (Tablo 30). Bu durum, gençlerin yüzde 55'inin maddi bağımsızlığı en temel endişeleri arasında saymasıyla daha da belirginleşiyor (Tablo 31).

Tablo 28: İş durumuna ve cinsiyete göre mutluluk puanları (1'den 10'a kadar puanların yer aldığı ölçekte, 1 "çok mutsuz" ve 10 "çok mutlu")⁸³

Tablo 29: İyimserlik seviyeleri (1'den 5'e kadar puanların yer aldığı ölçekte, 1 "kesinlikle katılmıyorum ve 5 "kesinlikle katılıyorum")⁸⁴**Tablo 30:** Gelecek beklentilerine ilişkin iyimserlik (1'den 10'a kadar puanların yer aldığı ölçekte, 1 "iyimser değilim" ve 10 "son derece iyimserim")⁸⁵

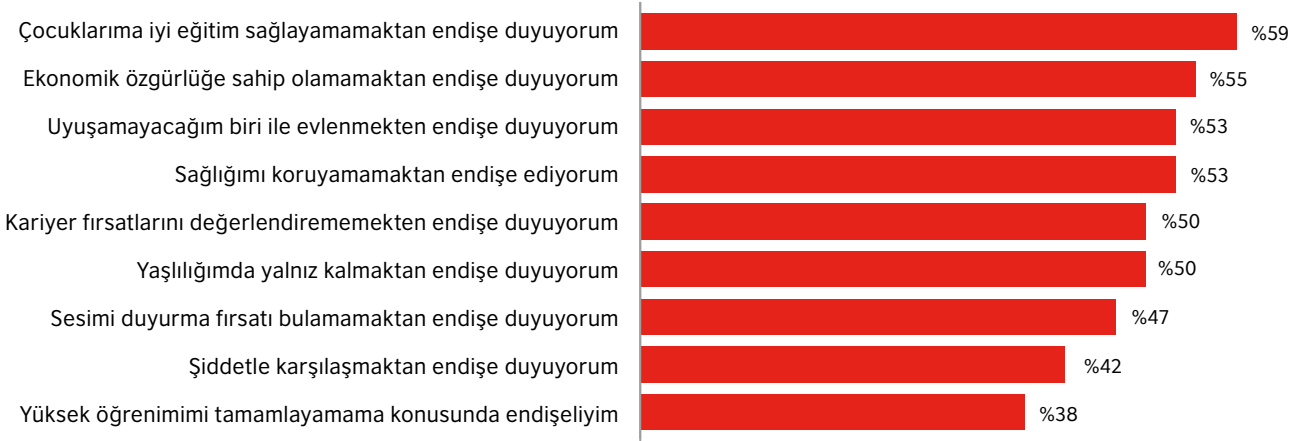
Türkiye'deki gençlerin belirli endişelerine baktığımızda, onların yalnızca kendileriyle ilgili değil, aynı zamanda gelecekte kurmayı hayal ettikleri aile için de endişe duyduklarını görüyoruz. Gençlerin neredeyse yüzde 60'ı, çocuklarına iyi bir eğitim sağlayamayacağından korkuyor. Daha az bir kesim ise (yüzde 38) yükseköğrenime erişemeyeceklerinden endişe duyuyor.

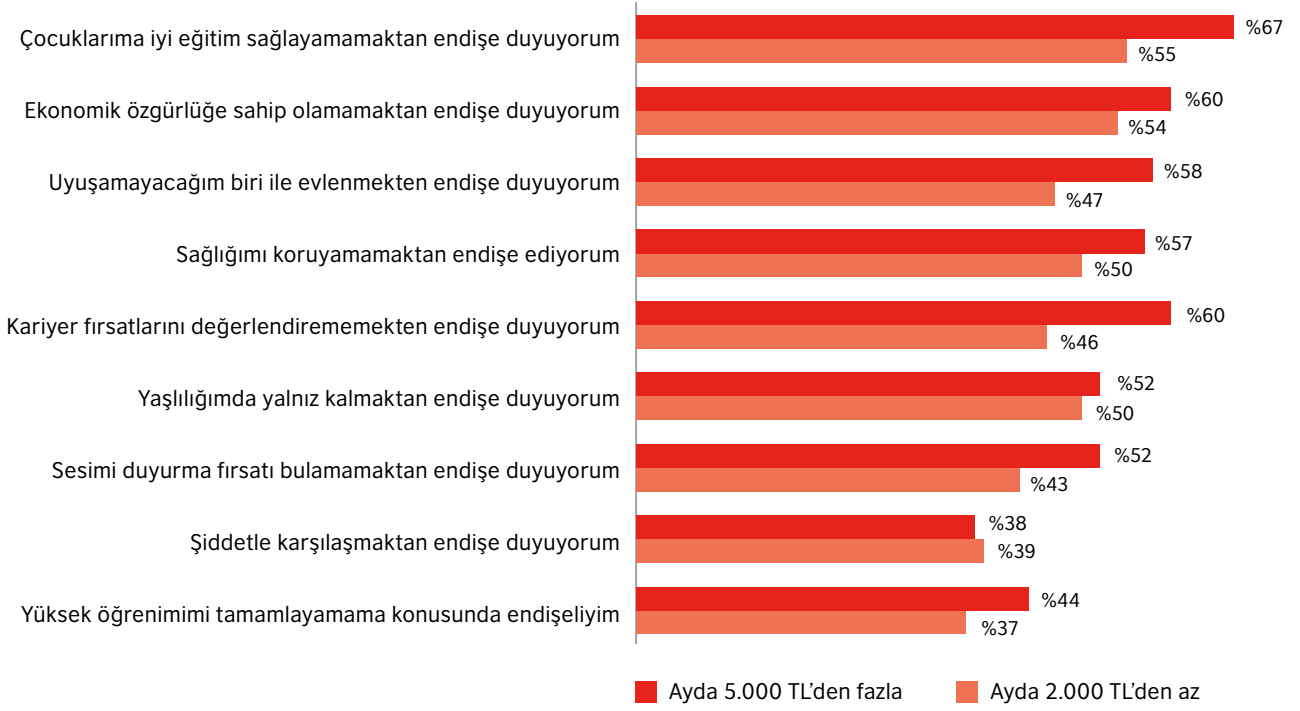
Gençlerin evliliğe verdiği değerden daha önce bahsetmiştik. Bu açıdan, gençlerin yüzde 53'ünün geçinebilecekleri biriyle evlenemeyeceklerine dair endişe taşıması pek de şaşırtıcı değil (Tablo 31).

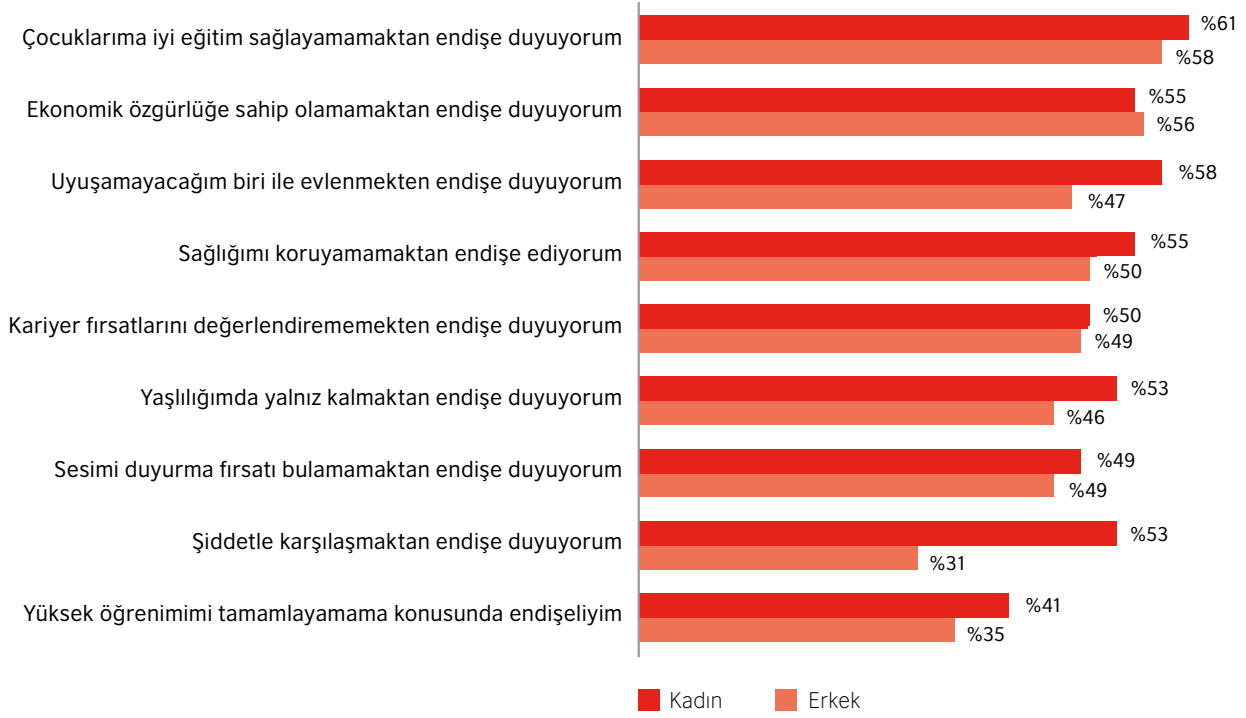
Genç kategorileri arasındaki farklılıkları hesaba kattığımızda yüksek gelirli gençlerin, düşük gelirli gençlere kıyasla gelecek planları konusunda daha

endişeli olduğunu gözlemliyoruz. (Tablo32). Bu durumu, yüksek gelirli gençlerin planlarını gerçekleştirmek için daha istikrarlı bir Türkiye'ye ihtiyaç duymalarına ve ülkenin geleceğinde daha büyük bir pay sahibi olacaklarını düşünmelerine bağlayabiliriz.

Tablo 31: Geleceğe dair endişeler⁸⁶

Tablo 32: Gelir düzeylerine göre geleceğe dair endişeler⁸⁷

Tablo 33: Cinsiyete göre geleceğe dair endişeler⁸⁸

Yükseköğrenime devam etmek veya yükseköğrenimini tamamlamak, genellikle aileden destek görmedikleri veya aile içinde eğitim finanse edilirken kardeşler arasında tercih edilmeyen cinsiyet olduklarından genç kadınların genç erkeklerle kıyasla daha fazla endişe duyduğu bir alan. Bunun yanında genç kadınlar, özellikle şiddetle karşılaşmak konusunda endişe duyuyorlar (Tablo 33). Anlatılarının gösterdiği üzere, konuştuğumuz neredeyse tüm genç kadınların doğrudan saldırıdan kamusal alanda cinsel taciz tehdidine kadar farklı şekillerde şiddetle karşılaşma hikayesi var. Eğitim veya iş fırsatları sayesinde evinden ayrılan genç kadın sayısı arttıkça şiddetle karşılaşma endişesi artıyor. Bu, medyanın kadına yönelik şiddeti daha kapsamlı bir şekilde gündeme taşıması sonrası artan farkındalıkla da birleşiyor. Bu farkındalık, genç kadınlar arasında belirli bir endişe düzeyine neden oluyor ve bu da anlatılarına yansıyor.⁸⁹

Kişisel olarak "şiddetle karşılaşma" endişesi, geleceğe dair diğer endişelere kıyasla gençlerin geneli için daha düşük bir seviyede görünüyor. Ancak gençlere, en ciddi endişelerine dair açık uçlu bir soru yönelttiğimizde verdikleri cevaplar, iç çatışmalar ve savaş ihtimalinin yarattığı istikrarsız ve güvensiz atmosfer nedeniyle, şiddete dair yüksek bir kaygı seviyesini açığa çıkarıyor. Türkiye'nin geleceğine kıyasla kendi gelecekleri konusunda daha iyimser oldukları halde gençlerin sözleri Türkiye'deki mevcut toplumsal ve siyasi iklimin, gençlerin hem uzun vadeli hedeflerini hem de günlük özgürlüklerini etkilediğini doğrulamakta.

"Pek parlak görmüyorum ülke böyle olduğu sürece. Yine de sonumuz hayırlı olsun ama güzel gözüküyor. Gelecekle ilgili güzel hayaller kurmak istiyoruz ama kuramıyoruz. Bombalar patlıyor, savaşlar, can kayıpları, askerlerimiz ölüyor, şehitlerimiz var. En son olaylardan sonra iş de bulamıyorsun, her şey durdu."

(Kadın, yaş 24)

"Genellikle Bebek, Moda gibi yerlere gideriz. Eskiden Taksim'e de giderdik ama bugünlerde oralara gidilmiyor. Her yerde bombalar patlıyor."

(Erkek, yaş 23)

Özet

- Gençler yetişkinliğe geçişte birçok zorluk ile karşı karşıya kalıyor. Eğitim sisteminde ve iş piyasası dinamiklerindeki eşitsizlikler, yetişkinliğe geçiş evresinde karşılaşılan sorunları daha da zorlaştırıyor. Uygun sosyal destek ve teşviklerin yokluğundan dolayı gençler gelecekle ilgili olarak başta aileler olmak üzere topluluklara güvenmekte.
- Yüksek NEET ve genç işsizliği oranlarına rağmen gençler tasarladıkları "A Planı"ndan vazgeçmiyor ve kendi seçtikleri işlerde çalışmak, kendilerini mutlu kılan ve tatmin eden şeylerle ilgilenmek, hayallerinin, arzularının ve beklentilerinin peşinde koşmak istiyorlar.
- Gençlerin gelecekle ilgili planları sabit değil. Birçoğu, tutkularından yola çıkarak oluşturduğu bir "A Planı"na sahip, ama alternatif planları da mevcut. İstihdam durumunun mücadeleye gerektirdiğini biliyorlar ve eğitimin gücüne inansalar bile her zaman yeterli olmadığını idrak edecek kadar da pragmatikler. Gençler resmi sistemin dışında da kurslar ve sertifika programları arayarak, dil bilgilerini geliştirerek, destek bulmak için sosyal çevrelerle temasa geçerek ve uluslararası deneyim fırsatlarına bakarak gelecekle ilgili yatırım yapıyorlar.
- Bütün bunlara rağmen, gençler kendi yaşam koşullarının gelecekte daha iyi olacağı konusunda iyimserler. Ancak ülkelerinin gelecekteki yaşam koşulları konusunda daha az iyimserler. Kendileriyle aynı seçeneklere sahip olmayan şu anki neslin aksine yürürlükte bir plana sahip olmak ve esnekliğe başvurmak, gençleri böyle düşünmeye sürükleyen bir sebep olabilir.
- Aile, gelecek planlarını gerçekleştirmek için temel destek kaynağı olarak görülse de siyasi belirsizliğin yanında, en güçlü olumsuz etkilerden biri olarak da karşımıza çıkıyor.

3. BÖLÜME GİRİŞ

Gençlik, kimlikler ve siyaset: aynı çatıda altında gerginlik ve umut

Rümeysa Çamdereli

Türkiye daima etnik, dini ve siyasi kimliklerin karışımını barındıran ilginç bir yer olmuştur. Öte yandan kimliklerin daha akışkan ve karmaşık olduğu günümüzde, gençler hala ebeveynlerinin önyargılı dünya görüşlerini benimliyor. Günümüz gençliği yaşamlarındaki konumlarını ailelerine göre tanımlıyor ve en çok ailelerine güveniyor. Bu ilişki aynı zamanda bir gerilim kaynağı. Gençler bir yandan ailelerine bağımlıyken, diğer yandan bu ilişkinin sebep olduğu kısıtlamaların da farkında. Başta aile olmak üzere topluluklarının bir parçası olabilmek için kamusal alanda kimliklerini beraberlerinde taşıyorlar. Gençler diğer kimliklerden insanlarla ilişkilerinde açık davranarak risk almıyorlar. Fakat gençlerin eski nesillere kıyasla diğer kimliklerden insanlara karşı daha az önyargılı oldukları, gündelik yaşamlarından anlaşılıyor. Gençler, tartışmaya ve gündelik yaşamda etkileşime açıklar. Yine de bu açıklık geleneksel siyasi söylemi içermiyor.

Siyasi katılım gençler için büyük bir zorluk. Burada Türkiye'nin makro-politik atmosferi zorlaştırıcı bir rol oynuyor. Ayrıca gençler aileleriyle gerginlik yaşamaktan çekindikleri ve "başlarını belaya sokmak" istemedikleri için siyasi görüşleri konusunda da açık olmak istemiyorlar. Sonuç olarak, bu tür etkinlikler için "tarafsız" bir ortam olduğu düşünülen sivil toplum örgütleri aracılığıyla olsa bile siyasette aktif olan gençlerin oranı düşük kalıyor. Siyasi kutuplaşma, gençlerin aktif vatandaşlar haline gelmelerini engelleyerek bu düşük oranı daha da aşağıya çekiyor. Her etkinlik ve her argümanın ya bu ya da öteki tarafa ait olduğu düşünülüyor. Daha çok gençlerin gündelik yaşamında ve birbirleriyle etkileşiminde deneyimlenen "üçüncü yol"un siyasi ortamda sürdürülmesi imkansız görünüyor. Fakat gençler harekete geçmese de, toplumun farklı kesimleriyle ilgili güncel sorunların farkındalar. Toplumsal cinsiyet ve insan hakları ile ilgili problemler listenin başında geliyor ve gençlerin ve onların gelecekle ilişkilerine yönelik resmin en parlak bölümünü teşkil ediyor.

Birbirlerinin hikayelerini dinlemek, değerleriyle günlük yaşamda temasa geçmek ve onların yaşadığı sorunların bilincinde olmak, toplumsal barış için önemli bir başlangıç noktası. Bu anlamda günümüzün gençleri kimliklerinin ve kökenlerinin ardına saklansalar da, sosyal yaşamda birbirlerine olan farkındalıkları, Türkiye'nin gelecekteki toplumsal barışı için önemli bir umut kaynağı oluşturuyor.

Türkiye birçok etnik, dini, siyasi ve cinsiyete dayalı kimliğin bulunduğu bir ülke. Gençlerin bağlı olduğu kimlik veya kimlikler, inançlarını, etkileşimlerini, aynı zamanda akranlarının ve genel anlamda toplumun onları nasıl gördüğünü de etkilemekte. Türkiye'nin mevcut kimliklere buyurgan yaklaşımı ve bu kimlikleri sınıflandırması, halihazırda karikatürize olmaya oldukça müsait ve zaten karmaşık olan konunun incelenmesine vesile olabilir. Fakat, kimlikler karmaşık yapılardır; toplumun ve toplulukların belirlediği parametreler değişmez olarak görülmemelidir.

Bu yüzden, gençlerin yaşamlarını anlamak için bu kimliklerin onların yaşam beklentilerini nasıl ve ne ölçüde şekillendirdiğini görmek önem taşımaktadır. Gençleri kimliklerine bağlı kalmaya ve bazı topluluklara çekilmeye veya tam tersi diğer insanlara ulaşmaya ve onlarla iletişim kurmaya iten şey nedir?

3. BÖLÜM – KİMLİKLER, SİYASET VE KATILIM

Gençler kendi kimliklerine ve inançlarına dair güçlü duygular besliyor ve bağlar taşıyorlar, fakat sosyal ağlarında ve gündelik etkileşimlerinde etnik, dini ve politik kimlikler açısından bir çeşitlilik mevcut.

Farklı toplumsal kesimlerden gelen insanlarla tanışmayı seven gençler, toplumun kalanına kıyasla daha hoşgörülü davranışlar sergiliyorlar. Kamusal alanda kimlik kökenli tartışmalardan kaçınarak ve bu konuları kendi topluluk ve aile çevrelerinin görece güvenli ve mahrem ortamına saklamayı tercih ederek bu tarz

çatışmalardan uzak durmayı seçiyorlar. Kendilerini uzak hissettikleri ve kendi faydalarına hareket etmediğini düşündükleri siyaset, gençleri genel olarak hayal kırıklığına uğrattıyor.

Kimlikler ve Etkileşim

Gençlerden (27 kimlik arasından)

kendilerini en iyi tanımlayan üç kimlik seçmeleri istendi. Bu kimliklerden en popüler "Müslüman" oldu. Gençlerin yüzde 60'ı "Müslüman" kimliğini kendilerini en iyi tanımlayan üç kimlikten biri olarak seçti. "Müslüman" kimliği aynı zamanda tüm genç kategorilerinde ilk sırada yer aldı (Tablo 34).

Tablo 34: Gençlerin Kimlikleri⁹⁰

Gençler kimliklerini büyük oranda aileleri tarafından belirlenmiş olarak görüyorlar; yüzde 82'si "kimliğimin temeli ailemdir" ifadesine katılıyor. Gençlerin yüzde 54'ü etnik gruplarının kimliklerini belirlediğini düşünüyor. Etnik grup, kayda değer bir orana sahip olsa da aile, ülke veya dinden daha az önemli görülüyor (Tablo 35).

Türkiye'deki gençler deneyimlerinin ve kimliklerinin şekillendirdiği temel değerlere sahip. Muhafazakar gençler kendilerini dini kodlarla özdeşleştiriyor; milliyetçi gençler ülkenin ve milletin

bölünmez bütünlüğüne vurgu yapıyor; seküler yaşam tarzına sahip gençler bireysel hak ve özgürlükler konusunda coşkulular; ve Kürt ve diğer azınlık gruplarından gençler kendi kültürleriyle olan bağlarından bahsediyor.

Diğer yandan gençler esnekliği benimsiyor ve karşıdaki kişi fikirleri ve tercihlerine saygı duyduğu sürece herkesle bağlantı kurabileceklerini belirterek saygıya duyulan ihtiyacı vurguluyorlar. Çeşitli sosyo-ekonomik ve siyasi yelpazeden gençler haklar, özgürlükler ve diğer insanların yaşam tarzlarına karışmamak gibi konularda

hemfikirler.

"Kişisel alanımı ihlal eden insanlarla bir arada olmak istemem,' derim. Ama asla 'Şu ya da bu partiyi destekleyen insanları sevmiyorum,' demem."

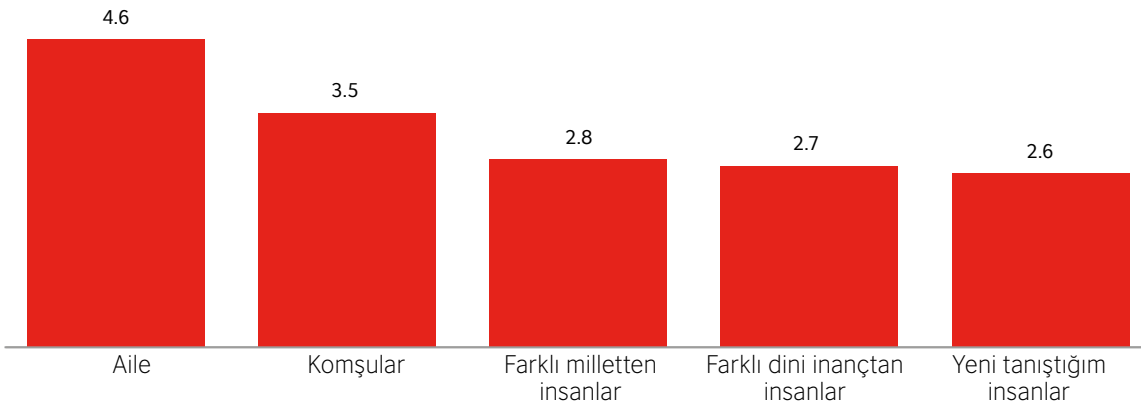
(Kadın, yaş 23)

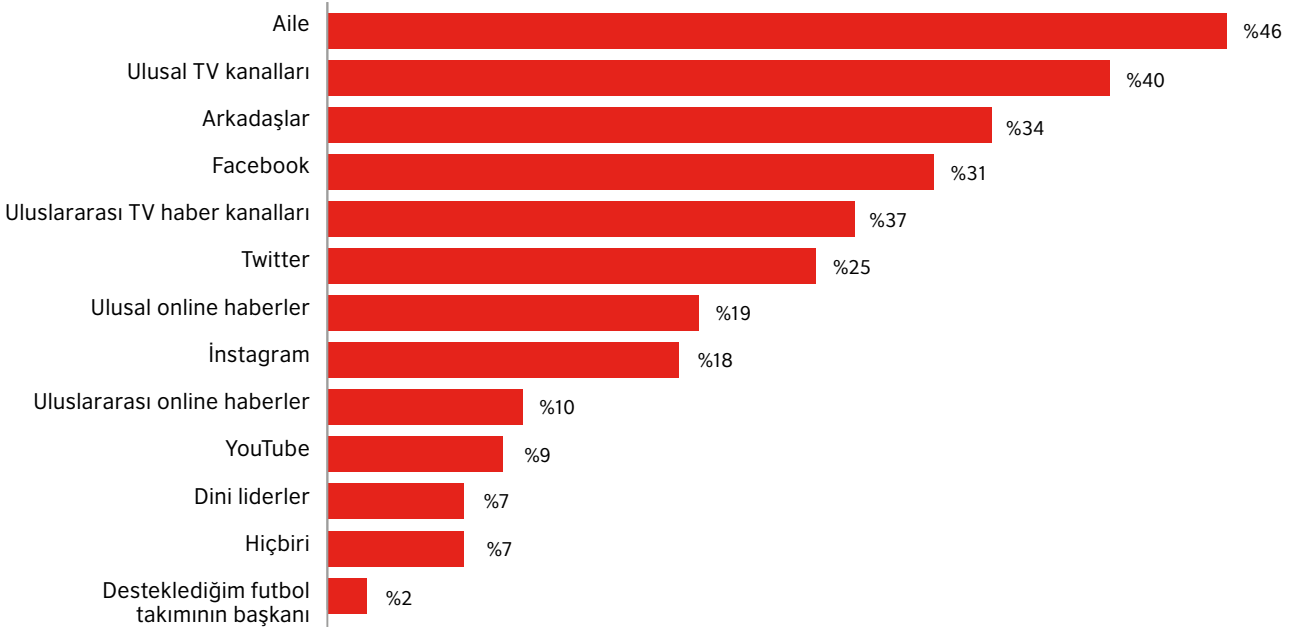
Gençler içinde buldukları topluluklara sıkı bir güven duyuyor. Aile ve komşular en yüksek güven puanlarına sahipken, yeni tanışılan kişiler ve diğer dini inanç ve ülkelerden olan kişilerin puanları ise tüm kategorilerde medyan değer olan üçten düşük (Tablo 36).

Tablo 35: Gençlerin algılarına göre kimliklerinin temeli⁹¹

Tablo 36: İnsanlara güven (1'den 5'e kadar puanların yer aldığı ölçekte, 1 "hiç güvenmem" ve 5 "son derece güvenirim")⁹²

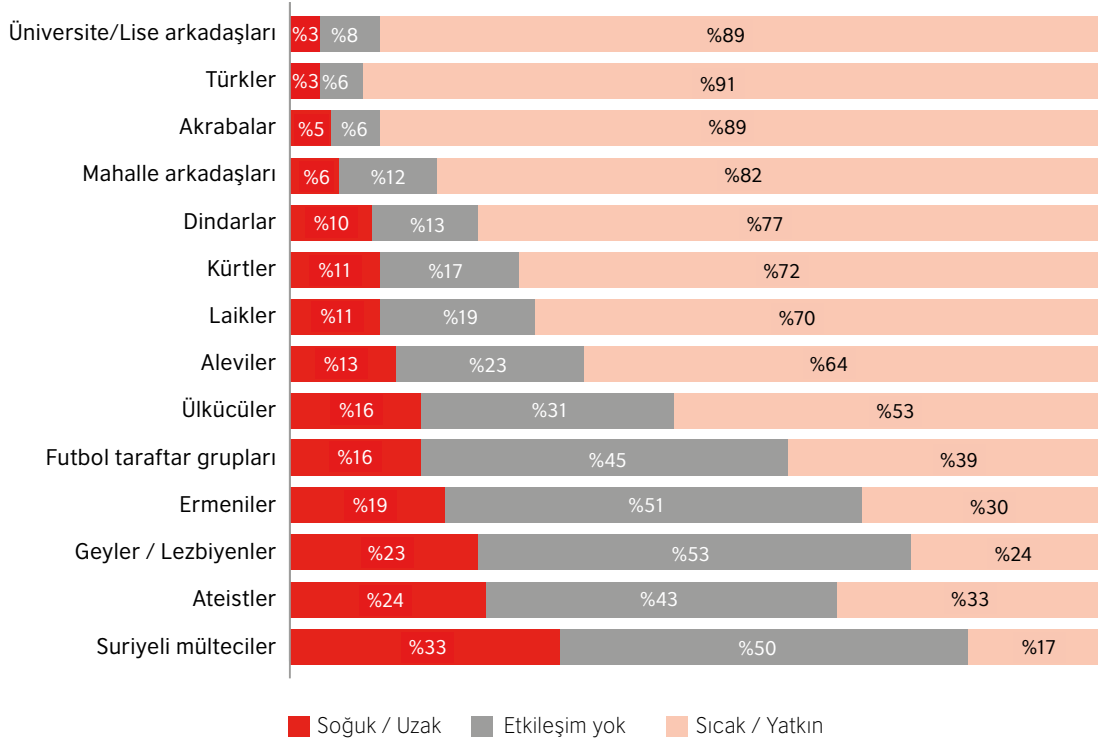

Tablo 37: En güvenilir bilgi kaynakları⁹³

En çok güvenilen bilgi kaynaklarına baktığımızda gençlerin yüzde 46'sının en çok güvendiği üç bilgi kaynağı arasında saydığı aile burada da öne çıkıyor. Aileyi, ulusal televizyon kanallarındaki haberler izliyor. Bu, hayatlarındaki bir başka geleneksel, tanıdık yapıya olan bağlılıkları şeklinde yorumlanabilir. Gençlerin, Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube gibi sosyal medya kanallarına dair güven seviyeleri düşük (Tablo 37). Gerçekten de, güncel olayları internetten takip etmeyi tercih ettikleri halde, bu içeriklere çoğunlukla şüpheyle yaklaşıyorlar.⁹⁴

Yakın çevrelerindeki topluluklara duydukları güven belirli genç kategorilerinde daha yüksek: işsiz, NEET kategorisine dahil ya da evli gençler ailelerine, güven konusunda akranlarına kıyasla daha ön planda yer veriyor. Diğer yandan, ailelerinden ayrı yaşayan bekar gençler, öğrenciler ve yüksek gelir grubundaki gençler, yine ailelerine öncelik verseler de, akranlarına kıyasla uluslararası bilgi kaynaklarına ve diğer uluslardan ve dinlerden insanlara daha çok güveniyorlar.

Her kesimden gencin yerel topluluklarından ve okullarından yakın arkadaşlıkları var. Bunları ailelerinden sonra en yakın oldukları grup olarak tanımlıyorlar. Daha geniş bağlantıları incelerken gençlerin etrafında farklı etnik kökenlerden gelen, farklı dini ve siyasi kimliklere sahip insanlardan oluşan çok geniş bir çeşitliliğin bulunduğunu görüyoruz. Fakat bazı gençlerin Suriyeli mülteciler, Müslüman olmayanlar ve LGBT bireylerin bulunduğu gruplarla yakın ilişki kurmama eğiliminde olduklarına dair işaretler var (Tablo 38).

Tablo 38: Farklı kimliklerle ilişkinin doğası⁹⁵

Gençlerden, 1'den 5'e kadar puanların yer aldığı ölçekte, çocuklarının veya kardeşlerinin farklı kimliklerden insanlarla arkadaş olmasını ne derece istediklerini veya yaşadıkları şehri farklı kimliklerden insanların yönetmesini ne derece istediklerini puanlandırmalarını bekledik. Cevaplar; dindarlar, Kürtler ve Aleviler açısından bu önermeye oldukça açık olduklarını gösteriyor. Bununla birlikte, LGBT bireylerin, Suriyeli mültecilerin ve Müslüman olmayanların, çocuklarının arkadaşı olması veya yaşadıkları şehri yönetmesine daha az istek gösterdiler. Gençler farklı kimliklerden insanların, yaşadıkları şehri yönetmesi yerine çocukları veya kardeşleriyle arkadaşlık etmesini daha çok tercih ediyor. Bu, yine, gençlerin yetkililere ve kendilerini yöneten kişilere karşı güvensizliklerinin sonucu olabilir (Tablo 39).

Bulguların genel bir değerlendirmesi, Müslüman olmayanların, Suriyeli mültecilerin ve LGBT topluluğu üyelerinin gençler arasında en çok endişe yaratan gruplar olduğunu ortaya koyuyor. Bu konuda en yüksek orana sahip grup düşük gelirli ve düşük eğitim düzeyinden gelen gençler. Fakat, gençlerin farklı kimliklere karşı hoşgörülü olma konusunda toplumun bütününe kıyasla daha özgürlükçü olduğu da hesaba katılmalı. *Dünya Değerler Araştırması Türkiye Verileri* (dalga 2010-2014) 18-30 yaş arası gençlerin farklı toplumsal kesimlerden gelen insanlarla komşu olmak için daha istekli olduğunu gösteriyor (Tablo 40).

Bu bulgular Kürtlere, Alevilere ve Türk milliyetçilerine karşı hafif bir ayrımcılık olduğunu gösteriyor. En çok ayrımcılığa uğrayan kimliklerle (Müslüman olmayanlar, Suriyeli mülteciler ve LGBT bireyler) birlikte ayrımcılık gösterilen bu topluluklar, gençlerin en az temas içinde olduğu topluluklar. Araştırmamız, birçok gencin çeşitliliğe kendilerini açmaya istekli olduğunu, başarabildiklerinde azınlık gruplara temas edebilmeyi ve onlar hakkında bilgi sahibi olabilmeyi istediklerini gösteriyor.

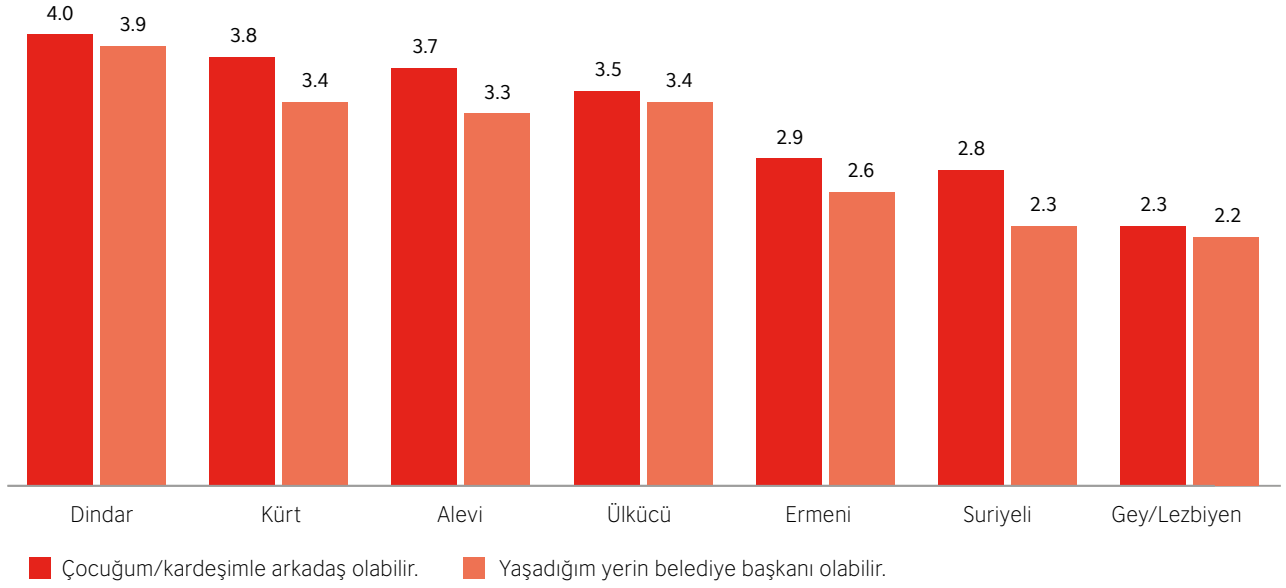
Ayrıca, toplumsal kategori olarak "kimlikler"den bahsederken gençler toplum, siyaset ve medyanın şekillendirdiği basmakalıp yargıları ve algıları referans alıyor. Gençlerle gündelik aktiviteleri ve sosyal çevreleri hakkında konuştuğumuzda, bu genelleştirilmiş görüşlerle kendi sosyal çevrelerinin gerçekliği arasında bir çelişki açığa çıkıyor: gençler, belli bir grubu bireyler olarak değil de kimlikler olarak düşündüğünde o grupla ilgili farklı açıklamalar yapıyor.

"Çok Kürt tanıyorum komşularım arasında. Çok sıcakkanlılar, çok iyiler. Güzel insanlar. Yeri geliyor sana kendi akrabandan daha yakın davranıyorlar. (...) Mahallede, çevrede çok Kürt var. En pis işleri yapıyorlar zaten onlar da."
(Kadın, yaş 24)

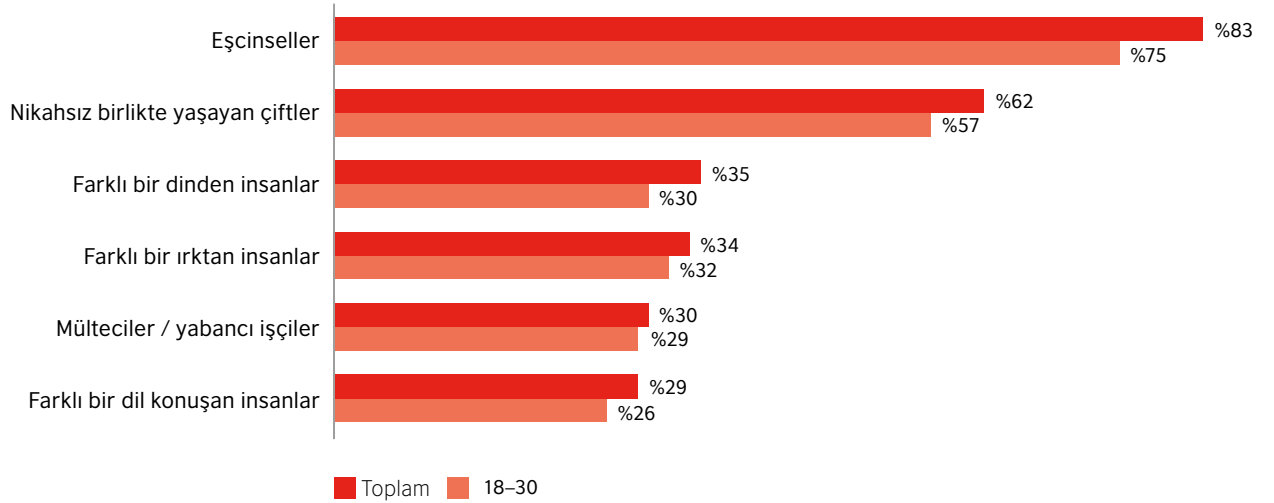
"Okuldaki çocuklar var buradaki. Abi, abi diyorlar bana. Siyaseten karışık. Farklı partilerden insanlar. Hepimiz beraber de oluruz sık sık (...) Uzak hissettiğim kimlik, radikal, muhafazakar insanlar. Sevmiyorum."
(Erkek, yaş 26)

Gençlerin farklı etnik, dini ve politik kimlikten gelen insanlarla olan deneyimlerine yönelik anlatılarında hoşgörünün izleri görülüyor. Neredeyse hepsinin etrafında kendileriyle aynı inancı, siyasi görüşü ya da etnik kökeni paylaşmayan insanlar var.

Tablo 39: Farklı kimliklere karşı hoşgörü (1'den 5'e kadar puanların yer aldığı ölçekte, 1 "kesinlikle katılmıyorum ve 5 "kesinlikle katılıyorum")⁹⁶

Tablo 40: Farklı toplumsal kesimlerden insanlara yönelik hoşgörü – komşusu olarak istememek (Dünya Değerler Araştırması)⁹⁷

"İnsanların farklı bir görüşten olması falan benim arkadaşlığıma etkilemez. Ne kadar çok karşı görüşlü de olsa eğer ben o insanla samimiysem, iyi anlaşıyorsam yakın arkadaşımdır o benim."

(Erkek, yaş 18)

"Tabii çevrede her çeşit insan var, farklı görüşlerden, farklı inançlardan..."

Alevi iki-üç tane tanıdığım olmuştu. Muhafazakarlar var. Laik tanıdıklarım var. Bir sürü milliyetçi var. (...)

Mahalleden Suriyeli var. Ateist de vardı iki-üç arkadaşım liseden."

(Erkek, yaş 19)

Gençlerin ortak arzusu kabul görmek ve fikirlerine ve hayat tarzlarına saygı duyulması. Olumlu etkileşimin anahtarının birbirlerinin görüşlerine saygı duymak olduğunu söylüyorlar. Bunun en büyük göstergesi, gençlerin kendileriyle aynı görüşü paylaşan yakın çevreleri dışında siyaset konuşmaktan kaçınması.

"İnsanlarla ilişkilerimde din inancına siyasi görüşüne bakmıyorum. Benim çok sık görüştüğüm arkadaşarımdan birisi ateist mesela. Ama o çocuğun bana saygısı var, benimle sohbet ediyor, anneme saygısı var, türbanlı insanlara saygısı var. Ben farklı görüşte olduğum insanlarla bu konuları konuşmam. Çünkü yeri geliyor kırıcı olabiliyoruz ama hiç gerek yok kırıcı olmaya."

(Kadın, yaş 19)

Araştırma, gençlerin kendi aralarındaki siyasi görüş farklılıklarının son derece farkında olduklarını, fakat bu duruma kayıtsız kalmak yerine siyaset konuşmaktan bilinçli olarak kaçındıklarını gösteriyor. Olumsuz etkilendikleri için güncel olayları takip etmeyi bırakan gençler var, ancak çoğunluk, özellikle sosyal medya aracılığıyla haberleri takip

ediyor. Fakat, yalnızca aynı görüşü paylaştıkları arkadaşlarıyla haberler hakkında konuşuyorlar.

"Çok nadiren politika konuşurum. Arkadaşlarla, bir haber okuyunca falan, ne olacak bu ülkenin hali diye konuşuruz. Benimle benzer düşünen insanlarla konuşuruz. Çatışmaya girmem insanlarla."

(Erkek, yaş 26)

Siyaset hakkında konuşmamak gençlerin herhangi bir kimliğin yükünü taşımadan toplumda var olmasını sağlıyor. Sosyal medya da anonimlik sağlayarak bunu kolaylaştırıyor. Fiziksel engeli bulunan bir genç kadın, en yakın arkadaşlıklarını sosyal medya aracılığıyla kuruyor; türban takan bir genç kadın ise moda tasarımlarını kimliğini gizleyerek sunduğunda kendini daha rahat hissediyor.

"Sosyal medyadan bahsettiğim arkadaşlarım mesela, geçen gün gelmişlerdi, çok moral verdiler onlar mesela. Arkadaşarımla kafadar olduğumuz için daha yakın hissediyorum. Bazen tartışıyoruz arkadaşarımla, ama geçiyor, cevap vermemezlik yaptıklarında mesela."

(Kadın, yaş 19)

"Instagram'da, yaptığım bir işe çamur atıldığı zaman veya yapmadığım bir şeyle itham edildiğim zaman gerilim oluyor. Tesettürle ilgili bir çalışma yaptığım zaman, en ufak kumaş parçasıyla ilgili olarak, 'Tesettürü şöyle yapıyorsunuz, böyle yapıyorsunuz,' gibi ya da 'Sen başörtülü bir kadınsın, bunları yapamazsın,' gibi yorumlar alıyorum. Kendimi çok paylaşmadığım için kendimle ilgili bir şey olmuyor. İşimi paylaştığım için ona yöneliyor tepkiler."

(Kadın, yaş 21)

Gençler genel olarak farklılıklar hakkında konuşmaktan kaçınıyorlar. Bunun yerine, arkadaşlık kurmalarını ve aralarındaki bağı güçlendirmelerini kolaylaştıran ortak noktalarına odaklanıyorlar.

"Mesela şöyle diyeyim, benim abim mesela asker. Arkadaşımın ablası dağda. Karşılıklı oturup konuşabiliyoruz mesela bunu görmezden gelerek. Bu durum benim için çok farklı bir noktada ama saygı duyuyorum. O da bana saygı duyuyor. Gerilim olmuyor. Konuyu açarsam ona zarar veririm üzerim. Onu üzersem ben de üzülürüm. O yüzden kimse çok girmiyor o konulara."

(Kadın, yaş 22)

Bazı gençler yaşam biçimlerine ve tercihlerine uygun ortamlarda kendilerini daha rahat hissediyorlar. Konfor bölgelerinden çıkıp farklı hayat tarzlarını benimseyen insanlarla iletişime geçebilmeleri için diğer insanların kendi tercihlerini dayatmayacağından emin olmak istiyorlar.

"Benim gece hayatım yok mesela. Ama gece hayatı olan bir insanla arkadaşlık etmem diye bir şey yok yani. Hatta her gece dışarı çıkan arkadaşım da var ama hiçbir zaman beni hadi gel dışarı çıkalım diye zorlamaz, böyle bir şey önermez. Beni yormasın kendi istediğini yapsın. Bana zararı olmadığı sürece insanlar her şeyi yapabilir. Beni etkilemesin."

(Kadın, yaş 28)

Toplum tarafından kabul görmek, gençlerin bireysel isteklerine, hobilerine ve gelecek planlarına odaklanmalarını sağlıyor. Yabancı dizi ve manga gibi küresel popüler kültür ürünlerini tüketmek; tiyatroyu, müziği veya moda tasarımı bir kariyer olarak görmek ve çeşitli sosyal grupları barındıran ve çeşitlilik içeren bir öğrenci nüfusuna sahip okullarda üniversite eğitimi

görmek, muhafazakar gençlerin birçok kimlikle temasa geçmelerini ve ortak bir düzlemi paylaşmalarını sağlayarak ve açık bir diyalog ortamı sunarak önyargılarını törpülüyor. Öyle ki, LGBT bireyler bile belli bir düzeye kadar görece muhafazakar insanların çevrelerine dahil olabiliyor. Yirmi bir yaşında muhafazakar bir genç LGBT bireylerin yaşam biçimini pek kabul etmese de onlarla geçinebildiğini anlatıyor:

"Vallahi bilmiyorum, hiç sevmiyor olabilirim ama eşcinsellerin yanında iyi hissederim kendimi. Çünkü her insanın yapısına çabucak ayak uydurabilen bir yapım var, iyi anlaşırım onlarla."

(Erkek, yaş 21)

Muhafazakar bir genç kadın LGBT bireyleri oldukları gibi kabul etmeye başladığını anlatıyor:

"Eşcinsellerden rahatsız olmam. Eskiden eleştirirdim, şimdi sadece kendi kararları, ben karışmam deyip geçiyorum."

(Kadın, yaş 21)

Bu görüşmeler, kendiyile aynı görüşü paylaşmayan insanları kabul ederken ve hatta benimserken kendi değerlerini ve yaşam tarzlarını koruyan bir neslin ortaya çıktığını gösteriyor. Fakat, karşı cinsle sosyalleşmenin, muhafazakar genç kadınlar için hala bir çelişki konusu olduğunu da söylemek gerekiyor. Bu genç kadınların erkeklerle kurduğu ilişkiler, ailelerinden ve yakın toplulukları çok farklı tepkiler çekiyor. Yaşadıkları yer dışında bir şehirde üniversite okumak, aileleriyle bu konuda yüzleşmeye mecbur kalmadıkları için genç kadınların üzerindeki bu baskıyı hafifletiyor. Daha az muhafazakar anlatılar da farklı toplumsal kesimlerden insanlara yönelik hoşgörüyü yansıtıyor.

"Özellikle şunlarla bir araya gelmem diye bir şey yok. İnsanları o şekilde kategorize etmem. Kürtse yaklaşmayayım, sağcıysa işim olmaz ya da dinciyse işim olmaz gibi fitrelerim yok. Muhafazakarlarla da geçinirim. Ama önyargılı insanların yanında rahatsız olurum."

(Erkek, yaş 25)

"Mesela motor kulübünde yeni üyelerden kapalı bir kadın var. Onunla çok fazla konuşma imkanım olmadı. Merak ediyorum, onunla tanışmak, konuşmak isterdim."

(Kadın, yaş 21)

Hobi, spor ve ilgi alanları gibi gündelik aktivitelere hizmet etmesinin yanında bir "motor kulübü" bilinmeyen kimliklerle iletişim kurulan bir mekana da dönüşebilir. Gençler, kimliklerin gerilimlerini ve taşıdığı yükleri bir kenara bıraktıkları sürece birbirleriyle iyi anlaşılıyorlar. Fakat, özellikle azınlıklar, yaşam tarzlarının kabul görmediğini veya tehdit edildiklerini hissettiklerinde toplumdan izole olup kendi topluluklarına çekilme ihtiyacı hissediyorlar.

"Fanatikliğin hiç bir türüsünü sevmiyorum. (...) Argüman olmadan destekleyen kimseyi sevmiyorum."

(Erkek, yaş 28)

Yukarıda, muhafazakar gençliğe yönelik tavırların yumuşadığını ve daha genç neslin, akranlarının kimliklerine ve yönelimlerine daha fazla hoşgörüyü yaklaştığını öne süren bulguları belirtmiş olsak da hoşgörüsüzlüğün olmadığını söyleyemeyiz. Ayrımcı dil en çok Ermeniler, ateistler, LGBT bireyler ve Suriyeli mülteciler gibi azınlıklara yöneltiliyor. Gençler, sıklıkla bu kimliklerle ilişkili tanındıkları olmadığını çünkü gündelik hayatlarında bu kişilere "rastlamadıklarını" söylüyor.

"Pek hoşlanmıyorum. İslama tamamen karşılar. Galiba bu yüzden onlara bu kadar karşıyım."

(Kadın, yaş 19)

"Ötekiliğe" yönelik bu tavır, LGBT bireylere yönelik ifadeler söz konusu olduğunda çok net bir hal alıyor. Gençlerden biri onlarla nasıl başa çıkacaklarını merak ettiğini ve bu durumu stresli bulunduğunu belirtiyor. Bir diğeri ise sosyal çevre sorununa değiniyor. Bu ifadeler gençlerin kaynaşabileceği ortak yerlerin yokluğunun altını çiziyor. Bu eksiklik diğer kimliklere yönelik korku veya endişe yaratabiliyor.

"Kimsenin yanında kendimi rahatsız hissetmem. Ancak LGBT ve eşcinseller ile bir araya geldiğimde nasıl olacağını bilmem ve gerilirim. Bunun sebebi, beni nasıl gördüklerini bilmemem ve ilişki kurabileceğimden şüphe etmem, belirsizliğe düşmem. Kimlikle özdeşleşmiş insanlara karşı alınan tavırdan dolayı korkum var."

(Kadın, yaş 23)

"Hiç eşcinsel arkadaşım olmadı. Karşılaşmadık ortamları farklı olduğu için. Onları yargılamadım ama karşılaşırsak nasıl tepki veririm bilmiyorum."

(Kadın, yaş 23)

Gençlerin anlatıları, Türkiye'de Suriyeli mültecilerin varlığına yönelik bir kararsızlık duyduklarını gösteriyor. Mülteciler gençler tarafından tam olarak hoş karşılanmıyor ama mevcudiyetleri belli bir derece merhametle karşılanıyor. Gençler, Suriyeli mültecilerin çok kötü bir durumda olduğunu ve yardıma ve desteğe ihtiyaç duyduklarını kabul ediyor. Muhafazakar gençlerin bulunduğu ortak payda olan Müslümanlık, onlarda mültecilere karşı bir yardımseverlik duygusu uyandırıyor.

Bazı gençler Türkiye'nin muhtaç milletlere karşı üstlendiği müşfik koruyucu rolünden övgüyle söz ediyor. Fakat bazıları da, kendilerinin halihazırda erişemedikleri eğitim olanaklarının Suriyeli mültecilere sağlanması ve işverenlerin daha düşük ücretle çalışmayı kabul etmeye hazır olan Suriyelileri tercih etmesinden rahatsızlar ve giderek küskünleşiyorlar.

"Mülteciler kendi ülkelerinden kaçmışlar, gelip bizim ülkemize sığınmışlar. Tabii yardım etmemiz lazım, aksi düşünülemez. (...) Senin vatandaşın işsizken onları işe almak falan. Ama yardım etmeye karşı değilim."

(Erkek, yaş 26)

"Yine yardım edelim, yardım etmeyelim demiyorum tabii ki de. Siz bunlara eğitim hakkı verdiniz. Üniversite beleş, yurt beleş. Sonra bunların sınavsız geçiş sistemi var. Biz açıkçası bunlara bakmak zorunda değiliz."

(Erkek, yaş 19)

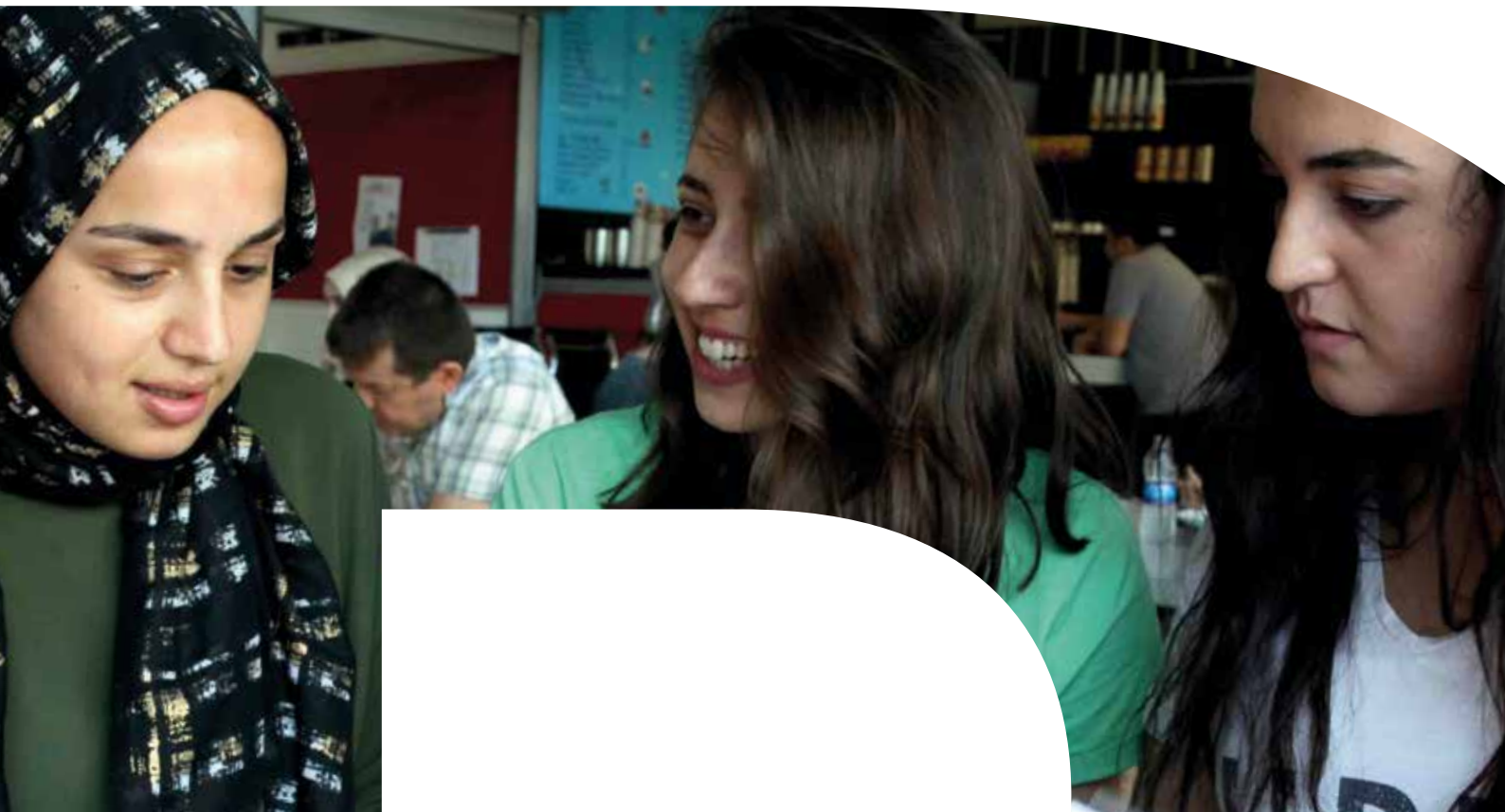
Suriyeli mülteciler aynı zamanda gençlerin en az iletişim içinde olduğu grup. Gençlerin Suriyeli mültecilerle gündelik etkileşimleri hayırseverlik faaliyetleri ve sokaktaki dilencilere para vermekle sınırlı. Bu tip bir ilişki hiyerarşi doğuruyor ve başka bir iletişim kanalının olmaması Suriyeli insanlara karşı yaklaşımın sorunlu bir şekilde devam edeceği anlamına geliyor.

"Suriyeli mülteciler benim çevremde olmak isteseler, buna engel bir durum yok. Ama [onlar] sadece selpak satıyorlar, ben de alıyorum genelde yardım olsun diye. Sadece selpak satarak ilişki kurulmaz. Yanıma gelip de 'Seninle çay içmek istiyorum,' dese, 'Ben seninle çay içmem,' demem elbette."

(Erkek, yaş 25)

Siyasi yaşamlarında da olduğu gibi Türkiye'deki gençler genel olarak kendi kimlikleri ve beraberinde gelen değerler konusunda esneklik gösteriyor. Farklı görüşleri bir arada kullanabiliyorlar ve katı değiller. Birçok dünya görüşüne açık

ve kendilerinden farklı olan insanlarla rahat olsalar da konu siyasete gelince, yine, anlaşmazlıktan kaçınmaya çalışıyorlar. Bu tür söylemlerin bir kenara atılabileceği yerler (spor, hobi ve diğer sosyal aktiviteler) farklı toplumsal kesimlerden gençlerin bir araya gelmesini, buluşmasını sağlayabilir. Bu gibi yerler, gençlerin birbirleriyle iletişim kurarak ön yargılarından kurtulmalarına yardımcı olabilir. Fakat, LGBT toplulukları ve Suriyeli mülteciler gibi gruplar köklü önyargılardan dolayı ayrımcılığa maruz kalmaya devam ediyor. Yine de, gerek yüz yüze gerek internet üzerinden farklı kimliklerden insanlarla temas kurmaları ve toplumun çeşitliliği, gençlerin ebeveynlerine göre farklılıklarla birlikte yaşamaya daha açık olduğunu gösteriyor.

Ankete katılan gençler siyasete karşı kayıtsızlık belirtileri gösterdi ancak bu kayıtsızlık siyaset kavramının kendisine karşı değildi. Siyaset, kapsayıcı olduğu ve farklı bakış açılarına nezaket ve saygıyla yürütüldüğü sürece anlamlı ve faydalı olarak görülüyor.

"Siyaset dendiği zaman mesela herhangi bir A parti B partiye üye olmak desteklemek yada herhangi bir seçime dahil olmaktan ziyade hayati anlamak ve anlamlandırmak çerçevesinde bir duruş, bir tutum sergilemek bence politikliktir. İçinde duyar barındırır içinde saygı barındırır. Böyle bir politiklikten bahsederek bayağı bir politığım. Ama şu parti bu parti mantığında herhangi bir politiklik hissetmiyorum."

(Erkek, yaş 25)

Biz genciz ve kendimizi geliştirmemiz lazım ancak siyaset geriye çekiyor, geliştirmiyor. Siyasetle bir şeylerin farkına varmış aristokratlar olabilir ya da entelektüel ve karakteri oturmuş insanların ilgilenmesi gereken bir alan. Öbür türlü zırva.

(Erkek, yaş 23)

"Siyaset yapmak" gençlerin söylemlerinde olumsuz davranışları tanımlayan bir ifade olarak yerleşmiş. "Benim siyasette çok etkin payım yok açıkçası. Ülkü ocaklarında çok siyaset yapmayız.⁹⁸ Genelde ülkemizin geleceği hakkında şeyler konuşmayı tercih ediyoruz."

(Erkek, yaş 19)

"Vallahi siyaset bana yalan geliyor. Bizim burada bir kişiye 'yalan söyleme' demiyoruz, biz diyoruz ki 'siyaset yapma'."

(Erkek, yaş 26)

"Siyaset dendiğinde aklıma nefret geliyor. Her partinin seçmeni öbür partinin seçmeninden nefret ediyor. Bu nefret çok aşırı geliyor bana."

(Kadın, yaş 21)

Gençler siyasete katılmadıklarını ve dolayısıyla siyasete karşı anlamlı bir sahiplenme duygusu beslemediklerini düşünüyorlar. Bu da ülkelerinin geleceğini olumlu etkilemek için ne yapmaları gerektiği konusunda emin olmadıklarını gösteriyor. Daha önce de bahsedildiği gibi⁹⁹, "Ülkede işleri ifadesinin ortalama iyimserlik puanı, 1 ve 10 arası ölçek üzerinden 6,15 olarak belirdi. Bu çok düşük bir puan olmasa da bağımsız yaşamak, kendilerini ifade etmek, kendi isteklerine göre bir kariyer seçimi yapmak ve rahat yaşamak için yeteri kadar paraya sahip olmak gibi geleceğe dair diğer beklentilerin puanlarına göre düşük kalıyor.

"Düşüncemin veya bir şey hakkında böyle olsun dediğim kabul görseydi siyasetle ilgili olurum."

(Erkek, yaş 25)

"Gönülden bir şeyleri değiştirebileceğime inansaydım ya da kendi düşüncemi savunduğumda bir noktada bir şeyler elde edebileceğime inansaydım belki daha ilgili olurum. Ama şimdi çok boş geliyor içine girmek."

(Kadın, yaş 21)

"Siyasetle hiç ilgili değilim ya. İlgimi yöneltsem hayatıma ne katacak? Ne değişikliği olacak? Ne artısı olacak? Düşündüğüm zaman cevap bulamıyorum. Zaman harcamaya, ilgi göstermeye degecek bir konu olduğunu düşünmüyorum."

(Erkek, yaş 25)

Siyasi sorunlar gençlerin bireysel amaçlarına odaklanmalarını engelleyerek gündelik yaşamlarını etkilediğinde siyasete karşı tavırları daha da yoğunlaşıyor. Bu durum onları hızla yılgınlığa sevk ediyor ve siyaseti bir engel olarak görmeye başlıyorlar. Üniversite öğrencisi bir genç kadın bu araştırmamanın saha çalışması boyunca meydana gelen siyasi olayların gündelik yaşamına olan etkisini anlatıyor:

"Siyaset neredeyse arkadaşlarım kadar öncelikli bir şey haline geldi. İnsanlar dönüp de kendi yaşantılarına devam edemiyorlar."

(Kadın, yaş 22)

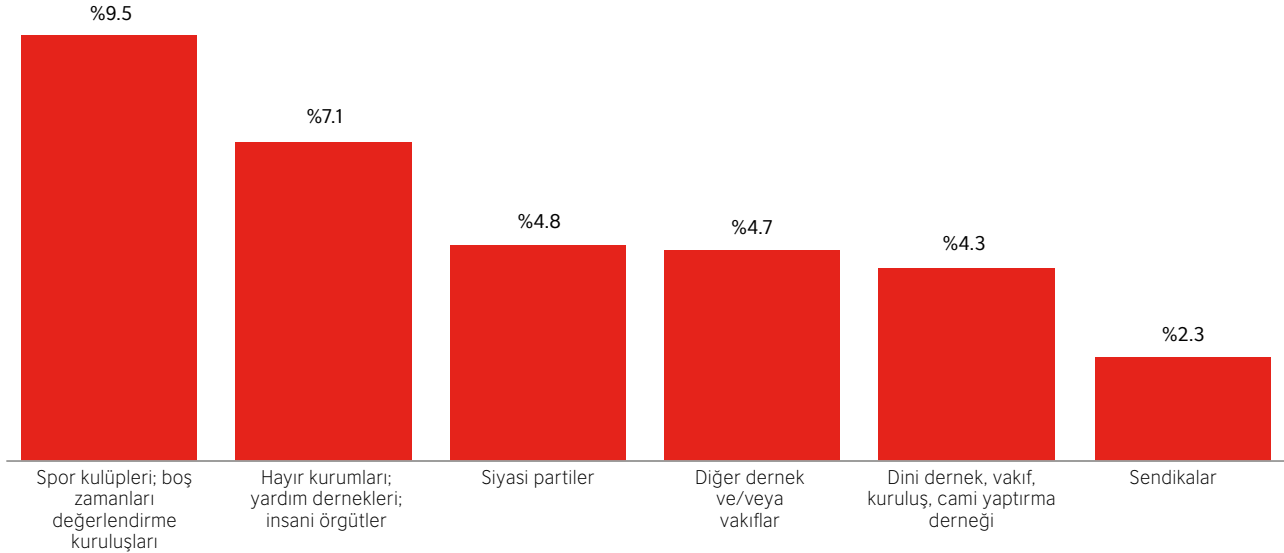
Sonuç olarak gençler, siyasetten uzak durdukları ve siyasi uygulamalara katılmadıkları gibi etraflarındaki insanlarla siyaset konuşmaktan kaçınıyorlar. Siyaset konuşmamak ilişkilerde ince bir davranış olarak görülüyor ve gençler siyasetin yeni insanlarla tanışmalarına engel olmasını istemiyorlar.

"Siyasi meseleleri konuşmaktan hoşlanmıyorum çünkü bir çözüme varıp da meseleyi kapatamıyorsunuz. Arkadaş bile olsak, eğer farklı görüşlerimiz varsa kalp kırmak kaçınılmaz oluyor. Bu yüzden bu konuları hiç açmam."

(Kadın, yaş 23)

"Siyasetle pek ilgilenmiyorum. Komşularım arasında bazen konuşuluyor ama ben hiç girmiyorum, illa ki bir tartışma çıkıyor. O kendi partisini tutuyor, o kendi partisini tutuyor, ben tartışmıyorum. Komşular çünkü onlar, yüz yüze bakıyorsun, tartışma uzasa daha kötüye gidecek. Küslük girecek. Tamam sen haklısın deyip kapatıyorlar."

(Kadın, yaş 24)

Tablo 41: Sivil ve siyasi kurumlara üyelik oranları¹⁰⁰

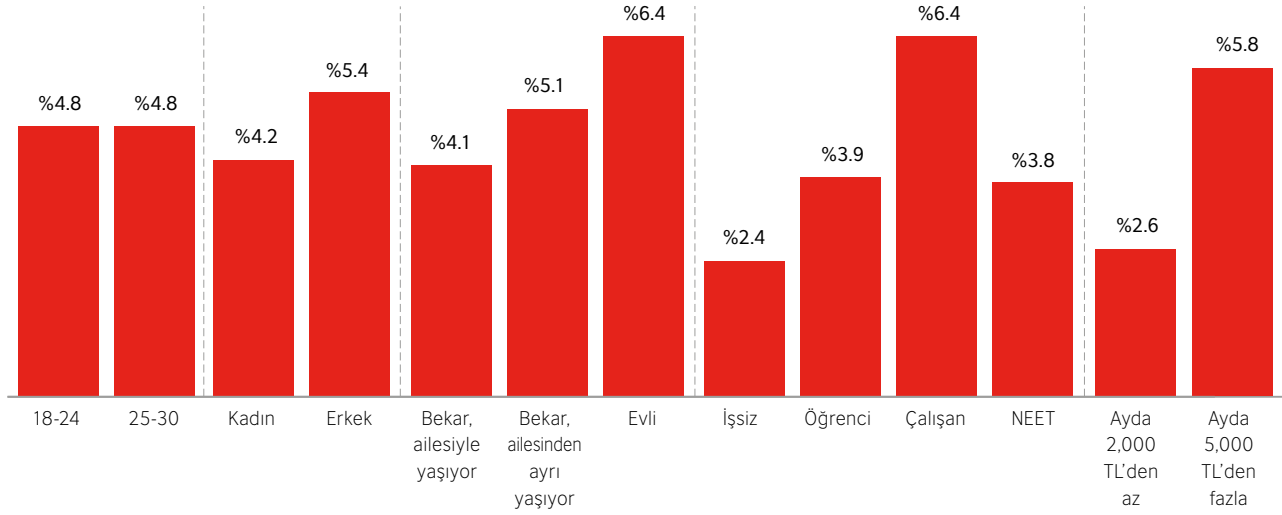
Kendisini vatansever ve bohem olarak tanımlayan muhafazakar bir genç kadın, gündelik yaşamında siyaset hakkında konuşmamasının nedenlerini şöyle açıklıyor:

"Çünkü dediğim gibi farklı insanlarla muhatap olmayı seviyorum. Şimdi böyle yeni bir insanla muhatap olduğun zaman bu konular açıldığı zaman kendini izole edilmiş ötekileştirilmiş hissedebilir. Bana yapılısa hoşlanmazdım."

(Kadın, yaş 23)

Türkiye'deki günümüz gençliğine yönelik yaygın bir varsayım -ve aynı zamanda bir eleştiri- "80 sonrası neslin" siyasete karşı ilgisiz olduğunu öne sürüyor. Gençlerin siyasi ve sivil alana katılımı gençlik çalışmalarının en çok araştırma yapılan alanlarından biri olmuştur. Yapılan araştırmalar gençler arasında siyasete duyulan ilginin çok düşük olduğunu doğrulayan tutarlı bulgular sunuyor. Bu araştırma projelerine göre gençler siyasete, siyasi bir partiye katılmaktan kaçınıyorlar. Sivil toplum kuruluşlarına (STK) üyelik oranları düşük ve gönüllü etkinlikler ise yaygın değil. Ferhat

Kentel'in yürüttüğü ve gençliğin siyasete katılımı ile ilgili ilk kapsamlı çalışma olan *Türk Gençliği 98: Suskun Kitle Büyüteç Altında* isimli araştırma, Türkiye'deki gençlerin siyasetten kaçındığını gösteriyor.¹⁰¹ Bizim araştırmamızın bulguları da aynı sonuçları yansıtıyor; spor ve boş zaman etkinliği kulüplerine üye olan gençlerin sayısının siyasi ve sivil kuruluşlara üye olan gençlerin sayısından çok daha yüksek olduğunu görüyoruz. (Tablo 41)

Tablo 42: Genç kategorilerinin siyasi parti üyeliği oranları¹⁰²

Farklı genç kategorilerinin siyasi partilere üyelik oranlarını değerlendirdiğimizde bu oranın düşük geliri, ve işsiz gençler arasında daha düşük olduğu görülüyor. Siyasi parti üyeliğinin, ailesiyle yaşayanlara kıyasla, ailesinden ayrı yaşayan bekar gençler ve evli gençler arasında nispeten daha yaygın olduğunu görüyoruz. Ebeveynlerinden ayrı yaşayan gençler, en geleneksel şekliyle (siyasi parti üyeliği) siyasete katılmaya daha meyilliyken sosyo-ekonomik açıdan daha düşük seviyedeki gençler daha az katılım gösteriyorlar (Tablo 42).

Seksen sonrası neslin siyasete katılmamasının ardındaki sebepleri araştıran Lüküslü, bu ilgisizliğin, geleneksel siyaset veya açık direnişle ifade edilemeyen memnuniyetsizliği veya acıyı örtecek bir kılıf olduğu sonucunu

çıkartıyor.¹⁰³Gençlerin bu davranışının, aile, eğitim ve siyaset gibi kategorilerle yüzleşmeden veya mücadele etmeden kendi tercihlerine göre yaşamak için geliştirdiği bir taktik olduğunu ve toplumun kurallarına inanmadan onlara uymanın bir yolu olduğunu savunuyor.

Siyasete direkt olarak katılmayı ve siyasi bir partinin üyesi olmayı seçen gençlerin deneyimleri ise tamamen farklı bir hikaye barındırıyor. Caymaz'ın belirttiği üzere¹⁰⁴ daha düşük sosyoekonomik düzeydeki gençler arasında siyasi parti üyelik oranları nispeten düşük iken, siyasi partilerin gençlik kollarında aktif olarak çalışan ve bunu geleceklerine bir yatırım olacak gören gençler de düşük sosyoekonomik düzeyden geliyor.¹⁰⁵

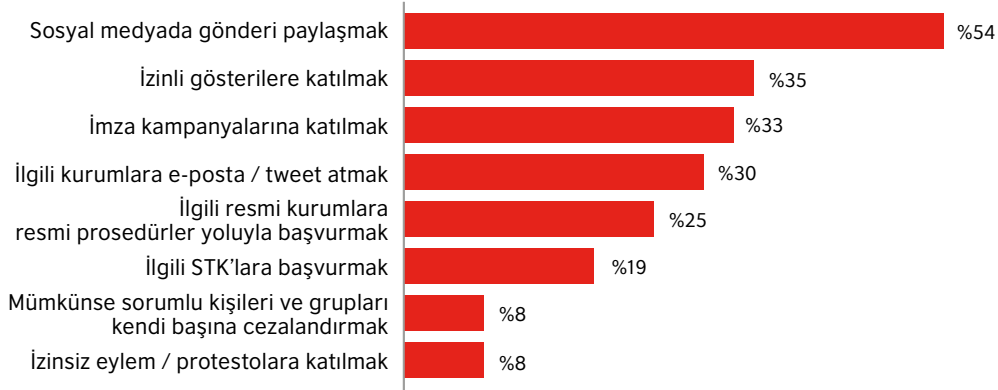
Dünya görüşüne yakın bir siyasi partide birçok görev üstlenen siyasi olarak aktif bir genç geleceğe yönelik bir hedef olarak siyasetle ilgili tereddütlerini anlatıyor:

"Tutkular ve sıfatlardan ziyade yapabileceğimiz ya da değiştirebileceğimiz bir şeyler olduğunda görev almayı ben de isterim. Bu konuda kaçmak gibi bir durumum yok. Ama hırsların ve unvanların peşinden koşmayı takdir etmiyorum. Siyaset düşünüyorsak, siyaset yapılacak alanın olmaması, imkanların daraltılması beni siyasetten uzaklaştırabilir."

(Erkek, yaş 26)

Tablo 43: Türkiye'de gençlerin hoşlarına gitmeyen bir olay/duruma karşı tepkileri¹⁰⁶

Tepki		Ben bir şey yapmam ama,	
Bir şey yapabilecek olanları harekete geçiririm	%6	Hiçbir şey yapmam çünkü hiçbir şey işe yaramaz	%20
Bazı durumlarda az da olsa bir şey yapmaya çalışırım	%28	Hiçbir şey yapmam çünkü başımın belaya girmesinden endişelenirim	%14
Genellikle yapabileceğim ne varsa yapmaya çabalarım	%22	Hiçbir şey yapmam çünkü ilgilenmem	%10
Toplam	%56	Toplam	%44

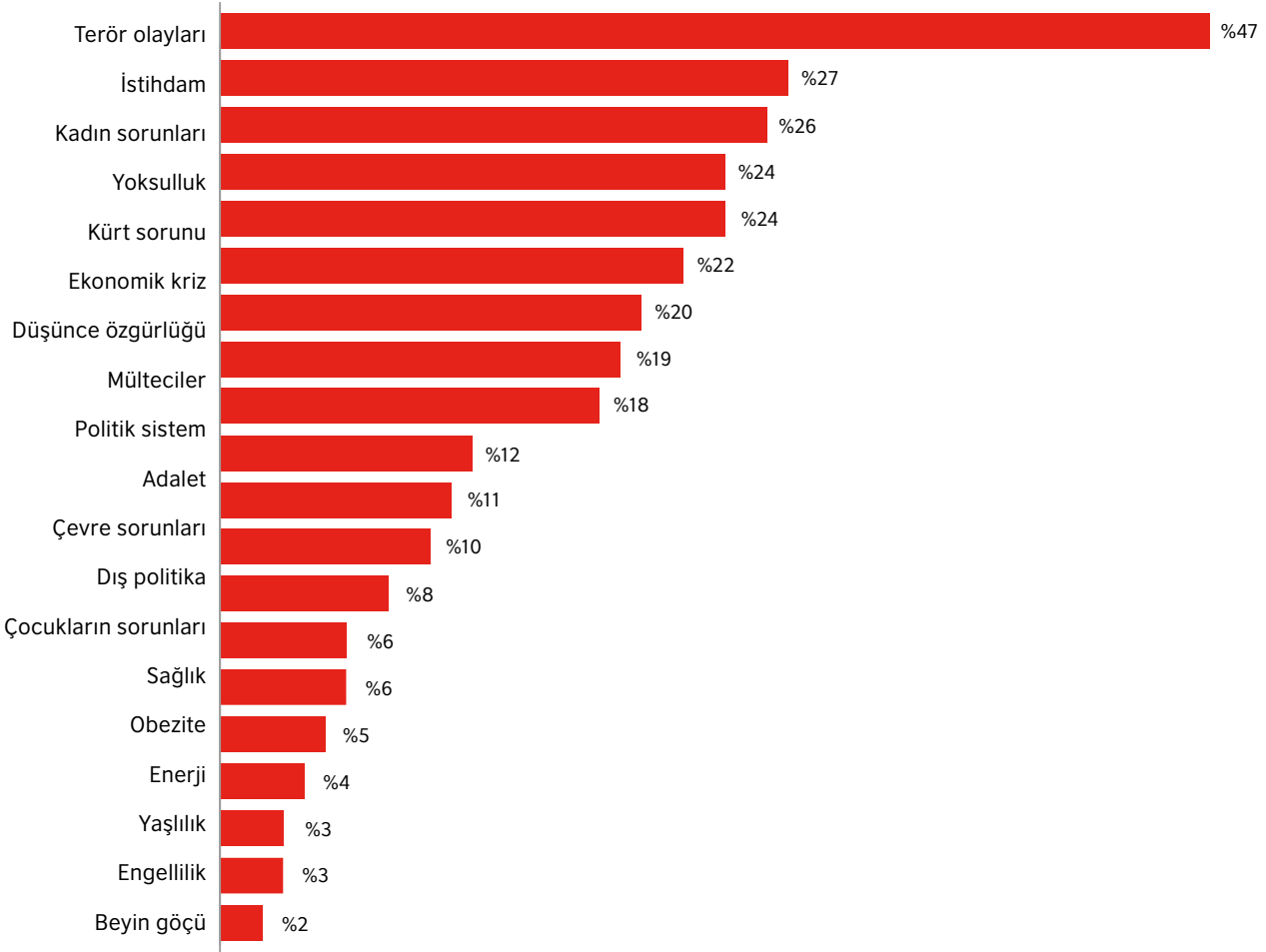
Tablo 44: Türkiye'de gençlerin hoşlarına gitmeyen bir olaya/duruma karşı verdikleri tepki türleri¹⁰⁷

Yönetim yapılarından dolayı sivil katılım imkanlarının gençler için kısıtlı olduğu sivil toplum kuruluşlarında da benzer bir durum olduğunu gözlemliyoruz. Bir çalışmaya göre, Türkiye'deki gönüllü organizasyonların yöneticilerinin yalnızca yüzde 7,7'si 30 yaşın altında.¹⁰⁸ Gençlerin katılma ya da katılmama biçimlerinin de tek tip olmadığı öne sürülüyor.

Üyelik ve gönüllülüğün veya açık direnişin yanı sıra siyasete katılım olarak değerlendirilebilecek birçok başka durum da bulunuyor. Gerçekten de, araştırmamız, gençlerin yarısından çoğunun Türkiye'de hoş bulmadıkları ya da kendilerinin veya arkadaşlarının değerlerine ve prensiplerine uymayan bir olaya karşı bir şekilde tepki verdiğini gösteriyor (Tablo 43).

Gençlere Türkiye'de hoşlarına gitmeyen bir olayla/durumla karşılaştıklarında tepki vermek için atacakları adımları sorduğumuzda, yalnızca yüzde 35'i daha doğrudan bir eylemi düşüneceğini belirtiyor (Tablo 44). Bununla birlikte, gençler sosyal medya etkileşimlerinde genel olarak siyasetten kaçınsa da¹⁰⁹, siyasi gelişmelere karşı tepki biçimleri genelde sosyal medyayı içeriyor: gençlerin yüzde 54'ü hoşlarına gitmeyen bir olay/duruma karşı sosyal medyada gönderi paylaşacaklarını söylüyor. Bu tepki biçimi, tüm toplumsal kesimlerden gençler için listenin en üst sırasında yer alıyor. Ancak, ailesinden ayrı yaşayan bekar gençler ve yüksek gelir seviyesindeki gençler, diğer kategorilerdeki gençlere kıyasla diğer tepki biçimlerini göstermeye daha meyilliler.

Sosyal medyanın dolaylı katılım aracı olarak kullanılması, gençlerin katılımcı yaklaşımının asıl bağlamını ortaya çıkarıyor. Neyzi, gençlerin yeni medya araçları ile kendilerini daha fazla ifade ettiklerini, sosyal söylemlerde temsil edilme biçimlerine karşı çıkabildiklerini ve kendileri ile yetişkinler arasında kurulmuş hiyerarşiyi yıkabildiklerini savunmaktadır.¹¹⁰

Tablo 45: Türkiye'nin en önemli sorunları¹¹¹

Siyasi Meselelere Bakış

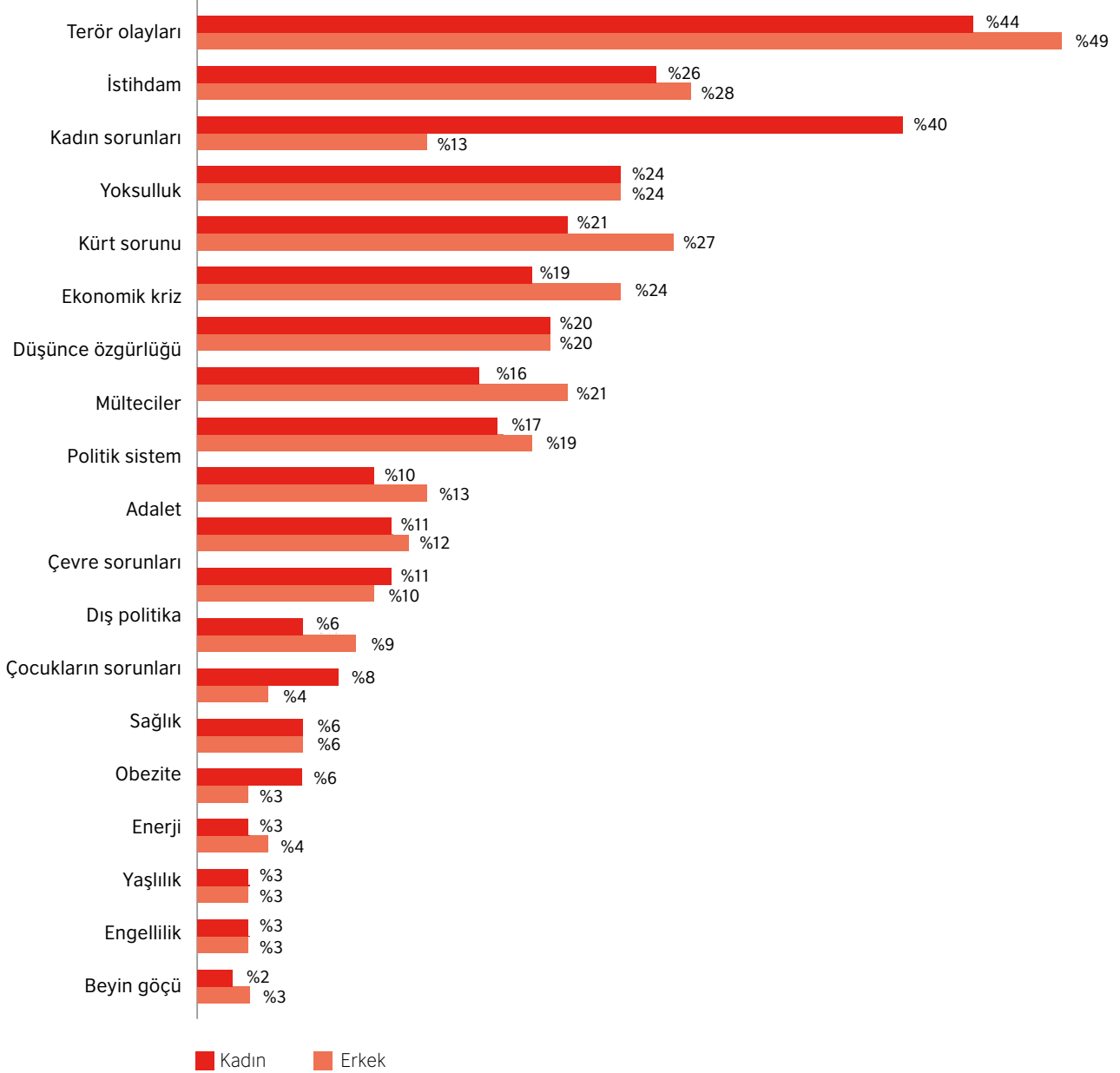
Türkiye'nin en önemli sorunları sorulduğunda, gençlerin yüzde 47'si terör saldırılarını en büyük endişeleri olarak gösteriyor (bu araştırma, ülkede ardı ardına meydana gelen terör olaylarının hemen sonrasında yürütüldü). Bu sorunun ardından da istihdam, kadın sorunları, yoksulluk ve Kürt sorunu geliyor (Tablo 45).

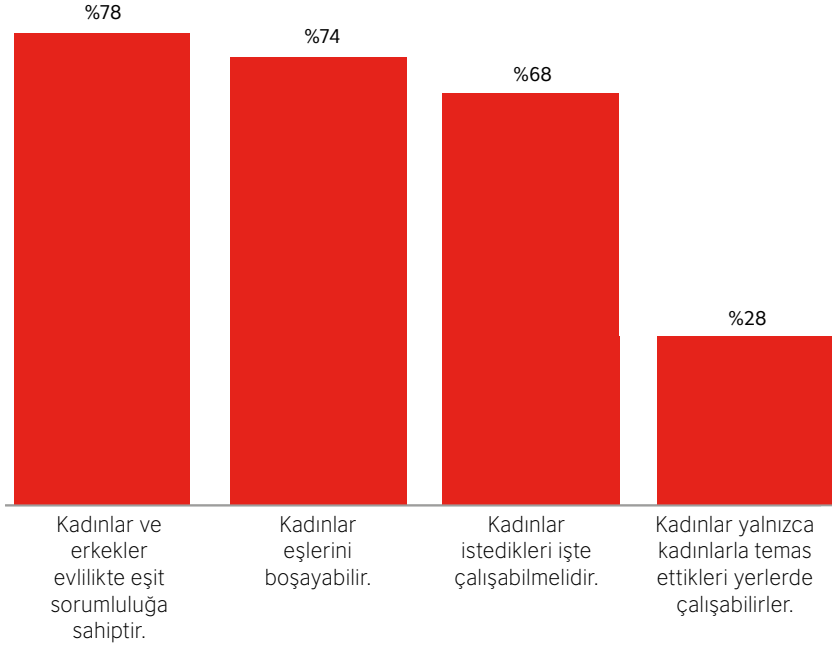
"Çocukların sorunları", çoğunlukla NEET kategorisindeki gençler tarafından Türkiye'nin en önemli üç sorunundan biri olarak gösteriliyor. NEET kategorisindeki genç erkeklerin yüzde 8,9'unun ve genç

kadınların yüzde 11,9'unun çocuk sorunlarını Türkiye'nin en önemli üç sorunu arasında göstermesi çocuk bakımı sorumluluğunu erkeklere kıyasla daha çok kadınlara yükleyen hakim cinsiyet rollerinin etkisini yansıtıyor.

Cinsiyet rolleri konusuna dönecek olursak, "kadın sorunları"nın genel endişeler arasında üçüncü sırada olduğunu görüyoruz. Kadın katılımcıların cevaplarının bu orana katkısı daha fazla: genç kadınların yüzde 40'ı ülkenin en önemli üç sorunu arasında kadın sorunlarını gösterirken bu oran genç erkeklerde yüzde 13 (Tablo 46). Kadın sorunlarına dair farkındalığın artmasının,

kısmen, kadına karşı şiddetin medyada daha fazla yer bulmasıyla ilgili olduğunu daha önce belirtmiştik. Bu durumun etkisi erkeklere kıyasla kadınlarda daha yüksek görünüyor. Bu durum, cinsiyet eşitsizliği kavramının, hem evde hem de iş ortamındaki ayrıcalıklı pozisyonlarından vazgeçmeye hazır olmayan erkekler tarafından tam olarak anlaşılamadığına işaret ediyor. Düşük ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki gençlerin kadın sorunlarının önemi konusunda hemfikir olması yine de önemli.

Tablo 46: Cinsiyete göre Türkiye'nin en önemli sorunlarına verilen cevaplar¹¹²

Tablo 47: Kadın sorunlarına yönelik tutumlar ¹¹³

Tablo 47, gençlerin cinsiyet rollerine bakış açısının toplumun geri kalanına kıyasla daha özgürlükçü olduğunu gösteriyor: genç kadınların yüzde 76'sı, genç erkeklerin ise yüzde 60'ı "Kadınlar istedikleri işte çalışabilmelidir" ifadesini onaylarken, güncel bir çalışmaya göre¹¹⁴ erkeklerin yüzde 57'si, kadınların ise yüzde 48'i "Kadınlar kocaları izin vermezse çalışmamalıdır" ifadesini destekliyor (Tablo 47).

Gençlerin sözleri belirli bir farkındalığa sahip olduklarını yansıtıyor. Gençler, Türkiye'de kadın olmanın zor olduğu konusunda hemfikirler ve kadın cinayetleri, aile içi şiddet, ayrımcılık ve kadın hakları konularında konuşuyorlar.

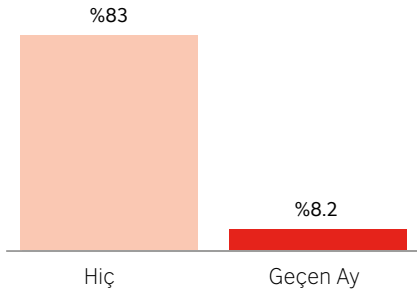
"Kadın erkek eşitliği ülkemizde yoktur. Tabii ki olmalı, hatta pozitif ayrımcılık olmalı. Kadın toplum hayatında yer almalı, bunun için her alanda kadın kotaları olmalı. Çocuk olsa bile çalışma hayatında yer almaya devam etmeli. Gerekirse bakıcılar bakar. Kadının orada evde oturup beklemesi kadar tehlikeli bir şey yok."

(Erkek, yaş 26)

Fakat, bazı muhafazakar gençler cinsiyet eşitliği konusunda farklı görüşlere sahip.

"Yasalar karşısında kadın erkek eşit ama dini açıdan ben kadın erkeğin eşit olmadığını düşünüyorum. Erkek bir tık yukarıda olmalı, daha bilgili, daha tutucu, daha sıkı olmalı. Sonuçta aileyi yönetecek kişi babadır yani. Annelik çocuklara bakmak, evin iç işlerini idare etmektir. Dış işlerini erkek idare eder."

(Kadın, yaş 19)

Tablo 48: Kavgaya karışmak ¹¹⁵

Araştırmamızın bir parçası olarak gençlerin yaşamlarındaki şiddet sorununu da inceliyoruz. Araştırmanın bulguları gençlerin yüzde 17'sinin daha önce kavgaya karıştığını, yüzde 8'inin ise araştırmadan önceki ay içerisinde bir kavgaya dahil olduğunu gösteriyor (Erkeklerde yüzde 10,8, kadınlarda yüzde 5,5).(Tablo 48).

Şiddet hikayeleri genç erkekler arasında yaygın. Bunlar genel olarak gençler henüz lise öğrencisiyken yaşanmış hikayeler olsa da yakın geçmişte meydana gelmiş hikayeler de var.

Bu hikayeler genelde travmatik olaylar olarak aktarılmıyor. Bunlara, ilginç anılar hatta gurur duyulacak hikayeler olarak bakılıyor. Fiziksel şiddet günlük hayatta, okulda veya trafikte araba kullanırken normal olarak algılanıyor. Bu durum farklı toplumsal kesimlerden gelen genç erkeklerin neredeyse hepsi için geçerli. Genç erkekler, muhtemel olmadığı için

değil, bu tür bir saldırıya yanıt verecek kadar güçlü olduklarını düşündükleri için ileride şiddete maruz kalacakları konusunda endişe duymadıklarını belirtiyor. Hatta bunu cazip ve heyecanlı buluyorlar. Öte yandan, dini inanç veya cinsel yönelim açısından azınlıkta olan genç erkekler toplumsal önyargılar nedeniyle ileride fiziksel şiddete maruz kalacaklarından endişe duyuyorlar.

"Gelecekte fiziksel şiddete maruz kalmak derken, eğer arkadaşlarımsa endişelenirim. Bir karşılık vermem gerekirse bir arkadaşına vurmak zarar vermek çok zor bir şeydir. Ama onun dışında endişem yok."

(Erkek, yaş 23)

"Kavgaya olmuştur tabii, yeni arkadaşlarımla, eski arkadaşlarımla. Fiziksel şiddete maruz bıraktığım da oldu, trafikte. Gelecekte olur diye endişelenmiyorum aksine sınırimi atmak için böyle bir şey olmasını isterim."

(Erkek, yaş 26)

"Toplumsal baskıların gittikçe arttığını düşünüyorum bu dönemde. Bu yüzden fiziksel şiddete uğramak gibi bir endişem var elbette. Çünkü toplumun değer yargılarına göre, mesela agnostik olmanın bile bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum. Bir ortamda inançsız olduğumu bilmeleri bile bana şiddet uygulamalarına yetebilir."

(Erkek, yaş 28)

Birçok genç erkek karşılaştığı şiddetle başa çıkabileceğinden emin görünürken, genç kadınların deneyimi genelde çok daha farklı. Neredeyse hepsi doğrudan şiddete maruz kalmış veya cinsel taciz ve/veya şiddete maruz kalma tehlikesi yaşamış. Travmatik fiziksel şiddet hikayeleri nadir ancak halka açık alanda şiddete maruz kalma deneyimi yaygın. Genç kadınların yarısından fazlası (yüzde 53'ü) gelecekte şiddetle karşılaşmaktan endişe duyduğunu belirtiyor (bu oran erkeklerde yüzde 31). ¹¹⁶

Konuştuğumuz kadınlar, "kaynağı belli olmayan saldırılar", "olayların bir anda tırmanması" ve "herhangi bir sebep olmadan şiddete maruz kalma olasılığı" gibi ifadeler kullanıyorlar. Kullanılan bu dil, toplumda yaygın olan, kadınların bir şekilde saldırıya uğradığını savunan inanıştan uzaklaştıklarını gösteriyor olabilir.

"Her an her şey olabilir. Sonuçta biri sizin başınızı belaya sokacaksa siz hiçbir şey yapmasanız da hatta kaçsanız da o sizi buluyor."

(Kadın, yaş 19)

"Herkes illa ki bir gün şiddete maruz kalır. Ama tabi ki düşünüyorum, ben de kalabilirim. İnsanın başına ne zaman ne gelecek bilemiyor."

(Kadın, yaş 21)

Diğer çalışmalar da genel olarak kadınlar arasında şiddet konusuna yönelik farkındalığın arttığını gösteriyor. Daha önce 2016'da yapılan ve 2017'de tekrarlanan bir çalışmaya göre kadınların yüzde 78'i aile içi şiddetin boşanmak için yeterli bir sebep olduğuna inanıyor, bu oran 2015 sonuçlarına oranla 11 puan daha fazla.¹¹⁷ Kadınlarla görüşmelerimiz, bu farkındalığın kısmen kadına karşı şiddet konusunun son zamanlarda medyada geniş yer bulmasıyla sağlandığını gösteriyor.

Genç kadınlar için genel olarak durum bu olsa da, genç muhafazakar kadınlar kaderciler duruşlarından dolayı gelecekte şiddete maruz kalmak konusunda daha az endişeli.

"Şiddet yaşamaktan endişelenmiyorum Allaha şükür. Yani hepimizin bir endişesi var ama çevremdekilerden hissetmiyorum. Tabi dünya karışık, ülke karışık, savaş çıkarmaya çalışıyorlar bu konuda hepimizin endişeleri var inşallah çıkmaz. Olacaksa da yapacak bir şey yok Allah korusun ama yani."

(Kadın, yaş 28)

Bu bağlamda şiddet, çoğunlukla genç kadınlar tarafından bir sorun olarak algılanıyor, fakat bu konuya yönelik farkındalığın artması ve şiddetin sorumluluğunun kadınların üzerinden alınması da önemli.

Özet

- Gençler kendi kimliklerine dair güçlü duygular besliyorlar, fakat çevrelerinde etnik, dini ve politik kimlikler açısından bir çeşitlilik mevcut. Farklı toplumsal kesimlerden gelen insanlarla tanışmayı seviyorlar ve toplumun kalanına kıyasla daha hoşgörülüler ve farklılıklarla birlikte yaşamaya daha açıktır. Fakat siyasi farklılıkların ilişkilerini olumsuz etkileyebileceğini bildiklerinden, günlük hayatlarında çatışmadan kaçınmak için siyaset konuşmamaya dair bilinçli bir seçim yapıyorlar.
- Günlük yaşamdaki çeşitlilik ve esnekliğe rağmen, Suriyeli mülteciler, Müslüman olmayanlar ve LGTB bireyler de dahil olmak üzere bazı topluluklara karşı süregelen önyargılar mevcut.
- Gençler de dünyadaki akranları gibi siyasetten bıkmış durumda. Ulusal ve küresel siyasi karmaşadan yıldıklarını ifade ediyorlar. Bunun sonuçlarından biri de sivil veya siyasi organizasyonlara katılım oranının düşük olması.
- Gençler, toplumun geri kalanına kıyasla daha açık görüşlü. Kadın problemlerine karşı duyarlılar ve toplumun çeşitli kesimlerinin hak ve özgürlük taleplerine daha hoşgörülü yaklaşıyorlar.

> SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Türkiye'de siyasi ve toplumsal karışıklığın yaşandığı bir dönemde yürütüldü. Ülke genelindeki gençlerin tutumlarını inceleyen araştırma, bir yanda geleneksel değerler, kültür ve aile baskısının beklentilerine uyum göstererek bu beklentilere uygun yaşamak, diğer yanda kendi geleceklerini inşa etmeye dair taşıdıkları güçlü arzuya kendi benlik duygularını ve bireyselliklerini geliştirmek arasındaki bir yol ayrımında duran bir nesil buldu.

Kimileri için bu, hayatın bir gerçeği ve beceriyle üstesinden geldikleri bir şeydi. Anketimize katılan gençlerin birçoğu için ise statükoyu syaratırdürmek bir seçenek değildi. Next Generation Türkiye, her şeyden önce, gençlerin gündelik yaşamlarında aile ya da dini, etnik ve kültürel topluluklar gibi komüniter yapılarla ve bu yapılara ilişkin değerler ve inançlarla, bu toplulukların kayda değer etkisi ve erişiminin yarattığı genel bir memnuniyetsizlik ve edilgenlik duygusuna rağmen kurduğu güçlü bağları ve bağlılığı ortaya çıkardı.

Gençler, hayatlarını bağımsız ve kendi tercihlerine göre sürdürmeye dair hissettikleri güçlü arzuyu açık bir şekilde dile getirdiler: çalışmaya dair yoğun istek, yurtdışında yaşamak ve eğitimini devam ettirmek gençlerin gelecek planlarında ön plana çıkıyor ve gençler, yalnızca geleneksel bir yapı dahilinde geleceklerini güvence altına almak için değil, bağımsızlığa kavuşmak, kendi hayatlarını yaşamak ve biraz olsun özgürlük duygusuna ulaşmak için evliliğe büyük değer veriyor. Geleneksel yapılar içerisinde kendi arzuladıkları hayati gerçeğe dönüştüremeyeceklerinin

farkında olsalar da, gençlerde bir isteksizlik ve atalet duygusu var. Harekete geçmeyi beyhude olarak görüyor ve bunun yerine, söz konusu yapıların tanımladığı ideal gençlik parametrelerine uyum göstermeyi tercih ediyorlar. Geleneksel ve sabit yapılara yönelik bu doğuştan gelen görev ve sorumluluk duygusu gençlere bir yandan güvenlik, aidiyet hissiyatı ve bir kimlik sağlarken diğer yandan ödün verme ihtiyacı doğurarak gençlerin geleceğe dair arzularını, kişiliklerinin ve bağımsızlıklarının gelişimini, özellikle de dünya genelindeki akranlarıyla rekabet etmeleri ve işbirliği yapmaları açısından ciddi anlamda sınırlandırabiliyor.

Bu bağlamda, mevcut politika araç ve mekanizmalarının acilen gözden geçirilmesine, gençlere gelecek planlarını gerçekleştirmelerinde destek olacak, onlara dünyaya açılma ve akranları ile iletişim kurma imkanları sağlayacak politikaların geliştirilmesine ve böylelikle gençlerin güçlenmesinin sağlanmasına ihtiyaç var. Türkiye'de gençler için hükümet, özel sektör ve sivil toplumun sağladığı bazı destek mekanizmaları bulunuyor.

Aynı zamanda, gerek ulusal düzeyde, örneğin Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında, gerekse belediyelerin çatısı altındaki gençlik konseyleri gibi yerel oluşumlarda daha iyi bir koordinasyon süreci ve sinerji yaratılması gerektiğine dair bir kanı da bulunuyor. Bununla birlikte, gençlik politikaları alanının yalnızca hükümetin ve yerel yönetimlerin sorumluluğu altında olamayacağı ve sahada, diğer aktörlerin yanında gençlerle birlikte çalışan gayretli STK'ların bulunduğu gerçeği de teslim ediliyor. Ne var ki, bu oluşumların çalışmalarının savunuculuk boyutu da yine sınırlı ve bu alandaki farkındalığın ve varlığın daha belirgin olması gerekirdi.

Mevcut gençlik politikası ve desteğinin göze çarpan ikinci özelliği, bazı gençleri ötekileştiren ciddi engellerin olduğuna ve desteklerin belirli koşullar ve şartlar altında yapıldığına, yani destek almaya uygunluk kriterlerinin çok katı olduğuna ve destek sağlayacak kurumun değerleri ve inançlarına göre tanımlanarak kapsayıcılığa ve çeşitliliğe izin vermediğine dair algı.

Sonuç olarak destekler, gençlerin güçlenmesine yetmediği gibi desteğe en çok ihtiyacı olanların erişiminden de uzak kalıyor. Bu, aynı zamanda gençleri destekleyen STK'lar için de geçerli: destekten yararlanacak gençler belirlenirken öncelikle kişinin ihtiyacı veya potansiyeli değil, dünya görüşü, inancı ve kültürel arka planı göz önünde bulunduruluyor. Alenen ya da örtülü olarak, bu uygulama devlet ve özel sektör destek politikalarına da sirayet etmiş durumda. Meseleyi daha da ileri taşımak gerekirse, desteğe ulaşma fırsatı yakalayanların bunu kişisel özelliklerinin ve liyakatlerinin sonucu olarak elde ettikleri bir ödül ve kabul görme olarak değil bir lütuf gibi görmeleri gerektiğine dair algının varlığından bahsedebiliriz. Gençler, kendilerine destek veren kurumlara borçlu hissederek, kendilerini destekleyenlerin değerlerini savunmak ve bunlara sürekli bağlılık göstermek yoluyla borçlarını ödemek zorunluluğu hissediyorlar. Desteğin zaten yetersiz olmasına ek olarak, var olan destek mekanizmalarının yapısının gençlerin güçlenmesini sağlamak yerine onları daha da borçlu kılması çözülmesi gereken önemli bir mesele.

Sağlam, kapsayıcı ve etkili destek sistemlerinin yokluğunda, gençlerin ne derece güçlenmiş ve yetkin hissettikleri aşağıdaki "güçlenmenin taşıyıcı faktörlerine" bağlı. Cinsiyet, eğitim seviyesi, kırsal/kentsel yaşama olan bağları, aldıkları aile ve topluluk desteği ve sahip oldukları beceriler, gençlerin güçlenmesini sağlayan faktörler olarak ortaya çıkıyor. Bütün bunların arasında cinsiyet en göze çarpanı. Kadın olmak genellikle daha az güçlenmiş olmak anlamına geliyor ve bazı durumlarda, aynı konumdaki erkeğe kıyasla güçlenmemiş demek de olabiliyor. İkinci önemli faktör eğitim düzeyi. Gençler eğitim sistemi içerisinde ilerledikçe kendilerini güçlenmiş hissetme şansları da o kadar artıyor. Diğer taşıyıcı faktörler üzerinde de belirleyici etkisi olan aile ve topluluk bağlantısı da önemli bir güçlenme faktörü. Ailenin sosyo-ekonomik statüsü, ne kadar kentli olduğu ve destek verecek bir topluluğun varlığı, gençlerin iş hayatındaki konumları ve toplumsal statüleri üzerinde etkili.

Buna ek olarak, becerilere sahip olmak önemli bir destekleyici faktör; özellikle de diğer faktörler eksikse bunu dengeleme işlevi görüyor. Günümüz dünyasında, İngilizce dil becerileri, kendini ifade etme ve kişisel çevre oluşturma gibi 21. yüzyıl becerileri ön plana çıkıyor ve bu, araştırmaya katılan gençlerin gelecek önceliklerine açıkça yansıyor.

Tablo 49: Gençlik Güçlenme Matrisi

	Ayrıcalıklı		Bağlantılı		Tutunamayan		
	En fazla	Fazla	Orta	Az	En az	Hiç	
Taşıyıcı Faktörler	Cinsiyet	Erkek	Kadın	Erkek	Erkek	Kadın	Kadın
	Eğitim	Lise ve üniversite	Üniversite	Lise	Lise altı	Lise veya altı	Lise veya altı
	Kentli - Kırsal	Kırsal geçmiş	Tamamen kentlileşmiş	Kentlileşmiş, sınırlı kırsal bağlantılar	Yakın zamanda kentlileşmiş, güçlü kırsal bağlantılar	Kentlileşmiş, zayıf kırsal bağlantılar	Yakın zamanda kentlileşmiş, güçlü kırsal bağlantılar
	Aile	Orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzey	İyi eğitilmiş, yüksek sosyo-ekonomik düzey	Orta ve düşük sosyo-ekonomik düzey	Düşük sosyo-ekonomik düzey	En düşük sosyo-ekonomik düzey	Orta ve düşük sosyo-ekonomik düzey
	Topluluk	Topluluk desteğine sahip (Muhafazakar/ dini veya seküler siyasi topluluk desteği)	Seküler sosyal ağlara dahil	Kültürel veya dini topluluklara üye değil	Dini topluluğa üye	Topluluk desteğine sahip değil	Güçlü topluluk ilişkileri
	Beceriler	Hem geleneksel-ataerkil, hem de modern değerlere uyum sağlıyor Kentliliğin gerektirdiği iş hayatı jargonuna sahip	Uluslararası deneyim, yabancı dil, yüksek düzeyde teknik ve ince beceri. Uluslararası iş jargonuna aşina	Mesleki ve teknik beceriler. Sektör için değerli. İnce becerilere sahip değil. Teknik mesleki jargonuna aşina	Sektör için vasıfsız Popüler dini jargonuna aşina	Vasıfsız hizmet sektörü çalışanı (Bakım ve ev içi hizmetler). Ev işi jargonuna aşina	Ev yaşamı deneyimi, bakım hizmetleri, ev işi jargonuna aşina
Sonuç	Gündem	Kariyerinde ilerlemek ve bir topluluğa bağlılığı sürdürmek	Kariyer ve Aile	Evi geçindirmek. Aile için para kazanmak.	Bir topluluk desteğiyle istihdam edilmek. Aile için para kazanmak.	Aile bütçesine katkı sağlamak.	Evlilik, aile
	Gelecek Planı	Girişimci/ siyasetçi/ bürokrat/ yönetici	Girişimci/ yönetici (özel sektörde)	Devlet memuru/üst düzey şirket veya sanayi çalışanı	Devlet memuru/KOBİ çalışanı(taksi şoförü)	Daha iyi imkanlara sahip biriyle evlilik	Evlilik

Taşıyıcı faktörler ve özellikler, bize, gençleri güçlenme düzeylerine göre gruplara ayırma şansı sağlıyor.

Düzeyler arası geçişin bazı taşıyıcı güçlenme faktörleri açısından oldukça zor, bazıları açısından ise neredeyse imkansız olduğu, net bir biçimde beliren üç ayrı düzeyden oluşan bir gruplandırmadan söz edebiliriz: ayrıcalıklı, bağlantılı ve tutunamayan. Araştırma, gençler arasında en güçlenmiş olanların ayrıcalıklı kategorisinde olduklarını öne sürüyor.

Bu düzey büyük oranda, orta ve üst sınıf ailelerden gelen, lise veya üniversite mezunu ve kültürel, dini veya siyasi bir toplulukla bağlantılı erkeklerden oluşuyor. Üst düzey bir aileden gelmek ve destekleyici bir topluluğa bağlı olmak genç kadınlar için gerekli ancak yeterli değil.

Bu şartlar yerine gelmiş olsa dahi, genç kadınlar, güçlenmeleri için halen iyi bir eğitim düzeyine, uluslararası bilgi ve uygulama becerisine, iş jargonuna aşinalığa ve iyi seviyede teknik ve ince becerilere ihtiyaç duyuyorlar. Bu, genç erkekler için zorunlu olmayan beceri ve özelliklere, genç kadınların sahip olması beklediğini gösteriyor. Ayrıca, çocukların bakımı ve gündelik ev işlerinin sorumluluğunu üstlenmek de halen kadınlardan bekleniyor.

Diğer yandan genç erkekler, aile veya topluluk desteğinden mahrum olsalar bile becerilerini geliştirerek ve iş hayatına aktif bir şekilde katılarak en güçlenmiş olanlar arasında olmasa dahi belirli oranda güçlenenlerin arasında yerlerini alıyorlar. Üniversite mezunu olmayan genç kadınların en güçlenmiş olanlar arasında yer alması ciddi anlamda ihtimal dışı kalıyor. Nitekim, üniversite mezunu kadınların yüzde 70'i istihdam edilirken bu oran ilkökul mezunlarında yalnızca yüzde 15¹¹⁸

Özetle, aile veya bir toplulukla güçlü ilişkileri olmak, erkek olmak, lisans veya yüksek lisans eğitimi almış olmak, 21. yüzyıl becerileri ve çok çalışma gençlerin güçlenme düzeylerini artırıyor. Başarılı olmak için gereken unsurların yer aldığı bir çerçeve olarak tanımlanabilecek bu matris, kendi hayatlarını idare eden güçlenmiş bireyler haline gelmek isteyen gençlerin ihtiyaç duydukları mekanizmaları geliştirirken hükümet, özel sektör ve sivil toplumun aklının bir ucunda bulunması gereken kilit bir değerlendirme özelliği taşıyor.

Araştırmanın sonuçları, bir çalışma atölyesinde çeşitli üniversitelerden genç insanlar ve gençlik STK'larıyla paylaşıldı. Sonuçları birlikte tartıştık ve onlara, gençlik politikalarına dair önerilerini sorduk. Aşağıda, gençlerin ortaya attığı ve en çok vurgu yapılan öneriler yer alıyor. Bu önerilerin, araştırma ekibi veya British Council'in değil, gençlerin görüşlerini yansıttığı unutulmamalı.

Eğitim kalitesi iyileştirilmeli, eğitimin tüm biçimlerine kapsayıcı erişim fırsatı sağlanmalı ve gençlerin iş hayatına ve dış dünyaya hazırlanmasına destek olunmalı.

- Katılımcılar, lise ve üniversitelerde verilen düşük kaliteli eğitimin, gençliğin karşı karşıya kaldığı önemli sorunlardan biri olduğu konusunda hemfikir oldular. Genç katılımcılar akademik yaşamda evrensel standartların eksikliğine vurgu yaptılar. Gençler, yalnızca Türkiye'deki değil tüm dünyadaki akranlarıyla işbirliği yapabilmelerine ve rekabet edebilmelerine olanak tanıyacak yeterlilik seviyesine ulaşmak üzere onları destekleyecek, kaliteli bir üniversite eğitiminin sağlanması için hükümetin gerekli adımları atmasını bekliyor. Üniversiteler, kabul görmüş uluslararası standartlara dayalı bir akademik eğitim sunabilmeli ve gençlere, onları iş hayatına

hazırlayacak, kariyerlerine ve sürekli mesleki gelişimlerine katkı sağlayacak beceriler kazandırmalı.

- Yaygın eğitim, tartışmalarda üzerinde durulan ikinci konuydu. Katılımcıların çoğu, gençler için öğrenme becerilerini deneyimle geliştirmeye odaklanan ders dışı faaliyetler yaratılarak hiyerarşik örgün eğitim dışında eğitim fırsatları geliştirilmesi gerektiğini düşünüyor. Bu fırsatlar, sınıf içi eğitim metotlarından farklı olarak, örgün eğitimde gelişim sağlayamayan gençler kadar çalışmayan, eğitim veya öğretim görmeyen (NEET kategorisindeki) gençlerin de katılımına imkan tanımalı. Yaygın eğitim pratik olmalı ve yaşam becerilerini desteklemeli.
- Tartışmalarda, devletin ve kar amacı gütmeyen kurumların sağladığı mevcut destek mekanizmalarının daha kapsayıcı ve ulaşılabilir olması gerektiğinin altı çizildi. Gençler arasında, destek almak için dini, kültürel veya siyasi bir takım yeterlilikler gösterilmesi gerektiğine ve dolayısıyla destek almanın önünde ciddi engeller olduğuna dair bir algı bulunuyordu. Bu durum yeniden değerlendirilmeli; destek mekanizması, gençlerin yetenekleri ve yetkinlikleri üzerine yoğunlaşan, liyakate dayalı kriterlere göre oluşturulmalı. Önerilerden bir tanesi de, ders tasarımı ve müfredatın, tüm biçimleriyle kapsayıcılığı ve çeşitliliği içerecek ve Türkiye'deki gençliğin çeşitliliğini kucaklayacak şekilde gözden geçirilmesiydi. Gerek cinsiyetlere ve farklılıklara duyarlılık, gerekse müfredat içeriği anlamında çoğulcu ve kapsayıcı bir perspektiften öğretmenlere verilecek mesleki eğitim, bu meselede ilerleme sağlamak adına büyük katkı sağlayabilir.

- Son olarak, gençler, hükümetin mevcut sınav sistemini yeniden değerlendirmesi gerektiğine dair beklentilerini gündeme getirdiler. Akademik ilerlemenin yanı sıra, gençleri eleştirel düşünme ve akıl yürütme, İngilizce, iletişim ve kendini ifade edebilme gibi 21. yüzyıl bilgi ve becerilerini kullanmaları yönünde teşvik edecek bir sistemin üzerinde durulması gerektiğine vurgu yapıldı. Gençler, mevcut sınav sisteminin ezbere dayalı öğrenmeye ve klasik bilgi aktarımına çok fazla ağırlık vermekle kalmayıp öğrenciler (ve ebeveynler) üzerinde yoğun bir başarı stresi yarattığı, (prestijli bir okulda üniversite eğitimi dışındaki) her seçeneğin başarısızlığa eşit sayıldığı ve bütün bunların hayal kırıklığı ve güçlenememe problemi yarattığı görüşündeler.

Gençler, yaşadıkları toplumda bağımsız ve aktif vatandaşlar haline gelmeleri ve kendi geleceklerine daha fazla sahip çıkmaları için güçlenmeli.

Sonuçların incelenmesi sürecine katılanlar, bağımsızlık meselesinin gençler için büyük bir sorun olduğu konusunda hemfikir oldular. Katılımcıların çoğu, genç neslin bağımsızlık meselesi etrafındaki sorunlarının nesiller arasındaki bir çatışmadan ibaret olmadığına inandığını belirtti. Katılımcılar, gençlerin aileleriyle, topluluk liderleriyle ve hükümetle çatışmaya girmeyecek şekilde bağımsız bireyler olarak gelişmeleri ve kendi hayatlarının sorumluluğunu ve sahipliğini üstlenmeleri gerektiği konusunda fikir birliğine vardılar. Ancak şu an bireyin ihtiyaçları ve becerilerinden ziyade toplum ve ülke meselelerine ağırlık verildiği ve bu duruma bir denge getirilmesi gerektiği de yine üzerinde uzlaşılan bir düşüncedydi.

Bu başlık altında yürütülen tartışmalarda öne çıkan politika önerileri şu şekilde:

- Ailelerin ve gençlerin hayatındaki diğer toplulukların gençlere sağladığı desteğe bir alternatif veya ek sunmak için hükümet, ücretsiz ve kaliteli örgün eğitimle birlikte sosyal destek programlarına öncelik vermelidir. Bu, gençlerin daha bağımsız bireyler olmaları için gereken güveni ve becerileri geliştirmelerini sağlayacaktır. Kendi kararlarını verebilen bireyler olmaları yolunda gençlerin güçlenmesini sağlamak, gençlerin sosyal ve ekonomik haklarını destekleyecek politikalar geliştirilmesini gerektirir. Halihazırda aile desteğine sahip olmayan gruplar veya bireyler için bu destek özellikle önemlidir. Farklı ülkelerdeki maddi destek düzenlemeleri incelenerek eğitim fırsatlarını finanse etmek için daha kapsamlı seçenekler üzerinde çalışılabilir ve kendi eğitimlerinin tasarrufu gençlere bırakılarak daha bilinçli tercihler yapmaları sağlanabilir.
- Sivil toplumun hükümet ve diğer kurumlarla düzenli diyalog ve bilgi paylaşımını sürdürmek anlamında yabana atılmayacak bir avantajı ve kilit rolü var. Bu rol, her kesimden gencin ve gerek bireylerin gerekse kolektiflerin ihtiyaçlarının, gençlik politikalarının merkezinde dengeli ve adil bir şekilde temsil edilebilmesi açısından önem taşıyor.

- Aynı zamanda sivil toplum, politika belirleyicilerle ve geniş anlamda toplumla birlikte çalışarak gençliğe dair mevcut kalıp yargıları kırarak projeler ve kampanyalar geliştirmeli. Türkiye'nin dünya sahnesinde rekabet etmesi ve işbirlikleri kurması isteniyorsa, örneğin, "bağımsız gençlik" kavramının toplum tarafından bir sorun olarak değil, beslenmesi ve teşvik edilmesi gereken bir değer olarak algılanması gerekiyor. Bu projeler ayrıca kapsayıcı olmalı ve gençleri, ebeveynleri ve onların içinde yaşadığı toplumun tamamını hedeflemeli.
- Sivil toplum, yerel politika belirleyiciler ve milletvekilleriyle de işbirliği içinde gençleri aktif vatandaşlığa yönlendirmek için yerel katılımı destekleyen projeler üretmeli. Bu projeler, örneğin, bir şikayetin yerel yönetimlere nasıl iletileceği ve şehir planlamacılarla nasıl iletişime geçileceği gibi yerel katılım biçimlerini kapsayabilir ve gençlerin yerel karar alma süreçlerine dahil olmalarına yönelik katılım alanları açılabilir. Böylece, gençler büyük ölçekli ve ulusal siyasetle ilişkilendirilen gerilimden uzakta katılımcılık deneyimleri kazanabilir; bilgi ve becerilerini güçlendirerek izleyici olmak yerine katılımcı ve aktif vatandaşlar haline gelebilirler.

Tüm gençliğe hoşgörülle bakan ve saygı duyan kapsayıcı bir toplumdan yana olunmalıdır.

Ayrıntılı bir şekilde tartışılan meselelerden biri de bazı kimliklere yönelik ayrımcılık, güvensizlik ve bu gibi algıları ve değer yargılarını şekillendiren ataerkil, toplulukçu ve otorite yanlısı değerler üzerinedir. Birçok katılımcının bakışına göre, vatandaşların büyük kesimi LGBT bireylere, Müslüman olmayanlara ve Suriyeli mültecilere karşı köklü bir hoşgörüsüzlük besliyor.

Katılımcılar, bu hassasiyetin aileler ve topluluklar üzerinde etkili olduğunu, bunun sonucunda da gençlerin bu yaklaşımlardan etkilenecek aynı döngüyü devam ettirdiğini düşünüyor. Gençler, bunun tek başına hükümet tarafından çözülebilecek bir mesele olmadığını kanısında. Sivil toplum, akademi, kanaat önderleri, medya, özel sektör ve politika belirleyiciler, eşit yurttaşlık ruhunun benimsenmesi adına hep birlikte aktif roller üstlenmeli. Tartışmacılar, gençlerin büyük kısmının çoğulculuğu kabul etmemesi ve gündelik yaşamlarında bu gibi değerlere uygun davranmaması halinde belli kimliklere karşı ayrımcılığın ve hıncın devam edeceğini ve gençlerin bu duruma sessiz kalmalarının ayrımcılığın önüne geçilememesinde payı olacağını vurguladılar. Bu soruna yönelik politika önerileri aşağıdadır:

- Hükümet ve yerel yetkililer/ belediyeler, gençlerin sosyalleşebileceği ve özellikle geleneksel çevrelerinden olmayan, toplumun farklı kesimlerinden akranlarıyla yakın ilişkiler kurmalarını sağlayacak uygun mekanlar ve fırsatlar yaratmalıdır. Bu mekanlar, toplumun büyük kesimine hitap edebilecek gençlik ve spor kulüpleri şeklinde olmalı ve gençlerin spor, eğlence ve sosyalleşme kanalıyla tartışabilmelerine ve birbirlerini daha iyi anlayabilmelerine olanak tanımalıdır.
- Hükümet ve sivil toplum; Müslüman olmayanlar, LGBT bireyler ve Suriyeli mülteciler gibi farklı gruplara mensup insanların toplum genelinde tanınmalarını ve kabul edilmelerini sağlayacak kampanyalar bulmalı ve bu grupların hedef alındığı nefret söylemlerine ve nefret suçlarına karşı mücadele vermelidir. Bu tür gruplara karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmak için eşit vatandaşlığı ve katılım haklarını geliştiren politikalar tasarlanmalıdır. Politika belirleyiciler, aynı zamanda sosyal medya üzerinden bu tür kampanyalara sağlanabilecek desteği de göz ardı etmemelidir.

Sivil toplum, hükümet ve özel sektör, özellikle genç insanlarla ilgili olarak toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar benimsemelidir. Bu yaklaşım çocuklar henüz genç yaşta iken başlatılmalıdır (temel eğitim ve ilköğretim eğitimi esnasında); (hem erkek hem kız çocuklar için) toplumsal cinsiyet kalıpları sorgulanmalı ve cinsiyete duyarlı anlayış, politika oluşturma sürecinin merkezinde yer almalıdır. Önerilerde yer alan tüm politika, proje ve kampanyalar genç kadınların ve kız çocuklarının ihtiyaçları dikkate alınarak tasarlanmalıdır ancak bu tasarımlar, tüm gelecek tasarımlarında aktif katılımcılar ve ortaklar olarak teşvik edilmeleri ve bu durumun farkında olmaları gereken erkek çocukları ve genç erkeklerin zararına olmamalıdır.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Next Generation Türkiye araştırması, Türkiye'deki gençlerin çeşitli yönlerini kapsayıcı ve kapsamlı bir şekilde incelemek üzere tasarlanmıştır.

Araştırmada nicel ve nitel araçların yanında bulanık bilişsel haritalama ve netnografi gibi yenilikçi araştırma modellerini de kapsayan karma bir metodoloji tercih edilmiştir.

Bu çerçeve doğrultusunda, üç evreden oluşan bir metodoloji planlanmıştır. Araştırmanın her evresi, bir önceki evrede elde edilen bulgular üzerine inşa edilerek, daha derinlemesine analiz gerektiren alanları ortaya çıkarmak üzere tasarlanmıştır (Tablo 50).

Tablo 50: Next Generation Türkiye araştırmasının aşamaları

Evreler	Aşamalar	Amaç	Veri toplama araçları
Keşif çalışması	Literatür taraması	<ul style="list-style-type: none"> • istatistiksel verilere dayanarak Türkiye'deki gençliğin genel tablosunu çıkarmak • gençlik çalışmaları alanındaki önemli araştırmaları gözden geçirmek ve özetlemek • daha detaylı araştırma gerektiren alanları belirlemek 	Literatür taraması, 150+ kaynak
	İlkelerin belirlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> • kamu kurumlarının, özel sektörün ve STK'ların gençlik politikalarını ve hizmetlerini incelemek • geliştirilmesi gereken alanları belirlemek 	Politika taraması
	Netnografi	<ul style="list-style-type: none"> • Türkiye'deki gençliği şekillendiren veya Türkiye'deki gençliğin şekillendirdiği çevrimiçi söylemleri açığa çıkarmak 	İnternet ve sosyal medya taraması
	Derinlemesine görüşmeler	<ul style="list-style-type: none"> • Türkiye'de genç olmak üzerine gençlerin deneyimlerine ilişkin temel konuları belirlemek 	18-30 yaş arası 15 gençle derinlemesine görüşmeler
Nitel Evre	Türkiye popülasyonunu temsil eden araştırma	<ul style="list-style-type: none"> • literatürde en çok ele alınan konular hakkında güncel veri toplamak • muhtelif genç grupları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları tanımlamak 	12 şehirde 2.524 anket çalışması
	Derinlemesine görüşmeler	<ul style="list-style-type: none"> • gençliğe ilişkin temel meselelerin nitel araştırması 	Bulanık Bilişsel Haritalama kullanılarak yapılan 93 derinlemesine görüşme

Keşif çalışması

Keşif çalışması, Türkiye'deki gençliğe dair bilgi birikimini zenginleştirmeyi ve araştırmanın diğer aşamalarının temelini oluşturacak bilgilerin yer alacağı genel bir tablo çıkarmayı amaçlamıştır. Bu kapsamda, mevcut literatür ve kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplumun oluşturduğu gençlik politikaları gözden geçirilmiş, gençlerin internette ve sosyal medyadaki söylemleri taranmış ve farklı karakterdeki gençlerle görüşmeler yapılmıştır. Bu aşamanın diğer amacı ise daha detaylı araştırma gerektiren alanları ortaya çıkarmak olmuştur. Keşif çalışmasında dört farklı veri toplama aracı kullanılmıştır:

Literatür taraması – TÜİK, OECD, ILO gibi ulusal ve uluslararası kurumların istatistik veri tabanlarının da arasında olduğu 150'nin üzerinde kaynak; çevrimiçi raporlar, kitaplar, hakemli dergilerde yayınlanan makaleler gibi nicel ve nitel gençlik araştırmaları; ve gençlik üzerine yapılan diğer akademik çalışmalar gözden geçirilmiş ve önemli bulgular toplanmıştır.

İlkelerin belirlenmesi – Anayasal, yasal ve düzenleyici belgeler, ulusal ve uluslararası raporlar ve politika belgeleri gibi ilk ve ikinci elden kaynaklara bakılarak kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının gençlik politikaları ile özel sektör girişimleri incelenmiştir. Ayrıca, akademisyenlerin ve kanaat önderlerinin mevcut duruma dair tartışmaları da gözden geçirilmiştir.

Netnografi – Anahtar sözcükler kullanılarak Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya siteleri, çevrimiçi tartışma platformları, e-sözlükler, çevrimiçi haberler, haberlere yapılan yorumlar ve köşe yazıları taranmıştır. Anlamlı bir zaman dilimine ait ilgili içerik toplanmış ve analiz edilmiştir.

Derinlemesine görüşmeler - Farklı toplumsal kesimlerden 15 gençle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Ortalama 60 dakika süren görüşmelerde yarı yapılandırılmış bir soru formu kullanılmıştır. Araştırmada her kesimden gencin temsil edilebilmesi için olabildiğince farklı etnik, kültürel, siyasi ve dini kimliklere sahip ve farklı sosyo-ekonomik, eğitim ve iş geçmişleri olan gençlerle görüşülmüştür.

Nicel Evre

Nicel araştırma, iki temel amaca hizmet etmek üzere tasarlanmıştır. İlki, eğitim, istihdam, internet ve sosyal medya kullanımı, gençlerin sivil ve siyasi katılımları gibi literatürde yaygın çapta ele alınan konular üzerine güncel veri toplamaktır. İkincisi ise, Türkiye'deki gençlerin ortak ve farklı yönleri hakkında daha fazla bilgi edinmek için yaş, cinsiyet, meslek ve medeni durum gibi değişkenler temel alınarak oluşturulan genç grupları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları tespit etmektir.

Nicel araştırma kapsamında, 12 şehirde 2.524 gençle Türkiye temsili anket çalışması yapılmıştır. Araştırmanın evreni 16.497.246 (kentsel ve kırsal alanlarda yaşayan 18-30 yaş arası kadın ve erkeklerin toplam sayısı) olarak hesaplanmıştır. Bu nüfusu yüzde ± 2 hata payıyla ve yüzde 95 güven aralığında temsil etmek için asgari örneklem büyüklüğü 2.401 olarak belirlenmiştir. Bu örneklem büyüklüğünün belirli seviyelerde alt kategorileri temsil ettiği tahmin edilmiştir. Örnek vermek gerekirse, bu örneklem büyüklüğü cinsiyet ve yaş alt kategorilerini yüzde 2,7 hata payıyla, eğitim seviyesi ve eğitim seviyesinin cinsiyete bağlı alt bölümlerini (örneğin lise mezunu kadınlar) asgari yüzde 5 hata payıyla temsil etmektedir. Ayrıca belirlenen örneklem büyüklüğünün bölgesel temsildeki asgari hata payı yaklaşık yüzde 10'dur. Örneklem, Türkiye'nin genç nüfusunu olabilecek en üst düzeyde temsil etmek

için kotalar dahilinde rastgele seçilen bireyleri içermektedir. Anketler, Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırmasının (NUTS1) ilk düzeyindeki 12 bölgeden seçilen 12 şehirde yapılmış ve şehirlerde yapılacak görüşme sayıları şehrin nüfusunun bölgeye oranı dikkate alınarak dağıtılmıştır.

Örneklem seçiminde kullanılan kotalar aşağıda sıralanmıştır:

- Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 1 (NUTS1)
- Yaş (18–24, 25–30)
- Cinsiyet
- Eğitim düzeyi

Araştırmanın yürütüldüğü şehirler Adana, Ankara, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Kayseri, Samsun, Trabzon ve Van'dır.

Kapsamlı şekilde yapılandırılmış bir anket formu tasarlanmıştır. Anket formunun tasarlanmasında, Türkiye'nin sosyo-demografik, kültürel ve değerler temelindeki kendine özgü hususiyetleri göz önüne alınmıştır. Karşılaştırma yapabilmek için önceki Next Generation araştırmalarında ve başka kurumların yürüttüğü Türkiye temsili araştırmalarda yer almış sorular da anket sorularına dahil edilmiştir. Diğer soruları ise bu araştırmanın odaklandığı konuları göz önünde bulundurarak araştırma ekibi hazırlamıştır. Görüşmeler tablet bilgisayarlar kullanılarak (Bilgisayar Destekli Yüzyüze Görüşmeler) yüz yüze yapılmış ve yaklaşık 45'er dakika sürmüştür.

Anketten elde edilen veriler kodlanarak veri tabanına dahil edilmiştir. Veri analizi ve yönetimi için SPSS, Microsoft Excel ve temel yazılım programları kullanılmıştır.

Verilerin Kalitesi ve Gizliliği

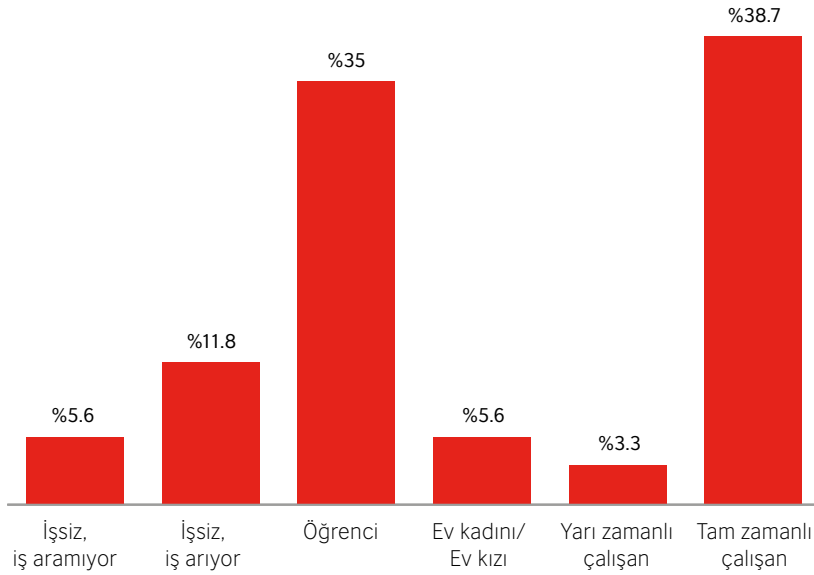
Veri kalitesini ve gizliliğini temin etmek için aşağıdaki önlemler uygulanmıştır.

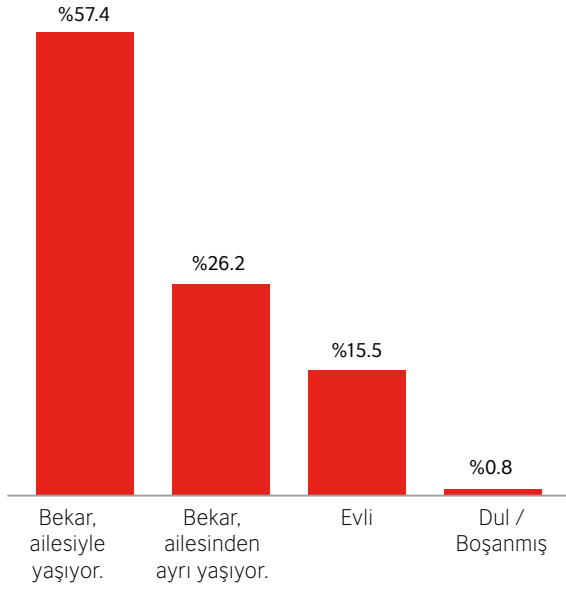
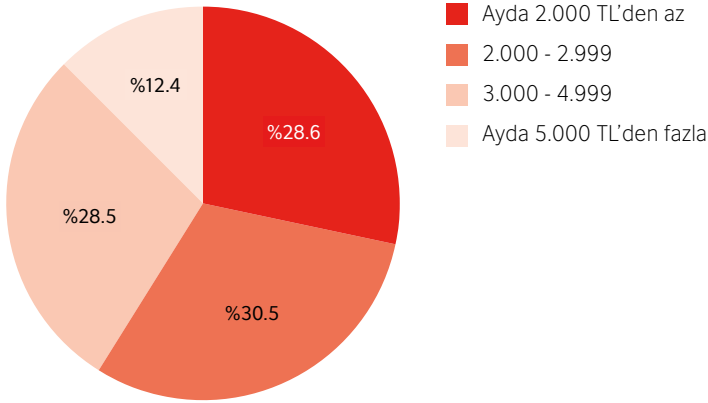
- Anketler tablet bilgisayarlar üzerinden yapılmış ve anketlerden elde edilen veriler anında internet üzerinden şifrelenmiş veri tabanına gönderilmiştir. Veri kaybı mümkün olduğunca azaltılmıştır.
- Her şehirdeki saha koordinatörleri muhtemel hataları bulmak, herhangi bir sorunda yardımcı olmak ve görüşme yapılan gençlerle gereken ayarlamaları yapmak için saha ekibine katılmıştır.
- Ne görüşme yapılan gençlerin ne de herhangi bir üçüncü tarafın tablet bilgisayarlarda yapılan anketlere ve çevrimiçi veri tabanına erişimi yoktur. Veri tabanı, araştırma ekibince analiz edilmiştir; katılımcıların kişisel bilgileri hiçbir şahısla, kurumla veya kuruluşla paylaşılmamıştır ve paylaşılmayacaktır.
- Saha çalışması boyunca toplanan veriler periyodik olarak mantık kontrolünden geçirilmiştir. Aynı coğrafi bölgede karşılaşılan hatalı anketlerin yerine ise rastgele ek anketler yapılmıştır.

Genç kategorileri arasında karşılaştırmalı analiz yapabilmek için yaş grubu, meslek, medeni hal, oy tercihleri ve hane halkı geliri gibi değişkenler kullanılmıştır.

Örneklemin cinsiyet dağılımı yüzde 48 kadın yüzde 52 erkek şeklindedir. 18-24 yaş grubu için yaş dağılımı yüzde 57, 25-30 yaş grubu için ise yüzde 43 olmuştur. Diğer değişkenlerin dağılımı aşağıda görülebilir:

Tablo 51: Örneklem Dağılımı: çalışma durumu

Tablo 52: Örneklem Dağılımı: medeni durum**Tablo 53:** Örneklem Dağılımı: hane geliri

Nitel Araştırma

Nitel evrenin amacı, derinlemesine görüşmeler yoluyla Türkiye'deki gençliğe ilişkin betimleyici analizi genişletmektir. Bu aşamada, Bulanık Bilişsel Haritalama (BBH) yardımıyla toplam 93 derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde yarı-yapılandırılmış bir görüşme rehberi ve BBH formları kullanılmıştır. Örneklem; cinsiyet, yaş, din/inanç, cinsel yönelim, eğitim durumu, meslek ve engellilik/kronik rahatsızlık durumu gibi sosyo-demografik değişkenlere dayandırılmıştır. Orantılı bir dağılım sağlamak adına görüşmelerden önce kısa bir tarama anket formu doldurulmuştur.

Bilişsel haritalama çalışması için gençlere genel bir kavram sunulmuştur: "Geleceğimi Kurmak / Kurtarmak". Daha sonra gençlerden geleceklerini nasıl kuracaklarına/kurtaracaklarına ilişkin engelleri/olumsuz etkileri veya destekleri/olumlu etkileri düşünmeleri ve akıllarına ne geliyorsa listelemeleri istenmiştir. Böylece gençler, listedeki kavramları genel kavramın etrafına yerleştirerek, kavramlar arasındaki ilişkileri oklarla belirterek ve etkinin olumlu veya olumsuz niteliğini göstermek için söz konusu ilişkileri -3 ve +3 arasında puanlayarak bilişsel haritaları kendileri oluşturmuştur. Kavramlar daha sonra kategorik kavramlara dönüştürülmüş; haritalar ise, gençlerin gelecek planlarına ilişkin düşüncelerini yansıtan bütünlük harita haline getirilmiştir.

Tablo 54: Bulanık bilişsel haritalama özeti¹¹⁹

Yoğunluk	%17,42
Katılımcı sayısı	93
Kavram sayısı	60
İlişki sayısı	627
Yalnızca Göndericiler	3
Yalnızca Alıcılar	0
Hem Gönderici Hem Alıcılar	56
İlişki Kuramayanlar	1
Döngüsel İlişkiler	22
Normal İlişkiler	605

Yukarıdaki tabloda, 93 katılımcının toplu olarak değerlendirildiği bütünlük harita sunulmuştur. Tablo, gençlerin haritalarında 60 kategorik kavram olduğunu ve bu kavramlar arasında 627 adet ilişki kurulduğunu göstermektedir (Tablo 54).

Görüşmeler yaklaşık 90 dakika sürmüştür. Ses kayıtları katılımcılar onay verdiği takdirde, notlar ise katılımcılardan onay beklenmeden alınmıştır. Ses kayıtları daha sonra deşifre edilmiş, notlar da dijital ortama aktarılıp analiz edilmiştir.

"Genç olmak enerjik ve kaygısız olmak, daha hızlı karar alıp uygulayabilmek anlamına geliyor. İstediğin her şeyi yapmaya cesaret edebildiğin bir dönem."

(Kadın, yaş 22)

Bütünleşik haritanın değerlendirilmesi, genel kavramla olumsuz ilişkisi olan kavramların sayısı ve etkinliğini göstermiştir, buna göre gençlerin gelecek planlarını olumsuz yönde etkileyen faktörlerin sayısı (kırmızı oklar), olumlu kavramlardan (siyah oklar) düşüktür. Haritadaki en güçlü kavramlar aile desteği, maddi destek ve eğitimidir. Bu üç kavram gençlerin gelecek planları için vazgeçilmez destek mekanizmaları olarak görülmektedir. Haritada sosyal çevrenin hemen ardından öne çıkan olumlu faktörler yabancı dil öğrenmek, kendimi geliştirmek ve yurtdışı deneyimidir (Tablo 55).

Haritaya göre gençlerin gelecek planlarını olumsuz yönde etkileyen faktörler öne çıkmamaktadır. Diğer yandan, siyasetle ilgili meseleler olumsuz faktörlerin başında gelmektedir. Bu da siyasi gündemin gençlerin gündelik

yaşamı üzerinde büyük baskısı olduğuna dair bulguyu desteklemektedir. Olumsuz faktörler arasında siyasi meselelerin ardından aile baskısı gelmektedir. Başka bir deyişle aile desteği, gelecek kurmak konusunda gençler için en güçlü olumlu etki iken, aile baskısı en güçlü ikinci olumsuz etki olarak görülmektedir.

Genel kavramla en çarpıcı ilişkilerden biri maddi destek ile aile arasındaki güçlü bağlardır. Bu, gençlerin aileyi maddi destek kaynağı olarak gördüğü anlamına gelmektedir. "Birikim yapmak", "kendi işimi kurmak" ve "mal/mülk sahibi olmak" gibi kavramlar ile maddi destek anlayışı arasında daha zayıf bir bağlantı vardır. Bu da gençlerin iyi bir maddi desteğe ihtiyacı olduğunu fakat ailenin sağladığı dışında diğer kaynaklara yönelmediğini göstermektedir. Aile desteği ile cesaret/hırs ve özgüven arasındaki ilişki aileden gelen manevi desteğin gençler için

önemini göstermektedir. Ayrıca haritadaki karşılıklı ilişkileri gözlemlediğimizde, "yurtdışı deneyimi"nin "yabancı dil öğrenmek" ve "kendimi geliştirmek" ile; "işsizliğin" ise "ekonomik kriz" ile bağlantılı olarak algılandığını gördük. Sonraki sayfalardaki tablolar, farklı kategorilerden gençlerin geleceklerini kurmak/kurtarmak konusunda engel veya destek olarak gördüğü faktörleri göstermektedir.

Kavramların yaş gruplarına göre dağılımı, aile desteği ve eğitimin 18-24 arası yaş grubu için daha önemli olduğunu ve 25-30 arası yaş grubunun daha fazla maddi desteğe ihtiyaç duyduğunu gösteriyor. Tabloda dikkat çeken bir diğer şey, 25-30 ve 18-24 yaş arası gençlerin aile baskısını aynı oranda sorun olarak görmesi. Öte yandan, aile desteği 18-24 yaş grubuna göre 25-30 yaş arasındaki gençler için daha düşük. Bu da gençlerin büyüdükçe aileleriyle arasındaki destek bağlarını kopardığını, fakat aile baskısının düzeyinin aynı kaldığını gösteriyor (Tablo 56).

Cinsiyete göre engel ve kaynak olarak görülen faktörlerin dağılımı, genç erkeklerin aile desteğinden sonra maddi desteğe, genç kadınların ise eğitime öncelik verdiğini gösteriyor. Genç erkeklerin seçtiği kavramlar ilk üç en güçlü faktörde toplanırken genç kadınlar,

yabancı dil öğrenmek, kendimi geliştirmek ve yurtdışı deneyimi gibi kavramları da haritalarına dahil ediyor. Her ne kadar olumlu kavramlar arasında girişimciliği seçen ve geleceklerini buna göre yönlendiren daha fazla genç erkek olsa da bu durum genç kadınların gelecek planları konusunda daha geniş yatırımları olduğunu öne sürüyor.

Genç kadın ve erkekler arasında en önemli fark işsizlik kavramı arasında. Genç erkeklere kıyasla genç kadınlar bu kavramı haritalarına beş kat daha çok dahil ediyor. Buradan da işsizliğin, genç erkeklerin halihazırda sahip olduğu bazı özgürlüklere erişmek için işe girmesi gereken genç kadınlar için daha büyük bir engel teşkil ettiği sonucu çıkıyor.

Beklenildiği üzere NEET kategorisindeki gençler, akranlarına kıyasla hayatı daha farklı görüyorlar. Siyasi meseleler dışında

gelecek planlarını etkileyen olumsuz faktörler bu kategorideki gençler tarafından daha çok vurgulanıyor. Aile baskısı da bu faktörlerin başında geliyor. Karakter, özgüven, duygusal sorunlar ve kişisel kaygılar NEET kategorisindeki gençler için kaçınılmaz olarak daha şiddetli görünüyor.

Son olarak, ailesinden ayrı yaşayan bekar, ailesiyle birlikte yaşayan bekar ve evli kategorilerindeki gençler arasındaki olumlu/olumsuz faktörlerin dağılımı, evli gençlerin bekar akranlarından büyük farkla ayrıldığını gösteriyor. Aile desteği, evli gençler tarafından gelecek planlarını etkileyen daha güçlü bir faktör olarak görülürken, ailesinden ayrı yaşayan bekar gençler, aile desteğini gelecek planlarını etkileyen bir faktör olarak görmeye daha az yatkınlar ve aile baskısı da onlar için düşük düzeyde görünüyor.

Tablo 56: Cinsiyete göre gelecek planlarını etkileyen destek ve engel kaynakları¹²¹

	Toplam sayı: 93	18-24	25-30	Kadın	Erkek	Öğrenci	Çalışıyor	NEET	Bekar ailesiyle yaşıyor	Bekar, ailesinden ayrı yaşıyor	Evli
Aile desteği	50,0	59,4	44,1	51,0	48,8	54,5	57,6	26,9	55,4	44,1	47,2
Maddi destek	41,7	42,0	48,5	39,7	44,0	38,1	53,0	17,3	39,7	44,1	41,7
Eğitim	40,1	50,5	30,9	43,1	36,3	42,0	39,4	28,8	40,2	41,4	33,3
Yabancı dil öğrenmek	23,4	29,7	17,6	29,4	16,1	30,7	25,0	0,0	29,3	21,7	0,0
Kendimi geliştirmek	22,6	26,4	20,6	24,5	20,2	30,7	15,2	11,5	25,5	27,0	-11,1
Yurtdışı deneyimi	19,4	21,7	19,1	29,9	6,5	21,6	19,7	15,4	19,6	23,7	0,0
Sosyal çevre	19,1	19,3	22,1	18,6	19,6	19,9	24,2	1,9	17,9	19,7	22,2
Özgüven	18,8	24,1	14,0	24,0	12,5	20,5	15,9	25,0	17,9	24,3	0,0

	Toplam sayı: 93	18-24	25-30	Kadın	Erkek	Öğrenci	Çalışıyor	NEET	Bekar ailesiyle yaşıyor	Bekar, ailesinden ayrı yaşıyor	Evli
Çok çalışmak	18,3	24,1	12,5	19,1	17,3	18,8	21,2	5,8	14,1	22,4	22,2
Karakter	15,6	20,8	10,3	18,6	11,9	16,5	13,6	21,2	14,7	20,4	0,0
Çevre edinmek	15,1	16,0	16,2	16,7	13,1	18,8	15,9	3,8	17,4	13,2	11,1
Kariyer	13,2	17,5	8,8	14,2	11,9	12,5	15,2	13,5	15,8	13,2	0,0
Kendi işimi kurmak	12,4	13,2	13,2	6,4	19,6	2,8	22,7	11,5	10,9	12,5	19,4
İnce beceriler	12,1	13,7	11,8	12,7	11,3	20,5	6,1	1,9	6,0	19,7	11,1
İş deneyimi	10,8	9,9	14,0	12,3	8,9	9,1	13,6	11,5	15,2	5,3	11,1
Evlilik	10,2	11,8	9,6	8,3	12,5	6,3	18,9	3,8	8,2	9,9	22,2
Cesaret/hırs	9,9	11,8	8,8	7,8	12,5	12,5	11,4	0,0	9,8	9,2	13,9
İslama uygun yaşamak	8,9	14,2	2,2	12,3	4,8	11,4	6,1	1,9	4,9	15,8	0,0
Başarılı olmak	8,3	10,8	5,9	9,3	7,1	9,1	6,1	13,5	8,2	10,5	0,0
Eğitim sistemindeki sorunlar	-3,0	-3,3	-2,9	-1,0	-5,4	-6,3	0,0	0,0	-2,2	-4,6	0,0
Çalışma koşulları	-3,2	-4,2	-2,2	-3,9	-2,4	-9,7	9,1	-7,7	2,2	-10,5	0,0
Ekonomik kriz/sorunlar	-5,4	-5,7	-5,9	-2,0	-9,5	-5,7	-4,5	0,0	2,2	-12,5	-13,9
Yaşadığım yer	-5,6	-8,0	-2,9	-6,9	-4,2	-10,2	-2,3	0,0	-11,4	0,0	0,0
Vakit yetersizliği	-6,2	-7,1	-5,9	-5,4	-7,1	-5,1	-6,8	-9,6	-9,2	-1,3	-11,1
Duygusal sorunlar	-7,8	-12,7	-1,5	-9,3	-6,0	-9,1	-3,0	-17,3	-9,8	-4,6	-11,1
İşsizlik	-10,8	-11,8	-11,0	-16,7	-3,6	-5,7	-14,4	-25,0	-7,6	-10,5	-27,8
Sağlık sorunları	-16,4	-17,0	-18,4	-21,6	-10,1	-13,1	-19,7	-23,1	-16,3	-12,5	-33,3
Kişisel kaygılar	-16,9	-22,6	-11,0	-19,6	-13,7	-9,7	-22,0	-25,0	-17,9	-16,4	-13,9
Aile baskısı	-20,4	-21,2	-22,8	-22,5	-17,9	-18,2	-22,0	-28,8	-28,3	-9,2	-27,8
Siyasi meseleler	-24,5	-26,4	-25,7	-24,0	-25,0	-30,1	-28,0	-1,9	-25,0	-24,3	-22,2

EK 2 – ÖRNEKLEM

Tablo 57: Nicel Anket Örnekleme

		S.	%
Toplam		2.524	%100
Yaş	18–24	1.443	%57
	25–30	1.071	%43
Cinsiyet	Kadın	1.217	%48
	Erkek	1.307	%52
İl	İstanbul	481	%19
	Ankara	215	%9
	İzmir	302	%12
	Bursa	244	%10
	Adana	277	%11
	Çanakkale	95	%4
	Samsun	130	%5
	Kayseri	169	%7
	Erzurum	84	%3
	Van	148	%6
	Diyarbakır	282	%11
	Trabzon	97	%4
Medeni Hal	Bekar/boşanmış/dul	2.130	%84
	Evli	392	%16
Çalışma durumu	İşsiz ve iş aramıyor	140	%6
	İşsiz	297	%12
	Öğrenci	878	%35
	Ev hanımı	141	%6
	Yarı zamanlı çalışan	83	%3
	Tam zamanlı çalışan	972	%39
NEET		661	%26
Gelir düzeyi	Aylık 2.000 TL'den az	722	%29
	2.000–2.999 TL	771	%31
	3.000–4.999 TL	719	%28
	Aylık 5.000 TL'den fazla	312	%12

Son notlar

1. Teşekkür kısmına bakınız.
2. Martin, AJ (2012) *Young People and Politics: Political Engagement in the Anglo-American Democracies*. Routledge.
3. www.yargitaycb.gov.tr/kategori/siyasi-parti-islemleri/59
4. Biezen, I (2009) <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/4c06c15b-b216-49c8-a426-efc80e2fed3d.pdf>, adresinden erişildi.
5. Türkiye İstatistik Kurumu (2017) *İstatistiklerle Gençlik*, 2016.
6. Birleşmiş Milletler, Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi, Nüfus Bölümü, *Dünya Nüfus Tahminleri: 2015 Raporu*
7. Gençlik ve Spor Bakanlığı (2013) Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi. (<http://www.gsb.gov.tr/Sayfalar/36/10/mevzuat.aspx>) adresinden erişildi.
8. İnanır, S. (2005), "Bildiğimiz Gençliğin Sonu" Birikim, Sayı 196, İstanbul.
9. Lüküslü, D (2008) 'Günümüzde Türkiye Gençliği: Ne Kayıp Bir Kuşak, Ne de Ülkenin Aydınlik Geleceği', in Nemutlu, G, Yentürk, N and Kurtaran, Y (eds) *Türkiye'de Gençlik Çalışması ve Politikaları, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*.
10. Çelik, K (2013) Genç Olmak Zor İş: Türkiye'de Genç Olmayı Etkileyen Bazı Unsurlar. *Gençlik Araştırmaları Dergisi* 1/1.
11. Baran, AG (2013) Genç ve Gençlik, Sosyolojik Bakış. *Gençlik Araştırmaları Dergisi* 1/1.
12. Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi, Küresel Gençlik Refahı Endeksi.
13. *a.g.y.*
14. İngiliz Milletler Topluluğu (2016) Küresel Gençlik Gelişme Endeksi.
15. *a.g.y.*
16. Gençlik ve Spor Bakanlığı (2013) Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi. (<http://www.gsb.gov.tr/Sayfalar/36/10/mevzuat.aspx>) adresinden erişildi.
17. 15-30 yaş grubu için yüzde 12 (Next Generation Türkiye, 2017, Araştırma, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), YADA Saha Çalışması 1 Mart ve 10 Nisan tarihleri arası yapılmıştır); 15-24 yaş grubu için yüzde 20 (TÜİK (2017) İstatistiklerle Gençlik, 2016)
18. 15-24 yaş grubundaki kadınların yüzde 30'una karşı erkeklerin yüzde 54'ü (TÜİK 2017 İşgücü İstatistikleri, 2016).
19. 1982 Anayasası.
20. Kurtaran, Y (2014) Türkiye Gençlik Alanı İzleme Raporu 2009 – 2012.
21. Lüküslü, D. (2015), Türkiye'de Gençlik Miti, İletişim Yayınları, İstanbul.
22. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
23. *a.g.y.*
24. "Altın Günü", bir grup birbirine yakın kadının haftalık veya aylık olarak grup üyelerinin birinin evinde toplandığı ve ev sahibinin tasarruflarına katkıda bulunmak için grup üyelerinin her birinin ev sahibine çeyrek altın verdiği bir sosyal dayanışma etkinliğidir.
25. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
26. Türkiye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.
27. RTÜK (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu) verisi, Ajans Press Medya Takip Merkezi A.Ş. tarafından işlenmiştir, 2017.
28. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
29. TÜİK (2016), Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması.
30. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
31. *a.g.y.*

32. Arslan Yeğen, U. T. (2016) İnternette Karşılaşmalar: Twitter Örneğinde Kimlik ve Kamusalılık, TÜBİTAK SOBAG 113K628 yayınlanmamış proje raporu.
33. Bknz. 3. Bölüm: Kimlikler, Siyaset ve Katılım
34. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
35. Bknz. 2. Bölüm: Geleceğe Yatırım
36. Lüküslü, D. (2013) Necessary conformism: An art of living for young people in Turkey. *New Perspectives on Turkey*, çevrimiçi olarak yayınlandı.
37. Bknz. 3. Bölüm: Kimlikler, Siyaset ve Katılım
38. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
39. SETA (2012) Türkiye'nin Gençlik Profili, SETA Yay. Ankara.
40. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
41. a.g.y.
42. a.g.y.
43. a.g.y.
44. a.g.y.
45. Next Generation Türkiye nitel saha araştırması, Haziran 2017'de çıkan Katar krizi öncesinde yapılmıştı.
46. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
47. "Uzman erbaş", Türk Silahlı Kuvvetleri'nde terörle mücadele ekibinin bir parçasıdır.
48. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
49. Konda-Şebeke (2014) Türkiye'de Gençlerin Katılımı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Şebeke Gençlerin Katılımı Projesi Kitapları – No: 3, İstanbul.
50. Bknz. Ek 2
51. Bknz. Ek 2
52. OECD (2015) Population with Tertiary Education. (<https://data.oecd.org/eduatt/population-with-tertiary-education.htm#indicator-chart>) adresinden ulaşıldı.
53. TÜİK (2017) İstatistiklerle Gençlik, 2016.
54. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
55. TÜİK (2017) İşgücü İstatistikleri, 2016.
56. ILO (2016) Women at Work – Trends 2016. (www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_457317.pdf) adresinden ulaşıldı.
57. ERG (2016) Eğitim İzleme Raporu, 2015–16. (www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/ERG_EC4B0R_2015-16.pdf) adresinden ulaşıldı.
58. www.kahip.org
59. Kurtaran Y., Yentürk N., Yılmaz V. (2014) *STK'lar İçin Gençlerin Güçlendirilmesine Yönelik Harcamaları İzleme Kılavuzu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul*.
60. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
61. IPSOS (2014) Gençleri Anlama Kılavuzu Bülteni, (www.ipsos.com.tr/node/1009) adresinden ulaşıldı.
62. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
63. a.g.y.
64. a.g.y.
65. Türkiye İstatistik Kurumu (2017) İstatistiklerle Gençlik, 2016.
66. Bknz. 1. Bölüm: Gündelik Yaşam ve Bağlantılar
67. Türkiye İstatistik Kurumu (2017) İstatistiklerle Gençlik, 2016.
68. Türkiye'ye özgü bir kategori olan ev kızları, çalışmayan veya okumayan, ailesiyle yaşayan ve temel uğraşı evin ve ailenin düzenini sağlamak olan evli olmayan genç kadınları belirtmektedir. Araştırmaya katılan genç kadınlar kendi ifadelerine bağlı olarak bu kategoriye konulmuştur. Bahsedilen kategorinin detaylı analizi için, Lüküslü, D., Çelik, K. (2008) "Sessiz ve Görünmez, "Genç" ve "Kadın": Ev Kızı", in Toplum ve Bilim no.112, Birikim, İstanbul, pp.101-118.
69. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması

70. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
71. *a.g.y.*
72. OECD (2015) Youth Unemployment Rate. (<https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm>) adresinden ulaşılmıştır.
73. ILO (2016) *Dünya İstihdam Sosyal Genel Görünümü: Gençlerin Eğilimleri*, Uluslararası İşçi Ofisi, Cenevre
74. OECD (2015) Youth Unemployment Rate. (<https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm>) adresinden ulaşılmıştır.
75. TEPAV (2013) İşgücü Piyasalarının Göz Ardı Edilen Sorunları: Eksik İstihdam, Atıl İstihdam ve Beceri Uyuşmazlığı, TEPAV Politika Notu.
76. Habitat (2013), Gençlik İstihdam Edilebilirliği: Türkiye’de İşverenler ve Dezavantajlı Gençleri Buluşturmak, İstanbul.
77. Bora, T., Bora, A., Erdoğan, N. (2011) “Boşuna mı okuduk?” Türkiye’de Beyaz Yakalı İşsizliği, İletişim, İstanbul.
78. Çelik, K (2008) My State is My Father. *Journal of Youth Studies* 11: 429–444.
79. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
80. OECD (2015) NEET. (<https://data.oecd.org/youthinac/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.htm>) adresinden ulaşılmıştır.
81. Birleşmiş Milletler (2017), *Dünya Mutluluk Raporu*, (<http://worldhappiness.report/>) adresinden ulaşılmıştır.
82. Habitat (2017) Türkiye’de Gençlerin İyi Olma Hali Raporu. (<http://habitatdernegi.org/tr/dl/Habitat-GenclikRaporuOzet.pdf>) adresinden ulaşılmıştır.
83. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
84. *a.g.y.*
85. *a.g.y.*
86. *a.g.y.*
87. *a.g.y.*
88. *a.g.y.*
89. Bknz. 3. Bölüm: Kimlikler, Siyaset ve Katılım
90. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
91. *a.g.y.*
92. *a.g.y.*
93. *a.g.y.*
94. Bknz. Sosyal Medya ve İnternet Kullanımı kısmı, 1. Bölüm: Gündelik Yaşam ve Bağlantılar.
95. *a.g.y.*
96. *a.g.y.*
97. Dünya Değerler Araştırması, 6. Dalga, 2010–2014. (www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV6.jsp) adresinden ulaşıldı.
98. "Ülkü Ocakları" veya "Ülkücü Dernekleri" Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ile yakın ilişkileri olan Türk milliyetçisi bir gençlik yapılanmasıdır.
99. Bknz. 2. Bölüm: Geleceğe Yatırım
100. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
101. İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, Sosyal Araştırmalar Merkezi (1999) Türk Gençliği '98: Suskun Kitle Büyüteç Altında, Konrad Adenauer Vakfı Yay.
102. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
103. Lüküslü, D. (2009) Türkiye’de Gençlik Miti, İletişim Yay. İstanbul.
104. Caymaz, B. (2015) Mücadele Alanı Olarak Parti Gençlik Kolları AKP Gençlik Kolları ve Ülkü Ocakları’nda “Gençlik”. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 0 (22), 31-6262
105. *a.g.y.*

106. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
107. a.g.y.
108. YADA (2010) Türkiye’de Gönüllü Kuruluşlarda Sivil Toplum Kültürü. (www.yasamadair.org/EN/Adminjkl/1.pdf) adresinden ulaşıldı.
109. Bknz. 1. Bölüm: Gündelik Yaşam ve Bağlantılar
110. Neyzi, L.. (2001) Object or subject? The paradox of ‘youth’ in Turkey. *International Journal of Middle East Studies* 33/3: 411–432.
111. Next Generation Türkiye, 2017, Anket, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=2524), 1 Mart ve 10 Nisan arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
112. a.g.y.
113. a.g.y.
114. Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi (2017) Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması. (www.khas.edu.tr/uploads/pdf-doc-vb/TCKAA-7MART2017.pdf) adresinden ulaşılmıştır.
115. a.g.y.
116. Bknz. 2. Bölüm: Geleceğe Yatırım
117. Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi (2017) Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması. (www.khas.edu.tr/uploads/pdf-doc-vb/TCKAA-7MART2017.pdf) adresinden ulaşılmıştır.
118. Türkiye İstatistik Kurumu (2017) İşgücü İstatistikleri, 2016.
119. Next Generation Türkiye, 2017, BBH Araştırması, 18-30 yaş arası Genç Yetişkinler (n=93), 18 Mayıs ve 23 Haziran arasında yürütülen YADA Saha Çalışması
120. a.g.y.
121. a.g.y.

KATKIDA BULUNANLAR

Mehmet Akın, Genel Koordinatör, Sosyal Politikalar Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Derneği (SPOD)

Elif Avcı, Sosyal Politika Uzmanı, Toplumsal Eşitlik Birimi, Şişli Belediyesi

Oğuzhan Çaçamer, Öğretim Görevlisi, Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu

Baran Çağlar Çetinkaya, Sivil Toplum

Berfin Coşkun, Stajyer, Kamusal Politika ve Demokrasi Çalışmaları Merkezi (PODEM)

Buket Buse Demirci, Stajyer, Kamusal Politika ve Demokrasi Çalışmaları Merkezi (PODEM)

Anıl Derkuş, Gençlik Araştırmaları ve Politikaları Koordinatörü, Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG)

Bilge Göktürk Duran, Eğitim Koordinatörü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi

Alperen Eken, Genel Başkan, Co-Opinion

Aylin Gezgüç, Sürdürülebilirlik ve Dönüşüm Yönetimi Uzmanı, Arbor Impact

Atınç Gürçay, Korsan Parti Hareketi Sözcüsü

Fatoş Karahasan, Gazeteci-Yazar

Bahar Kılınç, Muhabir, Sivil Sayfalar

Dilara Kutay, Youth Holding

Nuh Muğurtay, Öğretim Görevlisi, Sabancı Üniversitesi

Burcu Oy, Öğretim Görevlisi, Gençlik Çalışmaları Birimi, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Aziz Şahin, Özel Sektör

Semuhi Sinanoğlu, Başkan, Co-Opinion

Aslı Tanel, Öğrenci, Yeditepe Üniversitesi

Prof. Yüksel Taşkın, Yazar

Tuğba Tekerek, Gazeteci

Cemre Zekiroğlu, Öğretim Görevlisi, Sabancı Üniversitesi

Ve bu çalışmaya katılarak görüşlerini ve deneyimlerini bizimle paylaşan tüm genç insanlar.

Dijital İletişim

Youth Holding

Fotoğraf ve Video

Seyfettin Tokmak

© **British Council 2017 / H068**

British Council, Birleşik Krallık'ın kültürel ilişkiler ve eğitim fırsatlarından sorumlu uluslararası kuruluşudur.